สราญรมย์

ปีที่8 ฉบับที่29 ตุลาคม-ธันวาคม 2548 ISBN 1513-105X

ปก : **พระบรมฉายาลักษณ์พระราชทาน**

หนังสือ **"วิทยุสราญรมย์"** ISSN 1513-105X
ปีที่ 8 ฉบับที่ 29 : ตุลาคม - ธันวาคม 2548

ที่ปรึกษา :
สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เกียรติคุณ ชาติประเสริฐ พิริยะ เข็มพล จรัล ปลั่งตระกูล

ผู้อำนวยการ : นฤมิต หิญชีระนันทน์
บรรณาธิการอาวุโส : ประภัสสร เสวิกุล
บรรณาธิการ : ศรีสุรัตน์ สุขวโรดม
คณะผู้จัดทำ :
วนิดา คุตตวัส อุไรวรรณ คูหะเปรมะ กิตติศักดิ์ กล่อมจิตต์
เบญจาภา ทับทอง ยุคลธร ธีระธรรม บัญชา ธิโกศรี นภัสนันท์ พจน์วัฒนากิจ
สัมฤทธิ์ ฤดีสิริโชติ ฐิติรัตน์ ธรรมสิทธิ์ชัย
คอมพิวเตอร์ : วัลทนี พานิชกุล
รูปเล่ม : ปราณ
พิมพ์ที่ : ภาพพิมพ์ โทร. 0-2433-8586

หนังสือ **"วิทยุสราญรมย์"** รายสามเดือน

จัดทำโดย :
สถานีวิทยุสราญรมย์ กองวิทยุกระจายเสียง กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กทม. 10400
โทรศัพท์ 0-2643-5094 โทรสาร 0-2643-5093
ผู้สนใจสามารถติดต่อขอรับหนังสือและส่งข้อเขียนมาให้พิจารณาได้ตามที่อยู่ข้างต้น

● สารบัญ

อธิกราชาอาเศียรพาท / *ประภัสสร เสวิกุล* 1

ถ้อยแถลง / *นฤมิต หิญชีระนันทน์* 4

พระบรมราโชวาทคัดตัดตอน
พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร
วันจันทร์ที่ 22 มิถุนายน 2524 7

ด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ /
โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
/ *นฤมิต หิญชีระนันทน์* 8

กฐินพระราชทาน
พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานประจำปี 2548 ที่วัดสว่างอารมณ์วรวิหาร
จังหวัดสุโขทัย และที่วัดสว่างโพธิ์ กรุงย่างกุ้ง / *จรัล ปลั่งตระกูล,*
สหพล อรรถธัมมะคุณ, อาภาภรณ์ พึ่งเจาะ 15

เรื่องน่ารู้ / ปกิณกะสำนักราชเลขาธิการ ตอนที่ 2 / *ประสพโชค อ่อนกอ* 29

คติธรรม / ธรรมโอวาทของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน 35

การเมืองระหว่างประเทศ / โลกมุสลิมกับประเทศไทย / *ภาณุทัต ยอดแก้ว* 36

ท่องเที่ยว / การเดินทางไปร่วมงานแสดงสินค้าที่นครเซี่ยงไฮ้ / *เกริกชัย รายณสุขวงศ์* 67

ท่องเที่ยว / เยือนแดนมังกร : ตามโครงการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่าง
ผู้แทนกรมสารนิเทศและสื่อมวลชนไทยกับ เจ้าหน้าที่สำนักข่าวซินหัว
/ *อุไรวรรณ คูหะเปรมะ* 82

ท่องเที่ยว / วันดีๆ ที่บรัสเซลส์ / *วนิดา พหลพลพยุหเสนา* 103

บทกวี : กองไฟกับชายชรา 113

เศรษฐกิจ / บอสตันโมเดล / *กนกพร ควรคิด* 114

เศรษฐกิจ / อิระวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง / *สหพล อรรถธัมมะคุณ* 121

คุณรู้หรือไม่ / คำสวัสดีปีใหม่นานาชาติ 125

สังคมวัฒนธรรม / แม่น้ำไนล์...ถิ่นกำเนิดจากยูกันดาและเอธิโอเปีย / *สุภาศิริ อมาตยกุล* 126

สังคมวัฒนธรรม / ใจ...ทางผ่านของลำธารแห่งความทรงจำ / *ธีรวัฒน์ ว่องแก้ว* 153

สังคมวัฒนธรรม / ผลวิจัยการรับฟังรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์
/ *เศรษฐพันธ์ กระจ่างวงษ์* 160

รำลึก 1 ปีสึนามิ : ครืนครืน...คลื่นสึนามิ 182

ปกิณกะสำหรับพ่อแม่ / เรื่องเล่า เขย่าคิด
/ *ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์* 183

นิทานสำหรับเด็ก / นิทานอีสป 191

จดหมายถึงนายสถานีฯ 194

ท้ายเล่ม / *ศรีสุรัตน์ สุขวโรดม* 197

ถ้อยแถลง

หนังสือวิทยุสราญรมย์ ปีที่๗ ฉบับที่ ๒๙ ตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ขอร่วมกับพสกนิกรชาวไทยทุกคน ร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙

จากข่าวในพระราชสำนัก เมื่อวันศุกร์ ที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรวจพลสวนสนาม เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระลานพระราชวังดุสิต และพระราชทานพระบรมราโชวาท ความว่า “ทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศ และปกป้องคุ้มครองประชาชนให้มีชีวิตอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นปรกติสุข หน้าที่นี้ถือว่าสำคัญมาก โดยเฉพาะในระยะปัจจุบัน สถานการณ์ในบ้านเมืองเรา อาจกล่าวได้ว่าไม่น่าไว้วางใจนัก เหตุเพราะภัยอันตรายและความไม่ปรกตินานาประการ ทหารจึงต้องสำนึกตระหนักในความรับผิดชอบที่มี และทำหน้าที่ของตนให้เข้มแข็ง หนักแน่นยิ่งขึ้น ซึ่งหากสามารถกระทำได้ครบถ้วนแท้จริง ก็จะเป็นความสำเร็จ เป็นความดี เป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรีของทหารและกองทัพไทย ประชาชนก็จะอยู่เย็นเป็นสุข บ้านเมืองไทยก็จะอยู่รอดปลอดภัยและดำรงอยู่ได้ด้วยความมั่นคงสวัสดี”

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ในการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสว่า “ขอขอบพระทัยและขอบใจ ในคำอวยพรอันเปี่ยมไปด้วยไมตรีจิตและความหวังดี ขอสนองพรทั้งนี้ด้วยใจจริงเช่นกัน

บ้านเมืองของเราเป็นปึกแผ่นมั่งคง มีอิสรภาพและความร่มเย็นเป็นปรกติสุขสืบมาช้านานเพราะเรามีความยึดมั่นในชาติ และต่างร่วมแรงร่วมใจกันบำเพ็ญกรณียกิจต่างๆ ตามหน้าที่ ให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ คนไทยทุกคนจึงควรจะได้ตระหนักในข้อนี้ให้มาก โดยเฉพาะภาวการณ์ในระยะปัจจุบันนี้ อาจกล่าวได้ว่า หากคนไทยเราประพฤติตนปฏิบัติงานโดยขาดจิตสำนึกในประโยชน์ร่วมกันของชาติแล้วก็จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งแก่ความมั่นคงของชาติ จึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายในที่นี้ ซึ่งล้วนแต่มีตำแหน่งหน้าที่สำคัญอยู่ในสถาบันอันเป็นหลักของประเทศและประชาชนทุกหมู่เหล่า ทำความเข้าใจในหน้าที่ของตนให้กระจ่าง แล้วตั้งใจประพฤติตัวปฏิบัติงานให้สมแก่ฐานะและหน้าที่ โดยเต็มกำลังความรู้ความสามารถ ไม่ประมาทต่อเหตุการณ์ เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ส่วนรวมอันไพบูลย์ และเพื่อความมั่นคงปลอดภัยและความวัฒนาผาสุกของประเทศชาติของเรา

ขออำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงคุ้มครองรักษาท่านให้ปราศจากทุกข์ปราศจากภัย และอำนวยสุขสิริสวัสดิ์ พิพัฒนมงคล ให้สัมฤทธิ์แก่ท่านทุกเมื่อไป”

ในวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นวันครบรอบการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ครบ ๕๕ ปี ภายหลังที่ประเทศทั้งสองได้รับเอกราช โดยนายกรัฐมนตรีของไทยได้แลกเปลี่ยนการส่งสารแสดงความยินดีถึงนายกรัฐมนตรีกัมพูชาและลาว เช่นเดียวกันกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองประเทศ

ท้ายที่สุดนี้ ผมในฐานะผู้แทนของผู้จัดรายการสถานีวิทยุสราญรมย์ทุกคน ขออำนวยพรปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๙ แด่ท่านผู้ฟังและท่านผู้อ่านทุกท่าน ผมขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้ท่าน และครอบครัว ประสบความสุข ความเจริญ ด้วยจตุรพิธพรชัยและสัมฤทธิผลในสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการ

ด้วยความปรารถนาดี

(นฤมิต หิญชีระนันทน์)
นายสถานี

"...ความรู้นั้นสำคัญยิ่งใหญ่ เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดความฉลาดสามารถ และความเจริญก้าวหน้ามนุษย์จึงใฝ่ศึกษากันอย่างไม่รู้จบสิ้น แต่เมื่อพิเคราะห์ดูแล้ว การเรียนความรู้ แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าไรนัก ถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้จริงแท้ การศึกษาหาความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด "ความฉลาดรู้" คือรู้แล้ว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้ มีข้อปฏิบัติที่น่าจะยึดเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ ประการแรก เมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริง ควรจะได้ศึกษาให้ตลอด ครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอน หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไปด้วยเสมอ คือต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้น ๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปรกติ และเที่ยงตรงเป็นกลาง ไม่ยอมให้รู้เห็นและเข้าใจตามอำนาจความเหนี่ยวนำของอคติ ไม่ว่าจะเป็นอคติฝ่ายชอบหรือฝ่ายชัง มิฉะนั้น ความรู้ที่เกิดขึ้นจะไม่เป็นความรู้แท้ หากแต่เป็นความรู้ที่ถูกอำพรางไว้ หรือที่คลาดเคลื่อนวิปริตไปต่าง ๆ จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์จริง ๆ โดยปราศจากโทษไม่ได้..."

<u>หมายเหตุ</u> คัดตัดตอนจาก พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันจันทร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๔

โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารในจังหวัดตากและเชียงใหม่

โดย นฤมิต หิญชีระนันทน์
ผู้อำนวยการกองวิทยุกระจายเสียง

"...เมื่อวันอังคารที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ เวลา ๐๙.๑๔ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากที่ประทับแรม ณ เรือนรับรองเหมืองผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไปยังสนามเฮลิคอปเตอร์ชั่วคราวเหมืองผาแดง เพื่อประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปโรงเรียนบ้านแม่อมกิ หมู่ที่ ๔ ตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงสนามเฮลิคอปเตอร์ชั่วคราว**โรงเรียนบ้านแม่อมกิ** จากนั้น ทรงพระดำเนินไปยังอาคารเรียนพระราชทาน ทรงกดปุ่มเปิดแพรคลุมป้าย "อาคารพระราชทาน" เสร็จแล้วทรงพระดำเนินไปทอดพระเนตรนิทรรศการการดำเนินงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร อาทิ โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ซึ่งประสบปัญหาด้านภาษาในเด็กเล็กเนื่องจากเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง จึงแก้ไขด้วยการใช้หลักสูตรมุ่งประสบการณ์ทางภาษา เพื่อให้เด็กเกิดความรักและตั้งใจเรียนภาษาไทย จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของ**โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวง** ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง ซึ่งเป็นโรงเรียนหลักที่มีเขตบริการทางการศึกษาในลักษณะ**ห้องเรียนเคลื่อนที่** เพื่อให้การศึกษาแก่เด็กในหมู่บ้านต่างๆ รวม ๖ หมู่บ้าน เปิดสอนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ ก่อนจะเข้ามาศึกษาต่อที่โรงเรียนแม่สลิดหลวง ในแบบประจำ โดยทางโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโอกาสนี้ ทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานที่ทำการตรวจรักษาราษฎรที่ป่วยเจ็บตลอดจนทรงรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ด้วย..."

เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านข่าวในพระราชสำนักข้างต้นแล้วทำให้นึกถึงการเดินทางไปกับสมาคมฝรั่งเศส-ไทยในฐานะล่าม ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ทั้งนี้ สมาคมฝรั่งเศส-ไทย ซึ่งมีนายอีฟ ศรีธวัช เลขาธิการฯ ได้เดินทางมาชมความคืบหน้าของโครงการตามพระราชดำริตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยมีภูมิหลังว่าในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ สมาคมฝรั่งเศส-ไทย ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินที่ได้จากบริษัทและผู้ประกอบการฝรั่งเศสรายใหญ่ๆ อาทิ มูลนิธิคาร์ฟูร์ มูลนิธิสุเอซ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการพัฒนาของพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงโปรดเกล้าฯ ให้นำเงินทุนดังกล่าว มาใช้ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยมีพระราชดำริที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับชาวไทยบนพื้นที่สูงนี้ ด้วยทรงเห็นว่าการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงต่างๆ

โครงการตามพระราชดำริตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ได้คัดเลือกบรรดาโรงเรียนที่อยู่ในสภาพที่ยากลำบาก เพื่อที่จะเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเริ่มที่นักเรียน ให้ทั้งการศึกษาและอาหารกลางวัน และในที่สุดก็จะกระจายไปสู่ชุมชนโดยรอบด้วย ทั้งนี้ หลายพื้นที่ในจังหวัดตากและเชียงใหม่ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาที่เราเรียกว่า กะเหรี่ยง แต่สำหรับพวกเขานั้นเรียกตัวเองว่า ปากะญอร์ บริเวณเหล่านี้มีการคมนาคมติดต่อกับโลกภายนอกได้อย่างยากลำบาก เพราะบางแห่งที่ว่าเข้าไปง่ายที่สุดแล้วก็ยังต้องใช้เวลาถึงหนึ่งชั่วโมงสำหรับระยะทางเพียงเจ็ดกิโลเมตร เนื่องจากเป็นป่าเขา สำหรับฤดูฝนเรียกได้ว่าถูกตัดขาดจากโลกภายนอก นอกจากนั้น ยังเป็นบริเวณรอยต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ สหภาพพม่า ชาวกะเหรี่ยงแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม <u>กลุ่มแรก</u> คือกลุ่มโปร์ ไม่มีภาษาเขียน มีแต่ ภาษาพูด <u>กลุ่มที่สอง</u> คือกลุ่มสะกอร์ มี ภาษาเขียน ดังนั้น ภาษาไทยก็เปรียบเป็นภาษาต่างชาติภาษาหนึ่ง เป้าหมายของเรา คือ อย่างน้อยต้องให้เขาพูดให้ได้อย่างน้อยสองภาษา คือ ภาษาปากะญอร์และภาษาไทย

ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เป็นโรงเรียนที่บริหารโดย การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ซึ่งจะมีทั้งเด็กในวัยเรียนและวัยผู้ใหญ่ที่จะมาเรียนตอนกลางคืน ตลอดจนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษาพื้นฐานอย่างเช่น **โรงเรียนบ้านแม่อมกิ** เป็นโรงเรียนแม่ที่ซึ่งเรียกว่าเป็น**ห้องเรียนเคลื่อนที่** จริงๆ แล้วตอนนี้ไม่ได้เคลื่อนที่แล้ว ตอนนี้นั้นมีอยู่ทั้งหมด ๑๑ แห่งของ ๘ หมู่บ้านด้วยกัน ซึ่งผมได้ไปดูบางสาขามาเรียกได้ว่ากันดารมาก โดยโรงเรียนพวกนี้นั้นจะอาศัยโรงเรียนแม่เป็นหลัก ฉะนั้นโรงเรียนแม่จึงต้องมีพื้นฐานที่เข้มแข็ง มีการสนับสนุนที่เพียงพอ มีหอพัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกที่จบจากบรรดา**ห้องเรียนเคลื่อนที่**หรือสาขาต่างๆ ที่จะต้องเรียนชั้นสูงต่อไปก็จะมาอยู่ที่โรงเรียนแม่ และขอบอกว่า ส่วนใหญ่ที่ผมไปดูนั้นไม่มีไฟฟ้าใช้ จึงจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องปั่นไฟฟ้า หรือ แผงแสงอาทิตย์ เพื่อที่จะใช้สำหรับอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น โทรทัศน์ หรือวิทยุ

เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ผมได้ไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนท่านผู้หญิง ทวี มณีนุตร ซึ่งอยู่ในอำเภอแม่สอด นับว่าเป็นโรงเรียนตัวอย่าง เพราะมีทั้งสวนครัว เล้าเป็ด-ไก่ ที่จะเป็นอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน ศูนย์สุขภาพสำหรับการปฐมพยาบาลขั้นแรก ตรวจเชื้อโรคมาลาเรีย ซึ่งหน้าฝนก็มักจะระบาด ทั้งนี้ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน มีจุดประสงค์เพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหาการขาดสารอาหาร อย่างน้อยนักเรียนก็มีอาหารมื้อกลางวันที่เป็นมื้อหลักที่มีอาหารสมดุล

เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ผมได้ไปศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านห้วยแห้ง สังกัด กศน. ด้วยเช่นกัน ที่บ้านห้วยแห้งนี้มีครูประจำอยู่สองคน และมีนิเทศน์หนึ่งคน (ครูนิเทศก์จะดูแลหลายๆโรงเรียน) นักเรียน ๖๖ คน มีโทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุสื่อสารติดต่อ และโรงอาหารสำหรับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ที่ขาดไม่ได้ก็คือแผงรับแสงอาทิตย์สำหรับระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์และเครื่องปั่นไฟ ทั้งนี้ ข้อจำกัดของแผงรับแสงอาทิตย์อยู่ที่ใช้สะสมพลังงานแสงอาทิตย์ในตอนกลางวัน บางครั้งเมื่อไฟฟ้าไม่พอใช้ก็จำเป็นจะต้องใช้เครื่องปั่นไฟ โดยใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิง ชาวบ้านรอบๆศูนย์ฯ จำนวนไม่น้อยไม่มีบัตรประชาชน นอกจากนั้นมีค่ายผู้ลี้ภัยที่อยู่กันค่อนข้างหนาแน่นอยู่ไม่ไกลนัก

โรงเรียนบ้านแม่อมกิ หมู่ที่ ๔ ตำบลแม่วะหลวง อำเภอท่าสองยาง เป็นโรงเรียนแม่ที่ขึ้นอยู่กับเขตการศึกษา ๒ ของจังหวัดตาก ห่างจากอำเภอแม่สะเรียง ๔๐ กิโลเมตร และอำเภอแม่สอด ๑๙๐ กิโลเมตร มีโรงเรียนลูกอยู่ ๘ แห่ง และหอพักนักเรียน ซึ่งมีนักเรียนพำนักอยู่ห้องละ ๘ คน รวมทั้งสิ้น ๙๓ คน ทั้งนี้ **ห้องเรียนเคลื่อนที่** คือ ห้องเรียนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนแม่ ฉะนั้นคำว่า **ห้องเรียนเคลื่อนที่** ก็คือห้องเรียนสำหรับเด็กที่อยู่ในวัยเรียนที่ไม่สามารถเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนแม่ได้ เนื่องจากพื้นที่ทุรกันดาร อยู่ห่างไกลและการคมนาคมไม่สะดวก โรงเรียนแม่จึงได้เปิด**ห้องเรียนเคลื่อนที่**ในแต่ละหย่อมบ้าน และมีครูผู้สอน เขตบริการของ**โรงเรียนบ้านแม่อมกิ**มีทั้งหมด ๘ หมู่บ้าน โดยเป็น **ห้องเรียนเคลื่อนที่** ทั้งหมด ๑๑ จุด มีครูรวมทั้งหมด ๒๕ คน และนักเรียนทั้งหมด ๖๖๕ คน

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ผมได้ไปเยี่ยม **ห้องเรียนเคลื่อนที่แม่สะเปา** ซึ่งก็คือสาขาของบ้านแม่อมกิ ห้องเรียนเคลื่อนที่แม่สะเปา สร้างเสร็จเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ โดยมูลนิธิสุเอซของฝรั่งเศส มีห้องเรียน ๒ ห้อง มีห้องครู ครัว ร้านสหกรณ์ สวนครัว โรงเลี้ยงไก่ หมู่บ้านดังกล่าวมีประชากรประมาณ ๓๐๐ คน ซึ่งเป็นคริสต์ทั้งหมด มีโบสถ์ และบาทหลวงคาธอลิก จากท่าสองยางเดือนละครั้ง ทั้งนี้ ห้องเรียนเคลื่อนที่แม่สะเปาได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรทางด้านศาสนาคริสต์ คาธอลิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งออกค่าใช้จ่ายสำหรับจ้างครูผู้ช่วยสอน ๒ คนให้ด้วย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ผมได้ไปศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านห้วยตองสาดและที่บ้านอึ่งเหนือ ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมูลนิธิคาร์ฟูร์ทูลเกล้าฯ ถวายเงินเพื่อสนับสนุนโครงการตามพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้นำเงินมาใช้สำหรับศูนย์การเรียนชุมชนไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” พื้นที่อำเภออมก๋อย ทั้งนี้ อำเภออมก๋อย แบ่งออกเป็น ๖ ตำบล คือ ตำบลอมก๋อย ตำบลนาเกียน ตำบลสบโขง ตำบลยางเปียง ตำบลแม่ตื่น และตำบลม่อนจอง หมู่บ้านที่ผมได้ไปดูมาคือ บ้านห้วยตองสาด และบ้านหนองอึ่งเหนือ ทั้งสองแห่งไม่มีไฟฟ้าใช้ สำหรับน้ำอุปโภคบริโภค ใช้วิธีต่อก๊อกน้ำจากภูเขา ทีวีดาวเทียมของโรงเรียนเป็นศูนย์ชุมนุมของชาวบ้านยามเย็น ศูนย์การเรียนชุมชนไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เป็นศูนย์รวมน้ำใจของชาวบ้าน ชาวบ้านก็ได้ลงทุนลงแรงช่วยปรับพื้นดินให้เป็นที่ราบในการจัดตั้งโรงเรียน ทั้งนี้ โรงเรียนไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากหมู่บ้านและหมู่บ้านก็ไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากโรงเรียน เป็นที่น่าตกใจที่ในบรรดาหมู่บ้านทั้ง ๒๓๒ แห่ง ในอำเภออมก๋อย มีศูนย์การเรียนชุมชนไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เพียง ๑๐๒ แห่งเท่านั้น ซึ่งนั่นก็หมายความว่า จะต้องสร้างอีกถึง ๑๓๐ แห่งจึงจะครบทุกหมู่บ้าน

ที่อำเภออมก๋อยนี้เองที่เป็นต้นกำเนิดของ**โครงการ กศน. หลังช้าง** ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับรางวัลชมเชยจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ สำหรับความพยายามที่จะทำให้ชาวบ้านได้รับการศึกษา โดยใช้ช้างเป็นพาหนะในการนำอุปกรณ์การศึกษาให้เข้าถึงหย่อมบ้านที่อยู่ท่ามกลางขุนเขาและป่าลึก

****

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานประจำปี 2548
ที่วัดสว่างอารมณ์วรวิหาร จังหวัดสุโขทัย และที่วัดมหาโพธิ์ กรุงย่างกุ้ง

จรัล ปลั่งตระกูล
สหพล อรรถธัมมะคุณ อาภาภรณ์ พึ่งเจาะ

- **เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ "กฐิน"**

<u>ความหมายของคำว่า "กฐิน"</u>

คำว่า **"กฐิน"** มีความหมายเกี่ยวข้องกันถึง ๔ ประการ สรุปได้ดังนี้

- เป็นชื่อของกรอบไม้สำหรับขึงผ้าเย็บจีวรของภิกษุ ไทยเราเรียกว่า *"สะดึง"* ที่เราเรียกว่าผ้ากฐิน เพราะเมื่อจะเย็บ ต้องขึงผ้าให้ตึงด้วยไม้สะดึงแล้วจึงเย็บ ในครั้งกระโน้น เมื่อช่างเย็บไม่ชำนาญในการเย็บจีวร ทั้งเครื่องจักรก็ยังไม่มีใช้อย่างเวลานี้ จึงต้องอาศัยไม้สะดึงช่วยขึงเป็นหลักก่อนแล้วจึงเย็บ
- เป็นชื่อของผ้าที่ถวายแก่สงฆ์เพื่อทำจีวรตามแบบหรือกรอบไม้นั้น
- เป็นชื่อของบุญกิริยา คือ การทำบุญ ในการถวายผ้ากฐินเพื่อให้สงฆ์ทำเป็นจีวร
- เป็นชื่อของสังฆกรรม คือ กิจกรรมของสงฆ์ที่จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

"ผ้ากฐิน" คือผ้าที่สำเร็จขึ้นได้เพราะอาศัยกฐิน คือ สะดึง เมื่อสำเร็จเป็นผ้ากฐินแล้วนำไปทอดแก่ภิกษุผู้จำพรรษาแล้วตลอด ๓ เดือน เรียกว่า **ทอดกฐิน**

ทอด คือ วางไว้ **ทอดกฐิน ก็คือนำผ้ากฐินไปวางไว้ต่อหน้าสงฆ์อย่างน้อย ๕ รูป** โดยมิได้ตั้งใจถวายแก่รูปใดรูปหนึ่ง แล้วแต่พระท่านจะมอบหมายกันเอง

<u>ระยะเวลาของการทอดกฐิน</u>

ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ก่อนหน้านั้นหรือหลังจากนั้นไม่นับเป็นกฐิน

<u>ตำนานที่ทำให้เกิดการทอดกฐิน</u>

ครั้งพุทธกาล มีเรื่องเล่าไว้ในคัมภีร์พระวินัยปิฎก กฐินขันธกะว่า ครั้งหนึ่ง ภิกษุชาวเมืองปาฐา ๓๐ รูป ถือธุดงควัตรอย่างยิ่งยวด มีความประสงค์จะเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งขณะนั้นประทับอยู่กรุงสาวัตถีแคว้นโกศล จึงพากันเดินทางมุ่งหน้าไปยังเมืองนั้น พอถึงเมืองสาเกตซึ่งอยู่ห่างจากกรุงสาวัตถีประมาณ ๖ โยชน์ ก็เป็นวันเข้าพรรษาพอดี เดินทางต่อไปไม่ได้ จึงต้องจำพรรษาอยู่ที่เมืองสาเกตตามพระวินัยบัญญัติ ขณะที่จำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกต เกิดความพร้อมร้อนรนอยากเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นกำลัง ดังนั้น พอออกพรรษาปวารณาแล้ว ก็รีบเดินทาง แต่ระยะนั้นยังมีฝนตกมาก หนทางที่เดินชุ่มไปด้วยนำเป็นโคลนเป็นตม ต้องบุกต้องลุยมาจนกระทั่งถึงกรุงสาวัตถี ได้เข้าเฝ้าสมความประสงค์ พระพุทธเจ้าจึงมีปฏิสันถารกับภิกษุเหล่านั้นถึงเรื่องการจำพรรษาอยู่ ณ เมืองสาเกตและการเดินทาง ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบทูลถึงความตั้งใจ ความร้อนรนกระวนกระวายและการเดินทางที่ลำบากให้ทรงทราบทุกประการ

พระพุทธเจ้าทรงทราบและเห็นความลำบากของภิกษุ จึงทรงยกเป็นเหตุและมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุผู้จำพรรษาครบถ้วนแล้วกรานกฐินได้ และเมื่อกรานกฐินแล้ว จะได้รับอานิสงส์บางข้อตามพระวินัย

<u>ประเภทของกฐิน</u>

การทอดกฐินที่ปฏิบัติกันมาในประเทศไทยตามหลักฐานที่ปรากฏนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีตราบเท่าถึงปัจจุบัน แยกเป็นประเภทใหญ่ ได้ ๒ ประเภท คือ กฐินหลวง และ กฐินราษฎร์ *

<u>กฐินหลวง</u> เมื่อถึงเทศกาลทอดกฐิน การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเกี่ยวกับกฐินเป็นพระราชพิธีเป็นเหตุให้เรียกกันว่า กฐินหลวง วัดใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นวัดหลวงหรือวัดราษฎร์ หากพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐินแล้ว เรียกว่ากฐินหลวงทั้งสิ้น แต่สมัยต่อมา เมื่อประชาชนมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธาของพระเจ้าแผ่นดิน ได้รับพระมหากรุณาให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามสมควรแก่ฐานะเป็นต้น เป็นเหตุให้แบ่งแยกกฐินหลวงออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี กฐินต้น และกฐินพระราชทาน *(โปรดดูคำอธิบายเพิ่มเติมท้ายบทความ)*

ส่วน <u>กฐินราษฎร์</u> เป็นกฐินที่ประชาชนนำผ้ากฐินของตนไปทอด ณ วัดต่าง ๆ เว้นไว้แต่วัดที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องกฐินหลวง การทอดกฐินของราษฎรตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบันมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามลักษณะของวิธีการทอด ได้แก่ กฐินหรือมหากฐิน จุลกฐิน กฐินสามัคคี กฐินตกค้าง เป็นต้น

นับตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว ชาวพุทธถือว่า **"การทอดกฐิน" เป็นการกระทำที่ได้รับผลเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่** จึงได้จัดทำกันขึ้นอย่างกว้างขวางเป็นประจำทุกปี

แต่**บุญกุศลอันยิ่งใหญ่นั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงการกระทำทางวัตถุ** ซึ่งมักแฝงไว้ด้วยเจตนาแห่งการโฆษณาโอ้อวดในความยิ่งใหญ่ของผู้กระทำ ได้ผลเป็นความยินดีเบิกบานใจในเกียรติยศชื่อเสียง อย่างนี้เรียกว่าได้ "**บุญ**" แต่ยังไม่ได้ "**กุศล**"

การกระทำที่จะให้ได้รับผลเป็น "กุศล" ต้องเป็นการกระทำทางใจ ต้องทำด้วยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ แต่เพื่อขูดเกลาชำระล้างความเห็นแก่ตัว ความยึดมั่นถือมั่นในความเป็นของตัว ตลอดจนกำจัดสิ่งที่ทำให้จิตใจเศร้าหมองอื่น ๆให้หมดไป ซึ่งตรงตาม**ความหมายของคำว่า "ทอดกฐิน"** คือ **การอาศัยธรรมวินัยเป็นเครื่องมือในการกำจัดหรือทอดทิ้งสิ่งเศร้าหมองใจออกไปให้หมด**

- **การอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดถวายที่วัดสว่างอารมณ์วรวิหาร จังหวัดสุโขทัย**

เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๘ ดร. กันตธีร์ ศุภมงคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมภริยาและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวง ประกอบไปด้วย ร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายกฤษณ์ กาญจนกุญชร ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ได้เดินทางไปจังหวัดสุโขทัย โดยได้รับการต้อนรับจากนายวรการ ยศยิ่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย

คณะได้เดินทางไปโรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกเป็นที่แรก เพื่อเยี่ยมชมกิจกรรมกงสุลสัญจร โดยนายเจษฎา ชวาลภาคย์ รองอธิบดีกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ และนายทองพล ชูสมัย ผู้อำนวยการโรงเรียนฯ นำเยี่ยมชมกิจกรรมภายในงาน ได้แก่ นิทรรศการเกี่ยวกับการคุ้มครองดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ การรับคำร้องขอหนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-passport) ซึ่งคณะได้ทักทายประชาชนที่มานั่งรอยื่นคำร้องซึ่งมีประมาณ ๕๐๐ คน ประชาชนชาวอำเภอสวรรคโลกต่างพากันทักทายคณะที่มาเยือน สร้างความอบอุ่นให้กับทางคณะเป็นอย่างมาก ในโอกาสนี้ ดร.กันตธีร์ฯ ได้มอบเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์กีฬาให้กับโรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกเพื่อใช้ในกิจการด้านการศึกษาของโรงเรียน โดยนายทองพล ชูสมัย ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกเป็นตัวแทนรับมอบ

จากนั้น ดร. กันตธีร์ฯ และคณะได้เดินทางต่อไปยังวัดสว่างอารมณ์วรวิหาร เพื่อเป็นประธานในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานประจำปี ๒๕๔๘ โดยนายสุกิจ เจริญรัตนกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย

นายสมเจตน์ ลิมปะพันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย และประชาชนชาวสวรรคโลกได้เข้าร่วมในพิธีดังกล่าว เมื่อเริ่มพิธี ประธานในพิธีได้ถวายผ้าพระกฐินพระราชทานแก่พระครูอาทรสังวรศีล เจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์วรวิหาร ถวายภัตตาหารเพลแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์สวดอนุโมทนา และกรวดน้ำ เป็นอันเสร็จพิธีการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานประจำปี ๒๕๔๘ ที่กระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าภาพ ในโอกาสนี้ ดร. กันตธีร์ฯ ได้มอบของที่ระลึกให้แก่นายสมเกียรติ ลิมปะพันธุ์ นายกเทศมนตรีสวรรคโลกด้วย

ต่อจากนั้น อำเภอสวรรคโลกได้จัดให้คณะฯ เดินทางไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์สวรรควรนายกและอุทยานประวัติศาสตร์อำเภอสวรรคโลก

กิจกรรมสุดท้ายของวันก่อนเดินทางกลับคือการมอบเครื่องคอมพิวเตอร์แก่โรงเรียนในจังหวัดสุโขทัย ๔ โรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการยุวทูตความดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของกระทรวงการต่างประเทศ พิธีมอบมีขึ้นที่โรงเรียนโรตารี่สวรรคโลกซึ่งเป็นโรงเรียนหนึ่งที่อยู่ในโครงการดังกล่าว ในการนี้ ผู้อำนวยการของแต่ละโรงเรียนเป็นตัวแทนในการรับมอบ ได้แก่ นายพิศิษฐ์ ทองอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนโรตารี่สวรรคโลก นายประสิทธิ์ อ่อนละมูน ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๓๐ นายพิเชษฐ์ คุณากรนุรักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสวรรคโลก และนายสุเทพ บุตรสา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จากนั้น ดร. กันตธีร์ฯ ได้มอบเกียรติบัตรแก่นักเรียนจำนวน ๑๒ คน ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนในโครงการยุวทูตความดี และชมการแสดงของนักเรียนในโครงการฯ จำนวน ๔ ชุด ซึ่งจัดขึ้นเพื่อต้อนรับคณะในครั้งนี้

- **การอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดถวายที่วัดมหาโพธิ์ กรุงย่างกุ้ง**

การอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปถวายในประเทศลาว พม่า กัมพูชา จีน (ตอนใต้) และศรีลังกา นั้น เป็นดำริของกระทรวงการต่างประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับประเทศที่นับถือศาสนาพุทธ โดยใช้พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งเชื่อมโยงเพื่อเผยแพร่และทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป และเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ

ในแต่ละปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะพระราชทานเงินบำรุงอารามแก่วัดจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมทั้งเครื่องพระกฐินบริขาร นอกจากนั้น กระทรวงการต่างประเทศจะบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศล จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในการจัดงานทั้งหมด

ในกรณีของประเทศพม่า ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงเป็นปีที่ ๑๑ ที่ได้มีการอัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปถวาย อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๑ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยานิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสด็จเป็นองค์ประธานในการถวายผ้าพระกฐินที่วัดอ่องเหม่โป่งล่าชาน กรุงย่างกุ้ง เป็นกรณีพิเศษในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ ๗๒ พรรษา

กระทรวงศาสนาของพม่าได้เลือกวัดมหาโพธิ์ เขตยานกิน กรุงย่างกุ้ง เป็นวัดที่รับพระราชทานผ้าพระกฐินประจำปี ๒๕๔๘ และได้กำหนดให้มีพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ในวันอาทิตย์ที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และรัฐมนตรีกระทรวงศาสนาพม่ายินดีให้เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงย่างกุ้งเป็นผู้ถวายผ้าพระกฐินพระราชทานที่วัดมหาโพธิ์

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานจัดขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ณ วัดมหาโพธิ์ เขตยานกิน กรุงย่างกุ้ง โดยมีพระสงฆ์และสามเณรพม่าจำนวน ๒๕๐ รูป ชาวพม่าและชาวไทยร่วมในพิธีประมาณ ๒๐๐ คน

ผู้ร่วมงานฝ่ายพม่า ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงของพม่า ได้แก่ พัน โท เมียว จ่อ อธิบดี

กรมการศาสนา กระทรวงศาสนาพม่า พล.ท.จ่อ ตัน (อดีต ผบ.ทอ.) ประธานสมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจพม่า-ไทย เจ้าหน้าที่กระทรวง ศาสนาพม่า (ระดับที่ปรึกษากระทรวงศาสนา ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ) นักธุรกิจและประชาชนชาวพม่าประมาณ ๑๕๐ คน

ผู้ร่วมงานฝ่ายไทย ประกอบด้วยเอกอัครราชทูตและภริยา ข้าราชการสถานเอกอัครราชทูตทุกคนและครอบครัว คณะกรรมการบริหารสถานเอกอัครราชทูตและครอบครัว พล.อ. สนั่น ขจรกล่ำ เลขาธิการสมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-พม่า คนไทยที่พำนักอยู่ในพม่า นักธุรกิจไทย และสมาชิกสมาคม ฯ รวมทั้งสิ้นประมาณ ๖๐ คน

ประธานในพิธีฝ่ายสงฆ์ คือ พระภัททัตนะ กูเนตานะ รองประธานคณะกรรมาธิการสงฆ์แห่งรัฐ (Vice Chairman of the State Sangha Mahanayaka Committee) โดยมีพระภัททันตะ กุมารา เลขาธิการคณะกรรมาธิการสงฆ์แห่งรัฐ และพระเถระชั้นผู้ใหญ่ของคณะกรรมาธิการสงฆ์แห่งรัฐ ๘ รูป เข้าร่วมในพิธี

พิธีเริ่มขึ้น โดยเอกอัครราชทูต อัญเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปวางบนพานแว่นฟ้า จากนั้นได้ถวายผ้าห่มพระประธานและจุดเทียนเพื่อเริ่มพิธี ฯ สมาทานศีล พระสงฆ์สวดพระปริต หลังจากนั้นเอกอัครราชทูตได้กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทานเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพระภัททันตะ ปัณฑิตาปิวาตะ เจ้าอาวาส เป็นผู้รับผ้าพระกฐินและกฐินบริขาร

หลังจากนั้น ฝ่ายไทยมอบเงินบริจาคแก่พัน โท เมียว จ่อ อธิบดีกรมศาสนาพม่า ดังนี้

เงินพระราชทานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท

เงินบริจาคของกระทรวงการต่างประเทศ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

เงินบริจาคของสมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-พม่า จำนวน ๑.๕ ล้านจั๊ต

เงินบริจาคของสถานเอกอัครราชทูตและชุมชนชาวไทยในพม่า จำนวน ๖๑๒,๔๐๐ จั๊ต ๑๒๐ FEC (๑ FEC เท่ากับ ๑ ดอลลาร์สหรัฐ) ๑๐ ดอลลาร์สหรัฐ และ ๑,๕๐๐ บาท

พระภัททันตะ ปัณฑิตาปิวาตะ แสดงพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับประเพณีและอานิสงส์ของการถวายกฐินแด่พระภิกษุ และผู้ร่วมพิธีได้ร่วมกันกรวดน้ำ

หลังจากนั้น ผู้เข้าร่วมในพิธีฯ ทั้งไทยและพม่าได้ร่วมกันถวายผ้าจีวรแก่พระภิกษุสามเณร จำนวน ๒๔๐ รูป ใส่บาตรข้าวและถวายภัตตาหารเพล และรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันเป็นอันเสร็จพิธีที่เรียบง่าย

---

* <u>กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี</u> พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เอง หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ หรือองคมนตรี หรือผู้ทรงเห็นสมควรเป็นผู้แทนพระองค์ไปถวายเป็นประจำ ณ พระอารามหลวง ทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค ๑๖ วัด โดยจะเริ่มในวันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากออกพรรษาแล้ว ๖ วัน สำนักพระราชวังจะออกหมายกำหนดการเป็นประจำปี จึงไม่มีการจองล่วงหน้า <u>กฐินต้น</u> ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดที่มิใช่วัดหลวงและมิได้เสด็จไปอย่างเป็นทางราชการหรืออย่างเป็นพระราชพิธี แต่เป็นการบำเพ็ญพระราชกุศลส่วนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงดำเนินตามพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินต้นที่วัดซึ่งยังไม่เคยเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินมาก่อน โดยเป็นวัดที่ประชาชนเลื่อมใสมาก และประชาชนในท้องถิ่นจะได้มีโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิดด้วย <u>กฐินพระราชทาน</u> ปัจจุบัน วัดหลวงมีเป็นจำนวนมาก จึงเปิดโอกาสให้กระทรวง ทบวงกรมต่าง ๆ ตลอดจนคณะบุคคลหรือบุคคลที่สมควรรับพระราชทานผ้ากฐินไปถวายได้ การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานควรถวายหลังจากพระกฐินหลวงวันแรกแล้ว แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นสำคัญ จะถวายผ้าพระกฐินตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็นวันแรกของกฐินกาลก็ได้

“การเดินทางไปร่วมงานแสดงสินค้าที่นครเซี่ยงไฮ้”

โดยเกริกชัย รายณสุขวงศ์

“ผู้เขียนมีโอกาสได้ไปเยือนนครเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน รวม 4 ครั้ง ด้วยกัน

<u>ครั้งแรก</u> เป็นการเยือนแบบทางการ ได้ถวายการรับเสด็จฯ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการ ระหว่าง 20 มิถุนายน ถึง 2 กรกฎาคม 2536 (กรุณาหาอ่านสราญรมย์ปีที่ 60 พ.ศ.2546 หน้า 210-226 ประสบการณ์ทางการทูต สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเกริกชัย รายณสุขวงศ์)

<u>ครั้งที่ 2</u> การไปแข่งขันเทนนิสมิตรภาพกับผู้นำจีน ณ นครเซี่ยงไฮ้ โดยมีบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ เป็นเจ้าภาพและอุปถัมภ์ ช่วงปี พ.ศ.2537 คณะไทยมีนักเทนนิสอาวุโส นำโดยอุปทูตฯ เกริกชัย รายณสุขวงศ์ และทีมชาติไทยชายหญิง มีคุณชนะชัย ศรีชาพันธุ์ กับบุตรชายธนากร (เบิ้ม) และนราธร (บิ๊ก) ฝ่ายหญิงก็มี แทมมารีน ธนสุกาญจน์ และ ฯลฯ ผลฝ่ายไทยปราชัยมากกว่า ทั้งนี้เพื่อผูกมิตรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

<u>ครั้งที่ 3</u> การเดินทางไปแสวงหาตลาดที่เมืองหนิงโป (Ninh Po) ใกล้ ๆ กับนครเซี่ยงไฮ้ ได้มีโอกาสไปร่วมงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาหรือวันชาติไทย 5 ธันวาคม 2546 ซึ่งสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้ จัดขึ้น

<u>ครั้งที่ 4</u> คือครั้งนี้ การเดินทางไปร่วมการแสดงสินค้า ณ นครเซี่ยงไฮ้ (China Sourcing Fair) ระหว่างวันที่ 18-21 ตุลาคม 2548 ที่ Hall W1, Shanghai, P.R. China.

ก่อนที่จะเล่าหรือบรรยายเรื่องการเดินทางครั้งล่าสุด ผู้เขียนขอถือโอกาสเล่าเรื่องภูมิหลัง (Background) ของนครเซี่ยงไฮ้ที่โด่งดังมีชื่อเสียง โดยเฉพาะภาพยนตร์เรื่อง “เจ้าพ่อเซี่ยงไฮ้” ซึ่งเล่าขานกันมาก และผู้เขียนได้มีโชคไปเยี่ยมสถานที่ถ่ายทำมาแล้ว พวกเราคงจำเพลงขึ้นใจ “เหล่าปัง.....” ในหนังเจ้าพ่อเซี่ยงไฮ้ได้ดี คุณศุภกร (เอ๋) ไกด์พวกเราได้ครวญเพลงนี้ให้ฟัง เป็นที่ชื่นชอบครึกครื้นกับคณะเราในรถทัวร์นครเซี่ยงไฮ้

นครเซี่ยงไฮ้มีพื้นที่ 6,340 ตารางกิโลเมตร (กทม. 1,600 ตารางกิโลเมตร) มีประวัติความเป็นมากว่า 700 ปี เริ่มจากหมู่บ้านชาวประมงเติบโตขึ้นเป็นเมืองสิ่งทอ และพัฒนาเป็นเมืองท่าเปิดตั้งแต่ปี ค.ศ.1843 เริ่มมีประเทศต่าง ๆ เข้ามาติดต่อค้าขายเพิ่มขึ้น รุ่งเรืองสุดช่วงทศวรรษ 1930 ในช่วงก่อนที่จีนจะเปลี่ยนการปกครองในปี ค.ศ.1949 <u>เซี่ยงไฮ้เคยถูกจัดเป็นเมืองที่เจริญเป็นอันดับ 5 ของโลก รองจากนิวยอร์ค ปารีส และลอนดอน</u>

ปัจจุบันเซี่ยงไฮ้เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ในแง่ประชากร (17 ล้านคน) เป็นลำดับที่ 2 ของจีน (รองจากนครฉงชิ่ง ซึ่งมี 30 ล้านคน) เป็นเมืองท่าที่ใหญ่และสำคัญที่สุดของจีน เป็นฐานการค้า การเงิน การธนาคาร การลงทุน และอุตสาหกรรมที่ทันสมัย ในด้านการบริหารเป็นมหานครเทียบเท่ามณฑล มีสถานะเป็นเขตบริหารพิเศษขึ้นตรงต่อกรุงปักกิ่ง มีนายกเทศมนตรี (นาย Chen Liangyu เข้าดำรงตำแหน่งเมื่อกุมภาพันธ์ 2545) เป็นผู้บริหารสูงสุด

(ตำแหน่งนายกเทศมนตรีนครเซี่ยงไฮ้ถือเป็นตำแหน่งที่สำคัญมากและมักได้รับการจับตามองเนื่องจากผู้นำระดับสูงสุดหลายคนของจีน ปัจจุบันต่างเคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีหรือเลขาธิการพรรคฯ ของนครเซี่ยงไฮ้มาก่อน อาทิ นายจู หรงจี นายกรัฐมนตรี และนายเจียงเจ๋อหมิน ประธานาธิบดี)

นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิตส์ ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลด้านนโยบายจากรัฐบาลกลางด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งถือเป็นตำแหน่งที่ทรงอิทธิพลมากในเซี่ยงไฮ้ และในรัฐบาลกลาง นครเซี่ยงไฮ้มีพื้นที่ทั้งหมดมากกว่า 2355 ตารางไมล์ มีวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกคละกัน ทั้งอดีตและปัจจุบัน

จากประวัติเริ่มแรก การตั้งถิ่นฐานมีขึ้นระหว่างราชวงศ์ซอง (Song Dynasty 961-1280 A.D.) เดิมเป็นหมู่บ้านประมงเล็ก ๆ จนกระทั่งตอนกลางของศตวรรษที่ 13

ในระหว่างราชวงศ์หมิง (Ming Dynasty) มีการสร้างกำแพงมากมายเพื่อล้อมเมืองและป้องกันภัยโจรสลัด แต่มาการค้าระหว่างประเทศเจริญขึ้นในสมัยราชวงศ์ฉิน (Qing Dynasty) ก่อนสงครามฝิ่นเกิด เซี่ยงไฮ้กลายเป็นเมืองท่ามีผู้คน 5 แสนคน

สตรีในนครเซี่ยงไฮ้ ถ้าสังเกตให้ดีจะแต่งกายสวย มีสีสันกว่าที่อื่น ๆ ยิ่งในปัจจุบันคนสวย ๆ โดยเฉพาะสตรีจะไปรวมอยู่เซี่ยงไฮ้กันมาก อารยะธรรมตะวันตกทำให้หนุ่มสาวมีอิสระเสรีในการจับมือถือแขนกันในตอนกลางวัน และกอดกันสัมผัสกันยามค่ำคืน นครเซี่ยงไฮ้ จึงกลายเป็นแม่เหล็กและมีชื่อเสียงดังไปทั่วโลก

เซี่ยงไฮ้แบ่งเขตการบริหารเป็น 19 เขต (อำเภอ) ในจำนวนประชากร 17 ล้านคน 13 ล้านคนเป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรและอีก 3 ล้านคนเป็นผู้ลงทะเบียนจากต่างเมือง (registered migrant) หรือเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ย่านชานเมืองและเดินทางเข้ามาทำงานในแต่ละวัน นอกจากนี้เซี่ยงไฮ้ มีกลุ่มชาวต่างชาติ (expats) ที่เข้ามาทำงานกับบริษัทข้ามชาติ จำนวนประมาณ 5 แสนคน โดยมีชาวไต้หวันมากที่สุดประมาณ 3 แสนคน ขณะนี้มีแนวโน้มชาวไต้หวันและจีนโพ้นทะเลที่หันเข้าทำงานในนครเซี่ยงไฮ้มากขึ้น จากการที่เซี่ยงไฮ้อยู่ในภาวะบูมทางเศรษฐกิจ (และส่งผลให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการซื้อบ้านพักอาศัยแห่งที่ 2 (second home) ที่เซี่ยงไฮ้ขยายตัวอย่างมาก โดยเฉพาะฝั่งผู่ตง)

นอกจากนี้ เซี่ยงไฮ้จัดเปนเมืองที่มีคณะทูตต่างชาติอยู่มากที่สุดรองจากกรุงปักกิ่ง โดยมีสถานกงสุลใหญ่ประเทศต่าง ๆ ถึง 42 ประเทศ

การเดินทางไปครั้งนี้ มีกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้เชิญคณะนักธุรกิจพ่อค้าเอกชนรมว 40 คน 28 บริษัท ตามจุดประสงค์การแสวงหาตลาดในต่างประเทศ เรียกว่าโครงการ International Traders ซึ่งบริษัท ดี.ที.ซี.อินดัสตรี่ส์ จำกัด (มหาชน) ผลิตปากกาลูกลื่นยี่ห้อแลนเซอร์ (LANCER) ซึ่งผู้เขียนทำงานอยู่เป็นสมาชิก โดยมีคุณธนัญญา นำสินหลาก ผู้อำนวยการอาวุโส (อดีตเลขารองปลัดกระทรวงพาณิชย์ กวี รวยรื่น เพื่อนสนิทผู้เขียน) ของกรมส่งเสริมการส่งออก ร่วมด้วยฝ่ายที่ปรึกษาการพาณิชย์ สถานกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้ ช่วยประสานงานอำนวยความสะดวกให้ภาคเอกชน โดยใช้บริการทัวร์ Inspired Traveller Service Co.,Ltd. จัดรายการให้

ทั้งหมดตั้งแต่วันออกเดินทางจากกรุงเทพฯ และวันกลับจากนครเซี่ยงไฮ้ รวม 6 วัน ซึ่งเรื่องราวจะเป็นเช่นไร ผู้เขียขอถือโอกาสนำเสนอเป็นรายวันไป

<u>วันแรก</u> วันอาทิตย์ที่ 16 ตุลาคม 2548 จากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ (ดอนเมือง) คณะพร้อมกันที่สนามบินดอนเมือง อาคาร 2 เคาน์เตอร์ 9 เดินทางโดยสายการบินไชน่า อีสเทิร์น (MU) เจ้าหน้าที่บริษัททัวร์ให้ความช่วยเหลือดีมาก คณะเรามี 10 คน

ก่อนหน้านั้นมีคณะอีกกลุ่มหนึ่งเดินทางไปแล้ว การเดินทางเป็นไปโดยราบรื่น โฆษกเครื่องบินรวมทั้งกัปตันประกาศภาษาอังกฤษ จีน และไทยคละกัน สาว ๆ ชาวนางฟ้าจีน (แอร์โฮสแตส) บริการได้ประทับใจมาก ผู้โดยสารรู้สึกชื่นชมกัน เครื่องออกจากกรุงเทพฯ เวลา 18.50 น. ถึงสนามบินผู่ตง นครเซี่ยงไฮ้ ประมาณเที่ยงคืนกว่า ๆ รวม 5 ชั่วโมงกว่า ๆ เวลาเซี่ยงไฮ้ต่างกับกรุงเทพฯ 1 ชั่วโมง ของเราเร็วกว่าเขา เพราะอยู่ทางตะวันออก เห็นดวงอาทิตย์ก่อน หลังผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากรเรียบร้อยแล้ว บริษัททัวร์ก็จอดรถมินิบัสขนาดกลางรับคณะเข้าโรงแรมชวนเสน่ห์ (Charms) ระดับ 4 ดาว ทุกคนหลับฝันดี

สังเกตว่ารายการโทรทัศน์เซี่ยงไฮ้ซึ่งมีกว่า 50 ช่อง สู้เมืองไทยไม่ได้ อาจเพราะมีช่องพูดภาษาจีนมากไป ดีว่าเปิดช่อง CNN, BBC, HBO ชมได้ จึงตาเหตุการณ์ของโลกได้ทัน

<u>วันที่สอง</u> วันจันทร์ที่ 17 ตุลาคม 2548 เป็นวันจัดบูธ (Booth) แสดงสินค้า พวกเราตื่นเช้า รับประทานอาหารเช้า 07.00 น. ในโรงแรง หลังจากนั้นรถทัวร์นำคณะเดินทางไปสู่สถานที่จัดงานที่ Shanghai New International Expo Center Hall W1 เพื่อตบแต่งบูธของตน

เวลาเที่ยง มีบริการอากหารกล่องส่งถึงบูธโดยคณะทัวร์เจ้าเก่า ตอนบ่ายตบแต่งบูธต่อจนเสร็จ

ตอนค่ำ มีรายการพิเศษล่องเรือในแม่น้ำฮว่างผู่ (คล้ายแม่น้ำเจ้าพระยาของเรา) ซึ่งเป็นจุดแบ่งเมืองเซี่ยงไฮ้ออกเป็น 2 ฝั่ง ฝั่งตะวันออกเรียกว่า “ผู่ตง” เป็นเขตเศรษฐกิจใหม่ และฝั่งตะวันตกเรียกว่า “ผู่ซี” ฝั่งเมืองเก่าทั้งสองฝั่ง มีสะพานหยางผู่และสะพานหนานผู่เป็นทางเชื่อม พวกเราได้ชมความงานของแสงสียามราตรีและทัศนียภาพของนครเซี่ยงไฮ้อย่างเต็มที่ ทางเรือได้บริการอาหารค่ำแบบจีน (เสฉวน) ทุกคนอิ่มหมีพีมันและสนุกกันพอสมควร อากาศเซี่ยงไฮ้ในยามค่ำคืนประมาณ 16 ํC (ตอนกลางวัน 26 ํC)

คณะกลับถึงที่พักประมาณเวลา 22.00 น.

<u>วันที่สาม</u> วันอังคารที่ 18 ตุลาคม 2548 เป็นวันเปิดงานแสดงสินค้า หลังจากคณะรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรงที่พักแล้ว ทุกคนก็ขึ้นรถโค้ชบริษัททัวร์เจ้าเก่าเข้าสู่ที่จัดงาน Shanghai New International Expo Centre

เวลาเปิดงาน 09.30 น. มีเจ้าหน้าที่ระดับสูงนครเซี่ยงไฮ้เป็นประธานเปิด มีวงดนตรีแตรวงบรรเลงเพลงกระหึ่มอยู่ตลอดเวลา พวกเราในคณะต้องไปลงทะเบียบรับบัตรคล้องคอ มีคุณเชอรี่ที่ปรึกษาฝ่ายการพาณิชย์ไปช่วยเหลืออย่างเข้มแข็ง เธอสวยและน่ารัก จบปริญญาโทจากสหรัฐและพูดจีนได้บ้าง ประชาชนไปในงานก็ต้องลงทะเบียนเช่นกัน การรักษาความปลอดภัยของ

เจ้าหน้าที่จีนดีมาก เข้มงวดมีวินัย ไม่มีการผ่อนผัน ใครไม่มีบัตรคล้องคอจะไม่อนุญาตให้เข้าร่วมงาน น่าชมเชยความมีระเบียบวินัยของจีน ทราบว่าเขาป้องกันเรื่องก่อการร้าย (terrorism) ของโลกอย่างไม่ประมาท

หลังพิธีเปิดแล้ว ชาวนครเซี่ยงไฮ้ต่างก็พากันเข้าไปในงานอย่างเนืองแน่น บูธ (Booth) ของไทยรวม 28 แห่ง ต่างก็ประดับตกแต่งอย่างสวยงาม สินค้าที่แสดงก็เป็นสินค้าประเภท Gift & Home Products เช่น ผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง, เซรามิค, เครื่องเพชรพลอยในรูปของขวัญ, กระเป๋าและเครื่องอบสมุนไพร, เครื่องประดับภายในบ้าน, กรอบรูป, หัวปากกาลูกลื่นและหมึก, ภาพวาด, ราวอลูมิเนียมแขวนเสื้อผ้า, กระดาษ, ผลิตภัณฑ์สภาและสบู่, ผลิตภัณฑ์จากไม้เฟอร์นิเจอร์, เครื่องครัวเรือนพลาสติก, ผ้าไหมเชียงใหม่และกระเป๋าถือ และ ฯลฯ

เป็นที่น่าสังเกตว่าบูธของไทยซึ่งอยู่ติดกับของจีน ทำให้เกิดการแข่งขันกันเข้าชม ทางผู้จัดได้บริการขายอาหารเครื่องดื่มและการแสดง Life Show ในงานมีการโซโลไวโอลิน โดยศิลปินสาวสวยชื่อ เอนนี คนเฮโลไปชมกันมาก และการแสดงกายกรรมต่อตัว ทำเอาบูธของจีนคับคั่งไปด้วยชาวเซี่ยงไฮ้ เล่นเอาบูธของไทยเงียบเหงาไปบ้าง จะเรียกว่าชาวนครเซี่ยงไฮ้ยังชาตนิยมอยู่ก็ได้ สินค้าของจีนดูแล้วน่าทึ่งน่าสนใจ มีความคิดและวิสัยทัศน์ไปไกลพอสมควร เท่าที่เห็นด้วยสายตา สินค้าใหม่ ๆ ก็มีรถมอเตอร์ไซด์, เรือเล่นสกี, เรือยอร์ท, จักรยานแบบแปลก ๆ, เครื่องเล่นกีฬา, เบาะนั่งแบบมองโกล (จักรพรรดิ) กระเป๋าสะพายหลัง, กระเป๋าถือ, รถเครื่องยนต์ขนาดกลางและเล็ก, กล้องจุลทรรศน์ กล้องส่องทางไกล และ ฯลฯ

อาหารกลางวัน บริษัททัวร์อินสไปร์จัดบริการให้เช่นเคย เป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายถ้าออกไปข้างนอก

คณะรับประทานอาหารค่ำที่ร้านไก่ทองใกล้ ๆ กับหอคอยทีวีไข่มุกตะวันออก (T.V. Tower) อาหารเสฉวน รสแบบคนไทยชอบ นั่งแบบโต๊ะกลมจีน 10 คน ทุกคนชมว่าอร่อยมาก

หลังจากนั้นคณะก็เข้าชมหอคอยทีวีไข่มุกสูงถึง 468 เมตร เป็นหอส่งสัญญาณโทรทัศน์ที่สูงที่สุดในทวีปเอเชีย และมีความสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก บรรยากาศนครเซี่ยงไฮ้จากหอคอยสวยงามเพริศแพร้ว พวกเราถ่ายรูปบันทึกไว้เพื่อความทรงจำ บนหอคอยมีของที่ระลึกแปลกๆ สวย ๆ น่าเลือกซื้อ ราคาไม่แพงนัก ผู้เขียนชอบดนตรี เลยซื้อไวโอลินและเปียโนมีแบตเตอรี่บรรเลงเพลงสากลที่นิยกกันได้หลายเพลง เอามาประดับไว้ที่บ้าน ก็มิเสียหลายที่ได้มาได้ชมและได้เห็นคุ้มค่ามากทีเดียว

<u>วันที่สี่</u> วันพุธที่ 19 ตุลาคม 2548

คณะรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมชาร์ม เวลา 08.30 น. ทุกคนพร้อมกันเดินทางโดยรถโค้ชบริษัททัวร์สไปร์ (เจ้าเก่า) ไปบริเวณงานแสดงสินค้า มีผู้คนทั้งชาวจีนและชาวต่างประเทศเข้าชมร้านบูธพวกเราพอสมควร บูธริม ๆ จะได้เปรียบคนสนใจกันมาก ตอนเที่ยงรับประทานอาหารกล่องก็พอรองท้อง รสชาติก็พอกินกันได้

เวลา 18.00 น. รับประทานอาหารค่ำ ณ ภัตตาคารที่เก่า “ไก่ทอง” อาหารจีนแบบเฉสวนถูกปากพวกเราทุกคน หลังจากนั้นคณะก็ได้ชมความงามของหาดเจ้าพ่อเซี่ยงไฮ้ (หาดว่ายทาน) ตั้งอยู่ใจกลางเมืองนครเซี่ยงไฮ้ บริเวณหัวถนนนานกิง เนื่องจากเคยถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง “เจ้าพ่อเซี่ยงไฮ้” จากนั้นคณะเข้าที่พักโรงแรมชาร์ม

มีเรื่องน่าตื่นเต้นในยามค่ำคืน ผู้เขียนออกไปเที่ยวชมเซี่ยงไฮ้ By Night กับเพื่อน ๆ บริเวณที่ไปชมเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเดินกันโดยเสรีไม่มีรถราเข้าไปรบกวน มีเด็กหนุ่มสาวนั่งกอดคลอเคล้ากันน่าอิจฉา หลายคนถือโอกาสเสนอขายนาฬิกายี่ห้อมีชื่อ (ของปลอม) มีทั้ง Rolex, ลองจิน, โอเมก้า ฯลฯ ปากกาก็มีมองปลังค์, ปาร์กเกอร์, เชฟเฟอร์ เกือบทุกยี่ห้อก็ว่าได้ ราคาต่อรองต้องลด 30 -50% ถึงจะตกลง หนุ่มคณะเราถูกหลอกลวงโดยสาวสวยวัยรุ่น 2 คน เชิญดื่มกาแฟและฟังเพลงคาราโอเกะ เสร็จแล้วโดนชาร์จค่าใช้จ่ายเป็นหมื่นหยวน (ราคาจริงไม่ถึง 200 หยวน) เมื่อพวกเราทราบก็ได้เรียกตำรวจในเขตนั้นเข้ามาช่วยเหลือจนเรื่องสงบลง โดยฝ่ายเราต้องเสียค่าใช้จ่ายไปเกือบ 800 หยวน สำคัญว่าแฟนสาวเพื่อนเรายังข้องใจไม่หายว่าไปหลงคารมสาวชาวเซี่ยงไฮ้ได้อย่างไร ผลสุดท้ายทั้งคู่ของฝ่ายเราต้องรีบเดินทางกลับไทยในวันรุ่งขึ้น คงจะต้องปรับความเข้าใจกันในเมืองไทย

นี่เป็นอุทาหรณ์ซึ่งพวกเราไปจีนต้องพึงระวังเป็นพิเศษ ในเมืองหลวงกรุงปักกิ่งก็มักจะเกิดเหตุการณ์แบลคเมล์เช่นนี้เสมอ

<u>วันที่ห้า</u> วันพฤหัสบดีที่ 20 ตุลาคม 2548

เป็นวันร่วมแสดงสินค้า (ต่อ) และวันปิดงาน คณะร่วมรับประทานอาหารเช้าที่โรงแรมชาร์มเวลา 08.30 น. เดินทางโดยรถโค้ชไปร่วมงานแสดงสินค้าต่อ วันนี้จะเป็นวันสุดท้ายทางคณะกรรมการจัดงานจีน ขอให้พวกเราปิดบูธแสดงสินค้า เวลา 16.00 น.

ตอนเที่ยง บริษัททัวร์อินสไปร์ จัดอาหารกลางวันกล่องบริการเช่นเคย อาหารวันนี้ดีกว่าวันก่อน ๆ มีของหวาน, เค้ก, ชอกโกแล๊ต และผลไม้ (แอปเปิ้ล, สาลี่) แถมด้วย พอถึงเวลาปิดงาน 16.00 น. พวกเราก็สังสรรค์กันทั่วทุกบูธ ใครมีอะไรจะมอบให้หรือสั่งเสียแลกนามบัตรที่อยู่กันก็ทำกันในช่วงนี้จนถึงเวลา 17.30 น. คณะก็ออกจากสถานที่จัดงาน ไปรับประทานอาหารค่ำที่ภัตตาคารเจ้าเก่า จนถึงเวลา 20.30 น. รถโค้ชก็นำคณะไปชมกายกรรมเซี่ยงไฮ้ยุคปัจจุบันอันลือชื่อ

การแสดงกายกรรมเซี่ยงไฮ้ มี 10 ชุด ด้วยกัน

<u>ชุดแรก</u> สาวชาวเซี่ยงไฮ้เป็นหมู่หน้าตาสวย ๆ ยังเด็กวัยรุ่น มาเลี้ยงจานบนปลายไม้ มือหนึ่งถือไม้ 4 ก้าน รวม 2 มือ ก็ 8 ก้าน เรียกเสียงปรบมือจากผู้ชมทั้งชาวจีน – ต่างประเทศ (ฝรั่ง) และไทยพอสมควร

<u>ชุดที่ 2</u> มีการต่อตัวกันขึ้นบันได 7 ขั้น ชาย 2 หญิง 2

<u>ชุดที่ 3</u> หญิง 7 คน ร่ายรำอ่อนช้อย จังหวะดนตรีเร็ว ทุกคนอยู่บนแท่นกลม เสร็จแล้วหมุนผ้าที่โยนไปเป็นร่ม น่าชมมาก

<u>ชุดที่ 4</u> ชาย 9 คน แต่งกายชุดทหารแบบกรีนบัลเล่ต์ (ป่าหวาย) ปีนป่ายเสาไม้ไผ่ 3 ต้น หมุนตัวขึ้นไปเอาหัวลง เท้าขึ้นฟ้า รูดขึ้นลงอย่างมีจังหวะจะโคน มีการต่อตัวกันบนเสา ดูแล้วน่าทึ่งน่าพิศวงว่าทำได้อย่างไร สังเกตอายุไม่เกิน 20 ปี ตัวเท่า ๆ กันหมด คงจะฝึกกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ

<u>ชุดที่ 5</u> จักรยานกายกรรมใช้เด็กหญิง 3 คน จักรยานตั้งอยู่บนเหล็ก 3 ขา (ทรอยก้า) มีการหกคะเมนขึ้นลง นั่งไขว่ห้างซ้ายขวาของจักรยาน ท้ายสุดใช้แขนเดียวเลี้ยงตัวเองบนจักรยาน แสดงถึงความชำนาญและสมาธิที่ดี

<u>ชุดที่ 6</u> ระบำเร้าใจ จังหวะเร็วแบบอินเดีย ชายคนเดียวออกมายืนบนล้อลื่น บนเหล็กมี 2 ขาหยั่งซ้ายขวา มีหญิงข้างละ 4 คน เสร็จแล้ว ควงผ้าเป็นลักษณะร่ม

<u>ชุดที่ 7</u> ชุดตลกหรรษา ร้องเพลงประกอบ เฮ-โฮ เลี้ยงฟุตบอลด้วยไม้เสียบปากแบบคาบไป้ป์สูบบุหรี่ มีคู่หูประกอบหลังสุดใช้ไม้เสียบปากเลี้ยงขวดเบียร์สร้างความหรรษาได้ตามสมควร

<u>ชุดที่ 8</u> กายกรรมต่อตัวบนเก้าอี้รวม 8 ตัว มีสตรีสวมชุดชมพู 2 คน มาเลี้ยงตัวบนเก้าอี้ 4 ขา รวม 8 ตัว ดูแล้วน่าหวาดเสียว ชุดนี้ผู้ชมชอบมากปรบมือกันดังลั่น

<u>ชุดที่ 9</u> ชุดต่อตัวบนล้อเลื่อน ใช้หญิง 2 คน แสดงความชำนาญต่อตัวกันบนล้อเลื่อน

<u>ชุดที่ 10</u> ชุดสุดท้ายเป็นชุดที่สร้างชื่อเสียงให้กายกรรมเซี่ยงไฮ้มาก เป็นชุดมอเตอร์ไซด์ไต่ถังในลูกโลกเหล็กล้อมรอบท้าทายมฤตยู แบบของไทยเรามีมอเตอร์ไซด์ไต่ถังตามงานวัดในต่างจังหวัด

<u>เริ่มด้วยมอเตอร์ไซด์คันแรก</u> คนขับไม่สวมหมวกกันน๊อคอันตราย เข้าไปวิ่งขึ้นลงและวิ่งขนานในลูกโลกเหล็ก

<u>คนที่ 2</u> สวมหมวกกันน๊อค เปิดไฟหน้ารถ วิ่งตามกันและสวนกัน เป็นที่น่าตื่นเต้นหวาดเสียว สังเกตว่าใช้แตรเป็นสัญญาณรู้กัน

<u>คนที่ 3</u> เข้าไปวิ่งตามและสวนกัน บีบแตรช่วย รถความเร็วเท่ากัน เสียงผู้ชมร้องว่าพอแล้ว ๆ บางคนก็ตะโกนเหินเห่า (ดีจริง ๆ หรือดีมาก ๆ)

<u>คนที่ 4</u> นำรถเข้าไปวิ่งตามกันและสวนกัน บีบแตรตลอดเวลา สร้างความหวาดเสียวตื่นเต้นและประทับใจผู้ชมเป็นอย่างมาก เสียงปรบมือดังสนั่นหวั่นไหว จบลงด้วยการร่ายรำอำลา จากผู้แสดงทั้งหมด รวม 16 คน เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

คณะกลับถึงโรงแรมดึกหน่อย ประมาณ 4 ทุ่มกว่า ๆ ทุกคนเข้าที่พักนอนหลับฝันดี บางคนก็ชมโทรทัศน์ บางคนก็ออกไปทัศนาจรเซี่ยงไฮ้ยามราตรีแล้วแต่ใจชอบ

<u>วันที่หก</u> วันสุดท้าย วันศุกร์ ที่ 21 ตุลาคม 2548

ชมวัดพระหยก – ชอปปิ้ง และชม Under Water World.

วันสุดท้ายเป็นวันพักผ่อนสบาย ๆ หลังอาหารเช้าแล้ว คณะได้ไปกราบนมัสการพระพุทธรูปที่วัดพระหยกหรืออยู่ไผ่เสือ บนถนนอานหยวน (Anyuan) วัดแห่งนี้เป็นวัดที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมมากที่สุดของนครเซี่ยงไฮ้ และมีพระพุทธรูปหยกขาวสององค์จากพม่า

ประดิษฐานอยู่ ซึ่งอาราธนามาจากเมืองเจียงหวาน และมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ และอีกองค์เป็นปางสมาธิสูง 6 ฟุต ตกแต่งด้วยอัญมณีต่าง ๆ หนักถึง 1000 กิโลกรัม

หลังจากคณะไหว้พระจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูป และทำบุญกุศลตามศรัทธาแล้ว ก็มาถึงรายการช้อปปิ้งซึ่งถูกใจฝ่ายสุภาพสตรีกันมาก คณะพากันเลือกซื้อของที่ระลึกตามใจชอบที่ตลาดเฉิงหวงเมี่ยว เป็นตลาดที่สร้างเลียนแบบบ้านในสมัยราชวงค์หมิง เป็นสถานที่ตั้งสวนสาธารณะและบาซาร์ ซึ่งมีของที่ระลึกกับร้านอาหารอยู่มากมาย ทุกคนต่างมีความสุขที่ได้เจรจาต่อรองถึงพริกถึงขิง บางครั้งนึกว่าทะเลาะกัน เสร็จแล้วก็ตกลงกันได้ด้วยดี ก่อนซื้อคณะไกด์ทัวร์แนะนำให้ต่อรองลดราคาลงมาก ๆ 20 – 30% และใช้วิธีไม่สนใจ เดินออกจากร้าน เสร็จแล้วก็โดนฉุดกระชากลากถือ งอนง้อกัน ก็น่าขันดี ดีที่ว่ามีตำรวจอยู่ใกล้ ๆ จึงไม่มีเรื่องเดือดร้อนอะไร ทุกคนพอใจและมีความสุข จบแล้วเราไม่ว่ากัน

ต่อจากนั้น คณะรวมพลได้ก็ไปรับประทานอาหารกลางวันภัตตาคารไก่ทองเจ้าเก่า ตอนบ่ายมีรายการสุดท้ายชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ เรียกชื่อว่า “Under Water World” มีปลาให้ชมหลายหลากชนิด ทั้งปลาน้ำจืด และทะเลที่น่าแปลกมีปลามังกรไฟ เต่ามีขนบนกระดอง ปลาฉลาม ปลาช้าง ปลาหมึก และ ฯลฯ ที่น่าชมเชยสถานที่จัดได้อย่างเก๋เท่ห์ และเหมาะสมกับบรรยากาศ ทุกคนรู้สึกสดชื่นและได้รับความรู้แบบธรรมชาติ แปลกใจที่เห็นปลากัดจากประเทศไทย

หลังอาหารค่ำ คณะเดินทางเข้าสู่สนามบินผู่ตง นครเซี่ยงไฮ้เพื่อกลับกรุงเทพฯ ประเทศไทย สยามเมืองยิ้มมาตุภูมิของพวกเรา โดยเครื่องบินจีน สายการบินไชน่า อิสเทิร์น ยูนนาน MU 547 พวกเราชาวคณะได้รับเกียรตินั่งชั้นธุรกิจ (Business) ทั้งขากลับและขามา ทำเอาสบายมีความสุขกันทั่วทุกคน

เครื่องบินออกจากสนามบินเวลา 21.50 น. ก่อนขึ้นเครื่องทุกคนได้รับเชิญเข้าห้องรับรองเกียรติยศ พักผ่อนดื่มกินอาหารกันอย่างปรีเปรม ผู้เขียนถือโอกาสโทร.ไปหาทางบ้าน เพื่อให้ภริยาขับรถไปรับที่ดอนเมือง กำหนดถึงตี 1 กว่า ๆ ก็ถึงบ้านตามกำหนดโดยสวัสดิภาพ

ก่อนอำลาจากกัน ขอถือโอกาสขอบคุณอย่างสูงแก่ผู้มีส่วนช่วยเหลือเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ :-

1. กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์
2. คุณธนัญญา นำสินหลาก ผู้อำนวยการอาวุโส กรมส่งเสริมการส่งออก
3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสำนักงานที่ปรึกษาฝ่ายพาณิชย์ทุกคน สถานกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้
4. คุณจิระวิท สุพัฒนะกุล และคุณลิซา ลี ธนาคารกรุงเทพฯ สาขาเซี่ยงไฮ้
5. หัวหน้าทัวร์อินสไปร์ เทรเวลเล่อร์ เซอร์วิส จำกัด มีอาปิง, คุณศุภกร (เอ) และคุณวุฒิ
6. คณะทั้งหมดที่ร่วมเดินทางด้วยกัน ทุกคนต่างหวังดีและปรารถนาดีต่อกันเสมอ

เยือนแดนมังกร : ตามโครงการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้แทนกรมสารนิเทศและสื่อมวลชนไทยกับเจ้าหน้าที่สำนักข่าวซินหัว

อุไรวรรณ คูหะเปรมะ-เรื่อง
พรรณนภา จันทรารมย์-ภาพ

เมื่อปลายเดือนกันยายนที่ผ่านมา นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้วอธิบดีกรมสารนิเทศและโฆษกกระทรวงการต่างประเทศในฐานะหัวหน้าคณะพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ของกรมสารนิเทศและสื่อมวลชนไทยจากสถานีโทรทัศน์ ITV ช่อง 7 สี และหนังสือพิมพ์ข่าวสด ได้เดินทางไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามโครงการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้แทนกรมสารนิเทศและสื่อมวลชนไทยกับเจ้าหน้าที่สำนักข่าวซินหัว โดยโครงการนี้เริ่มมีมาตั้งแต่ปี 2530 เพื่อเป็นช่องทางในการกระชับความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่ทำงานด้านสื่อของทั้งสองประเทศ การเยือนเป็นในลักษณะเหย้า-เยือน สลับผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพฝ่ายละครั้ง เป็นประจำทุกปีและครั้งนี้เป็นการเยือนครั้งที่ 7 ของฝ่ายไทย

สำนักข่าวซินหัวหรือ**ซินหัว** เดิมชื่อสำนักข่าว Red China เปลี่ยนชื่อเป็นซินหัวเมื่อปี 2480 ในปี 2492 เมื่อจีนเข้าสู่ระบอบการปกครองใหม่ได้ยกระดับเป็นสำนักข่าวแห่งชาติจีน ฐานะเทียบเท่ากระทรวง เป็นศูนย์รวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดของจีน สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงปักกิ่ง มีพนักงานประจำ 20,000 คนเป็นผู้สื่อข่าวกว่า 3,000 คน แบ่งการบริหารองค์กรเป็น 3 ส่วน คือ สำนักงานใหญ่ สาขาต่างๆ ภายในประเทศและสาขาในต่างประเทศ มีผู้สื่อข่าวและลูกจ้างประจำอยู่ตามสำนักงานสาขาครอบคลุมทั้ง 32 มณฑล รวมถึงฮ่องกง มาเก๊าและไต้หวัน และมีสาขาย่อยตามเมืองใหญ่ๆ กว่า 50 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีสาขาในต่างประเทศอีก 107 แห่งและสำนักงานภูมิภาค 5 แห่งกระจายทั่วโลกทั้งในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ละตินอเมริกา แอฟริกา ตะวันออกกลางและที่กรุงปารีส ซึ่งดูแลลูกค้าที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวโดยตรง

แต่ละวัน ซินหัวจะมีการเผยแพร่ข่าวสารหลากหลายภายในประเทศคิดเป็นอักษรจีนประมาณ 400,000 ตัวผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุและโทรทัศน์ของประเทศ ทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น สำหรับต่างประเทศ ซินหัวมีการเผยแพร่ข่าวสารตลอด 24 ชั่วโมงเป็น 7 ภาษา คือ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน รัสเซีย อารบิกและโปรตุเกสเกี่ยวกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจแก่ลูกค้าชาวจีนและต่างชาติ นำเสนอภาพข่าว รายงานพิเศษและสารคดีไปยังประเทศต่างๆ กว่า 130 ประเทศ มีเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับสำนักข่าวต่างๆ เกือบ 100 ประเทศ

ปัจจุบัน ซินหัวตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือพิมพ์และนิตยสารกว่า 40 ฉบับ ทั้งรายวัน รายสัปดาห์

รายเดือน โดยReference News เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่มียอดพิมพ์สูงถึงวันละ 4 ล้านฉบับ ครองอันดับยอดจำหน่ายสูงสุดในจีนและเป็นอันดับที่ 8 ของโลก แต่ละปีสำนักพิมพ์ในสังกัดของซินหัว พิมพ์หนังสือที่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวการเมืองและเศรษฐกิจกว่า 400 เรื่อง เมื่อปี 2539 ซินหัวโดยรับมอบหมายจากรัฐบาลจีนจัดตั้งสำนักงานเพื่อดูแลการบริหารการเผยแพร่ข้อมูลเศรษฐกิจในประเทศจีนโดยสำนักข่าวต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การเยือนครั้งนี้ คณะได้รับการต้อนรับอย่างดีจากฝ่ายจีน ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้เข้าเยี่ยมคารวะและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้บริหารระดับสูงของซินหัวที่สำนักงานใหญ่ที่กรุงปักกิ่ง สำนักข่าวซินหัวสาขากรุงปักกิ่งและสาขามณฑลฉงชิ่ง เยี่ยมชมสำนักงาน website ของซินหัว สถานีโทรทัศน์ CCTV และ CQTV ซึ่งพวกเราต่างเห็นว่าแม้จีนจะเป็นประเทศสังคมนิยมที่เสรีภาพในการรับรู้ยังไม่เปิดกว้างซึ่งเห็นได้จากกระบวนการกรองข่าวและการที่สื่อจะต้องรักษาชื่อเสียงของรัฐบาล แต่ซินหัวก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง มีการให้ข่าวสารที่จำเป็นแก่ประชาชน มี website ภายใต้การดูแลของซินหัว www.gov.cn ซึ่งเผยแพร่ผลงานของรัฐบาลเป็นภาษาจีนและอังกฤษ www.xinhuanet.com มี 7 ภาษาคือจีน อังกฤษ สเปน ฝรั่งเศส รัสเซีย อารบิกและ ญี่ปุ่น websiteใหม่คือ www.news.cn (มี 6 ภาษา ยกเว้นภาษาญี่ปุ่น) ทุกวันจะมีผู้เยี่ยมชม website ภาษาจีนของ 2 web หลังนี้วันละ 50 ล้านคน

ในส่วนของผู้ทำข่าว มีการจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งที่นอนไว้ในห้องทำงานของทีมกองบรรณาธิการจำนวนหนึ่ง ติดตั้งตารางแสดงการประเมินผลงานรายเดือนของนักข่าวแต่ละคนว่าเขียนข่าวได้กี่ชิ้นและได้คะแนนเท่าไร ซึ่งนักข่าวในคณะฯ ของเราต่างพากันร้องอุทานด้วยความทึ่งกับการใส่ใจกับชีวิตการทำงานแบบหามรุ่งหามค่ำของนักข่าวจีนและกับการมุ่งสร้างคุณภาพของงานการข่าว สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการทำงานของซินหัวไม่น้อยทีเดียว

ในการพบปะและหารือกับผู้แทนฝ่ายจีน ฝ่ายไทยได้เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่มีลักษณะพิเศษและใกล้ชิด โดยเฉพาะปี 2548 นี้เป็นปีแห่งการฉลองครบรอบ 30 ปีความสัมพันธ์ไทย-จีน เห็นว่าในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐเป็นไปด้วยดี แต่เห็นว่าควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระดับประชาชนกับประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสื่อมวลชนทั้งสองประเทศจะมีบทบาทในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสร้างความใกล้ชิดระหว่างกันได้ ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการขยายการค้า การลงทุนและความร่วมมือระหว่างกัน

ดังนั้น การสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสื่อมวลชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ตัวอย่างเช่น อาจส่งเสริมการขยายความร่วมมือระหว่างสำนักข่าวซินหัวกับสำนักข่าวหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ของไทย การส่งเสริมให้สื่อมวลชนไทยไปทำงานในจีนมากขึ้นเพื่อการรายงานข่าวเกี่ยวกับจีนได้ถูกต้องมากกว่าการอาศัยข่าวจากสำนักข่าวตะวันตก ซึ่งการอำนวยความสะดวกในเรื่องขั้นตอนการรับการตรวจลงตราของนักข่าวและบรรยากาศแวดล้อมของการทำข่าวในจีนจะเป็นเรื่องสำคัญ

สำหรับการหารือระหว่างอธิบดีกรมสารนิเทศกับ นาย Kong Quan โฆษกกระทรวงการต่างประเทศจีนนั้น นอกจากฝ่ายไทยได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของโครงการนี้ในอันที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระดับประชาชนกับประชาชนข้างต้นแล้ว ทั้งสองฝ่ายต่างแสดงความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-จีนที่จะทวีความแน่นแฟ้นมากขึ้นในอนาคต บทบาทที่มากขึ้นของจีนในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในระดับภูมิภาคและระดับโลก การตระหนักถึงความสำคัญของจีนที่มีต่อไทยในด้านต่างๆ ทั้งในด้านทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค มุมมองของจีนต่อปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่น เป็นต้น คาดว่าเราคงได้เห็นกิจกรรมและความร่วมมือต่างๆ ระหว่างไทย-จีนในไม่ช้านี้อันเป็นผลจากการหารือในครั้งนี้

คณะฝ่ายไทย นำโดยอธิบดีกรมสารนิเทศ (ที่ 4 จากซ้าย) ถ่ายรูปร่วมกับโฆษกกระทรวงการต่างประเทศจีน

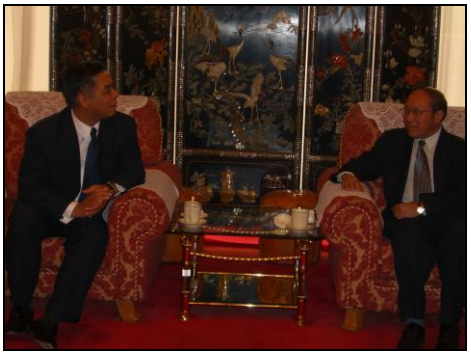

อธิบดีกรมสารนิเทศหารือกับรองประธานสำนักข่าวซินหัว

เล่าถึงตรงนี้ คุณผู้อ่านอาจจะรู้สึกว่าฝ่ายจีนจัดโปรแกรมที่ดูจะหนักไปทางวิชาการมาก ก็ต้องขอบอกว่าไม่ถึงขนาดนั้นทีเดียว เพราะโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งส่งเสริมความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและจีนและชื่อโครงการก็บอกอยู่แล้วว่าเน้นที่เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านสื่อมวลชนที่ปฏิบัติงานด้านการเผยแพร่ข่าวและประชาสัมพันธ์และให้สื่อมวลชนทั้งสองฝ่ายได้ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกันมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ต่อการประสานงานในอนาคต

ดังนั้น ระยะเวลาที่อยู่ในจีนจึงค่อนข้างยาวถึง 10 วันและเดินทางไปหลายเมือง ก็เพื่อให้เราได้รู้จักและสัมผัสจีนในแง่มุมต่างๆ ซึ่งแต่ละแห่งที่เราได้ไปเยือน ล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์ ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกบ้าง หนึ่งในสิ่งอัศจรรย์ของโลกบ้าง เรียกว่าถ้าไม่ได้ไปที่นั่นก็เหมือนกับไปไม่ถึงเมืองจีน แต่ความที่จีนเป็นประเทศใหญ่และมีสิ่งที่สร้างความตื่นตะลึงให้ชาวโลกดูมากมาย

ฝ่ายจีนอยากให้คณะได้ประโยชน์สูงสุด จึงได้จัดรายการที่ค่อนข่างแน่นแต่หลากหลายให้กับคณะ โดยเฉพาะการให้คณะได้เข้าพบหารือกับคณะผู้บริหารของสำนักข่าวซินหัว และเข้าเยี่ยมชมการดำเนินงานของสำนักข่าว และได้ให้คุณ Xian Zhen Shi หรือชื่อไทยว่าคุณสินธร นักข่าวหนุ่มของสำนักข่าวซินหัวเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้คณะ คุณสินธรจบภาควิชาภาษาไทยจาก

มหาวิทยาลัยปักกิ่ง พูดไทยและเข้าใจคำศัพท์ของวัยรุ่นไทยเป็นอย่างดี ดังนั้น แม้คณะจะเหน็ดเหนื่อยกับรายการเยี่ยมชมรับฟังบรรยายของหลายหน่วยงาน แต่ทุกคนก็อิ่มตาประทับใจกับการต้อนรับของฝ่ายจีนมาก

นอกจากนี้ ฝ่ายจีนดูแลคณะเป็นอย่างดีในทุกสถานที่ที่จัดให้ไปชม ทั้งที่พักและอาหารการกินสมกับที่จีนขึ้นชื่อเรื่องของการเลี้ยงอาหารและการรับรองแขก โดยเฉพาะเรื่องอาหาร เป็นที่รู้กันว่าเจ้าภาพจะต้องนำอาหารที่ดีที่สุดเท่าที่จะหามาได้มาเลี้ยงรับรองแขก และต้องมีปริมาณที่มากจนแขกรับประทานเหลือ เพื่อให้มั่นใจว่าแขกทานอิ่มท้องจริงๆ ตลอดการเดินทาง คณะจึงได้ทานอาหารท้องถิ่นหลากหลายมากมาย แต่ละมื้อ คะเนด้วยสายตาก็รู้ได้ว่าทานไม่หมดแม้ได้พยายามทานให้มากกว่าปกติ ด้วยความรู้สึกเกรงใจเจ้าภาพและด้วยคำนึงว่าได้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลไปถึงถิ่นก็ตาม ความคิดในเรื่องการเลี้ยงอาหารนี้ ผู้เขียนรู้สึกว่าจีนยังยึดถือค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับญี่ปุ่นสมัยใหม่

กลับมาที่การทัศนศึกษาของคณะ เราเริ่มที่เมืองซีอาน กุ้ยหลิน ฉงชิ่งไปสิ้นสุดที่ปักกิ่ง เนื่องจากหน้ากระดาษมีจำกัด จะขอแนะนำสั้นๆ เพราะมีการเขียนแนะนำกันมาก ท่านสามารถหาอ่านได้ตามหนังสือแนะนำท่องเที่ยวเมืองจีน ยกเว้นที่เมืองฉงชิ่งซึ่งยังไม่ค่อยมีการเขียนถึงกันมาก

ที่**เมืองซีอาน** คณะได้เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สุสานหุ่นทหารม้าของจักรพรรดิ์จิ๋นซีอันลือชื่อซึ่งเพิ่งขุดพบโดยชาวนาที่ไปขุดหาบ่อน้ำเมื่อต้นทศวรรษ 1970 จึงรายงานทางการ และได้มีการขุดสำรวจต่อจนถึงทุกวันนี้หลังจากที่ถูกฝังอยู่ใต้ดินกว่า 1,000 ปี รัฐบาลจีนทุ่มงบประมาณปรับปรุงสถานที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ตอนนี้มีรถไฟฟ้า(รถกอลฟ์) วิ่งรับส่งจากประตูทางเข้าถึงตัวอาคารซึ่งสร้างหลังคาครอบสุสานเดิม สุสานนี้จักพรรดิ์จิ๋นซีให้สร้างหุ่นทหารจำนวนหลายพันตัวนำฝังลงห้องใต้ดิน ปัจจุบันบริเวณสุสานที่คาดว่าเป็นที่ฝังพระศพของพระองค์ยังไม่มีการขุดสำรวจ เนื่องจากรัฐบาลจีนเห็นว่ายังไม่มีวิทยาการที่จะทำให้สามารถรักษาสภาพของสิ่งที่ฝังอยู่ภายในได้หากต้องสัมผัสอากาศภายนอก

ที่หน้าพิพิธภัณฑ์และสถานที่สำคัญที่ซีอานจะมีหนังสือเล่าเรื่องการขุดพบและเรื่องราวของหุ่นทหารวางจำหน่าย เล่ากันว่าแต่เดิมชาวนาทั้ง 4 คนต่างไม่รู้หนังสือ หลังการขุดพบ มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลไปเยือนซีอานมากขึ้น หนังสือที่จัดพิมพ์ขายดีเป็นเทน้ำเททา มีคนหัวใสนำชาวนาทั้ง 4 คนไปหัดเซ็นชื่อ แล้วให้ไปนั่งประจำที่ร้านขายหนังสือกระจายไปหลายๆ ร้าน

จากนั้น ได้เยี่ยมชม **ฮวาชิงฉื่อ บ่ออาบน้ำพุร้อนของนางสนมหยางกุ้ยเฟย** หนึ่งใน 4 หญิงงามของจีนที่จักรพรรดิถังเสวียนจงหลงใหลเมื่อได้เห็นนางขึ้นจากสระอาบน้ำนี้ เสน่ห์ของหยางกุ้ยเฟยทำให้พระองค์ไม่เป็นอันว่าราชการ จนพระองค์ต้องถูกแม่ทัพชั้นผู้ใหญ่บีบให้ประหารชีวิตนางในเวลาต่อมา เกร็ดของเรื่องนี้ถูกนำไปทำเป็นละครเพลงมากมาย

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของซินหัวยังได้พาคณะไปชมการแสดงร่ายรำประกอบดนตรีที่เกี่ยวกับเมือง

ซีอานที่โรงละครภายในสวนสาธาณะฝูหรง เนื้อเรื่องเกี่ยวกับความเจริญในยุคราชวงศ์ถังซึ่งเป็นยุคที่รุ่งเรืองที่สุดของจีน จัดแสดงหลายฉาก ทั้งเรื่องของนักรบในสมัยนั้นและฉากสนมหยางกุ้ยเฟยชมสวน

บ่อน้ำพุที่สร้างขึ้นใหม่ น้ำในน้ำพุนำมาจากสระที่สนมหยางกุ้ยเฟยใช้อาบ

รูปเหมือนพระถังซัมจั๋ง ด้านหลังเป็นหอพระไตรปิฎก

ดอกไม้ เป็นการร่ายรำที่สวยงามและทำนองเพลงที่ไพเราะ เรียกเสียงปรบมือจากผู้ชมไม่ขาดสาย ภายนอกสวนยังมีงานแสดงแสงสีเสียงที่สระน้ำ มีการจุดพลุที่สวยงามเป็นระยะๆ จำนวนมาก สมกับที่จีนเป็นเจ้าแห่งการผลิตพลุ เรียกความสนใจจากผู้ชมล้นหลาม เมืองซีอานนี้นำรายได้ท่องเที่ยวให้กับจีนมากโดยเฉพาะหลังการขุดพบสุสาน นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของหอพระไตรปิฎกของพระถังซำจั๋งด้วย

คณะเดินทางต่อไปที่**เมืองกุ้ยหลิน** แหล่งท่องเที่ยวที่คนไทยรู้จักกันดี นักท่องเที่ยวนิยมล่องเรือไปตามแม่น้ำหลีเจียงเพื่อชื่นชมวิวสองข้างทางที่เป็นขุนเขาเต็มไปต้นกุ้ย เมื่อออกดอกจะมีกลิ่นหอมมาก นิยมเอาไปผสมใบชาเพราะเชื่อว่าจะทำให้ผิวสวย ทัศนียภาพสองข้างทางสวยงามมากเพราะรูปทรงของภูเขา คุ้งน้ำและอากาศที่สดชื่น จนมีการนำภาพไปพิมพ์ในธนบัตร 20 หยวนด้วย ที่ท่าเรือหยางซั่ว ก็พลุกพล่านไปด้วยผู้คนเดินซื้อสินค้าพื้นเมืองตามสองข้างทางถนน West Street ซึ่งมีชาวตะวันตกหนาตากว่าแต่ก่อนมาก

ที่ **ถ้ำหลูตี๋เหยี่ยน**/The Reed Flute Cave หรือที่คนไทยเรียกว่า ถ้ำขลุ่ยอ้อ (เพราะบริเวณนี้มีต้นอ้อซึ่งนิยมนำไปทำเป็นขลุ่ย) ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชครินทร์ เคยเสด็จ ภายในมีหินงอกหินย้อยหลากรูปแบบ ธรรมชาติช่างรังสรรค์ได้อัศจรรย์เหลือเกิน แม้จะมีนักท่องเที่ยวไปเยือนกุ้ยหลินเพิ่มมากขึ้น แต่ดูเหมือนทางการจะพยายามดูแลเรื่องของทัศนียภาพและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างดี สิ่งที่เป็นของเด่นอีกอย่างหนึ่งของที่นี่คือก๋วยเตี๋ยวกุ้ยหลิน

มีตำนานเล่าว่า จักพรรดิ์จิ๋นซีส่งทหารไปกุ้ยหลิน ทหารไปจากภาคเหนือนิยมทานอาหารที่ทำจากแป้ง ขณะที่คนกุ้ยหลินนิยมทานข้าว ทำให้ทหารอดอยาก จักพรรดิ์จิ๋นซีขู่จะฆ่าชาวเมือง ในที่สุดหญิงฉลาดคนหนึ่งจึงนำข้าวมาต้มแล้วทำเป็นเส้น อาหารนี้ต่อมากลายเป็นอาหารขึ้นชื่อของกุ้ยหลิน โรงแรมหรูหรายที่เราพักเป็นโรงแรมเก่าแก่สำหรับรับแขกบ้านแขกเมือง ก็นิยมบริการอาหารท้องถิ่นพวก

นี้ บริเวณห้องโถงติดรูปบุคคลสำคัญๆ ที่เคยไปพัก รวมทั้งพระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถด้วย

นอกจากนี้ คณะได้ชมการแสดง Casting in the real Guilin Landscape/ หรือที่เรียกว่า Impression –Liu Sanjie เป็นการร้องเพลงและร่ายรำที่สะท้อนชีวิตของชาวเขาและเรื่องราวของหลิว ซานเจี่ย หญิงสาวผู้ต่อสู้เรียกร้องให้มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับคนยากจน ที่น่าตื่นตาตื่นใจคือการแสดงนี้จัดบนท้องน้ำโดยใช้ทัศนียภาพของสายน้ำและภูเขายามค่ำคืนของกุ้ยหลินเป็นฉากประกอบแสงสีเสียง เป็นฉากที่ตระการตามาก เพราะมี จาง อวี้โหมว ชาวจีนผู้ออกแบบฉากภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง Hero เป็นผู้ออกแบบฉากการแสดงทั้งหมด ใช้ผู้แสดงกว่า 600 คน เพลงประกอบการแสดงก็ไพเราะยิ่ง โดยเฉพาะทำนองเพลงของชาวเขา จึงไม่น่าแปลกใจที่มีผู้เดินทางไปชมการแสดงนี้ล้นหลาม

จากกุ้ยหลิน คณะเดินทางต่อไป**ที่นครฉงชิ่ง** เมืองใหญ่ทางภาคตะวันตกของจีน เป็นนครแห่งภูเขาและแม่น้ำ อยู่ในจุดที่แม่น้ำแยงซีและแม่น้ำเจียหลิงมาบรรจบกันที่บริเวณแหลมหลีจง มีหมอกมาก นครฉงชิ่งเป็นเมืองในหุบเขาและเป็นเมืองอุตสาหกรรม เป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญตั้งแต่อดีต

ชื่อฉงชิ่งแปลตามตัวคือการฉลองหรือความสุข 2 เท่า มาจากตำนานว่า ชายคนหนึ่งมาจากครอบครัวที่ยากจนมาก เพียรพยายามที่จะสอบจอหงวน (การสอบเข้ารับราชการของจีน) ซึ่งเป็นการสอบที่ยากมากและมีการแข่งขันสูงจนสอบได้ จึงดีใจมาก จอหงวนคนใหม่ดีใจเป็นทวีคูณเมื่อทราบข่าวว่าแม่ที่ตาบอดมานานกลับมามองเห็นอีกครั้ง ถือว่าได้โชค 2 ชั้น

นครฉงชิ่งเดิมเป็นเมืองหนึ่งในมณฑลเสฉวน ต่อมาในปี 2540 รัฐบาลกลางได้ประกาศให้นครฉงชิ่ง รวมทั้งพื้นที่รอบนอกทางตะวันออกของมณฑลเสฉวน ซึ่งมีขนาดเท่ากับพื้นที่ประเทศเบลเยี่ยมให้เป็นเขตปกครองอิสระ ขึ้นตรงกับรัฐบาลกลาง เพื่อพัฒนาตามนโยบายพัฒนาภาคตะวันตก (Go West) * ฉงชิ่งจึงเป็นนครอิสระที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลเป็นแห่งที่ 4 ของจีน ต่อจากกรุงปักกิ่ง นครเซี่ยงไฮ้และนครเทียนสิน

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงปี 2483-2489 รัฐบาลจีนคณะชาติได้ย้ายเมืองหลวงจากนครนานกิงไปยังฉงชิ่งเพื่อเป็นเมืองหลวงชั่วคราว เพื่ออาศัยชัยภูมิที่เป็นหุบเขา มีเมฆหมอกปกคลุมหนาทึบ ทำให้ยากแก่การถูกโจมตีทั้งทางบกและช่วยป้องกันการถูกโจมตีทางอากาศ ฝ่ายจีนคอมมิวนิสต์จึงได้จัดตั้งสำนักงานประสานงานขึ้นที่ฉงชิ่งเช่นกัน โดยมีนายโจวเอินไหลเป็นผู้ดูแล อย่างไรก็ดี ต่อมาฝ่ายจีนคณะชาติและจีนคอมมิวนิสต์ตกลงยุติการสู้รบชั่วคราว เพื่อร่วมกันต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น แต่ถึงกระนั้น นครฉงชิ่งก็ได้รับความเสียหายค่อนข้างมากจากการทิ้งระเบิดของญี่ปุ่น ซึ่งทำให้ชาวจีนเสียชีวิตในช่วงนั้นถึงกว่า 20,000 คน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ฉงชิ่งกลายเป็นสถานที่พบปะระหว่างประธานเหมาเจ๋อตุงแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับจอมพลเจียงไคเช็คเพื่อเจรจาสงบศึก แต่สันติภาพก็เกิดขึ้นในช่วงสั้นๆ และทั้งสอง

ฝ่ายได้กลับมาทำสงครามกันอีก ในที่สุด จีนคอมมิวนิสต์มีชัยเหนือจีนคณะชาติและครอบครองจีนแผ่นดินใหญ่อย่างเบ็ดเสร็จในปี 2492 ประธานเหมาได้แต่งตั้งนายเติ้งเสี่ยวผิงดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของนครฉงชิ่ง ซึ่งต่อมาเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจจีนให้เจริญรุ่งเรืองเช่นในปัจจุบัน

อดีตประธานาธิบดีเจียงเจ๋อหมินเคยกล่าวถึงฉงชิ่งว่าจะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางภาคตะวันตก จากการที่ฉงชิ่งตั้งอยู่ในจุดเชื่อมต่อระหว่างภาคตะวันออกและภาคตะวันตกของจีน อีกทั้งต้องการให้ประชาชนของมณฑลหูเป่ยซึ่งต้องอพยพหนีน้ำท่วมจากการก่อสร้างเขื่อน....ได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่ฉงชิ่งแทน วิสัยทัศน์ของผู้นำจีนทำให้ฉงชิ่งกลายเป็นฐานด้านอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในเวลาต่อมา ฉงชิ่งในวันนี้จึงเป็นเมืองอุตสาหกรรมสำคัญของจีน มีชาวจีนมาอยู่อาศัยจำนวนมาก

ปัจจุบัน ฉงชิ่งมีประชากร 31 ล้านคน ประชาชนมีศักยภาพในระดับสูง เนื่องจากมีวัฒนธรรมด้านการศึกษาเข้มแข็ง โดยมีมหาวิทยาลัยกว่า 30 แห่ง มีระบบการคมนาคมขนส่งที่ทันสมัย สนามบินนานาชาติที่ฉงชิ่งรองรับผู้โดยสารปีละ 7 ล้านคน เป็นศูนย์กลางการบินไปยัง 40 เมืองทั่วประเทศจีนและอีก 8 ประเทศ เป็นฐานการผลิตรถยนต์อันดับ 4 ของจีน

นอกจากนี้ ฉงชิ่งยังเป็นฐานของอุตสาหกรรมการผลิตรถจักรยานยนต์ซึ่งเพิ่งเริ่มเมื่อปี 2501 (โดยการออกแบบของสหภาพโซเวียตในขณะนั้น) แม้การผลิตรถจักรยานยนต์ยังเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก แต่ได้เริ่มเข้าสู่ระบบการผลิตสมัยใหม่เมื่อปี 2525 บริษัทเจียหลินซึ่งเป็นบริษัทผลิตอาวุธเป็นผู้ผลิตรถจักรยานยนต์รายใหญ่ที่สุดในจีน ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีภายใต้สิทธิบัตรของฮอนด้าเจียหลินประสบความสำเร็จอย่างดี โดยสามารถครองส่วนแบ่งตลาดมากถึง 14 % ในปี 2538 พูดถึงรถจักรยานยนต์ ปัจจุบัน จีนได้พัฒนารถจักรยานยนต์ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า โดยเมืองใหญ่หลายเมืองได้กำหนดให้ใช้เฉพาะรถจักรยานยนต์ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าเท่านั้น เพื่อลดปัญหามลภาวะ

สิ่งที่อยู่ในความทรงจำของคณะเกี่ยวกับฉงชิ่งอีกประการคือความเป็นกันเองและความกระตือรือล้นของผู้อำนวยการสำนักข่าวซินหัว สาขาฉงชิ่ง ซึ่งจัดได้ว่ายังหนุ่มเมื่อเทียบกับตำแหน่งรวมทั้งความทันสมัยของระบบเทคโนโลยีและการบริหารจัดการสถานีวิทยุและโทรทัศน์

นอกจากนี้ คณะยังประทับใจอีก 2 เรื่อง เรื่องแรก คือ สุกี้หม้อไฟ อาหารขึ้นชื่อของฉงชิ่งถึงกับมีคำพูดว่าใครไปฉงชิ่งแล้วไม่ได้ทานสุกี้หม้อไฟ ก็เท่ากับยังไปไม่ถึงฉงชิ่ง เรื่องที่สอง คือ เป่าติ่งซานที่เมืองต้าจู๋

สุกี้หม้อไฟของฉงชิ่งจะต้มอยู่ในหม้อซุปที่ใส่น้ำมันคั่วกับพริกจำนวนมาก เห็นชั้นน้ำมันสีแดงส้มหนาพอควร เวลาจะทาน จะนำเนื้อและผักต่างๆ ใส่ลงไปต้ม ที่นิยมทานกันคือปลาน้ำจืดและไส้ไก่ เมื่อสุกแล้ว ก็ตักทานกับน้ำจิ้มสุกี้ซึ่งรสชาดต่างกับของบ้านเรา น้ำซุปทั้งเผ็ดทั้งร้อน บางคนก็ทานโดยไม่ต้องคู่กับน้ำจิ้ม โดยเฉพาะไส้ไก่ที่กรอบอร่อยพอดี คุณสินธรได้เล่าเคล็ดลับความอร่อยของน้ำสุกี้หม้อไฟให้ทราบภายหลังว่า โดยทั่วไป ทางร้านจะนำน้ำซุปสุกี้ที่ผ่านการต้มมาแล้วหลายรอบจาก

ลูกค้ารายแล้วรายเล่าโดยไม่เปลี่ยนน้ำซุปใหม่ เมื่อแรกได้ยินดังนั้น คณะก็อุทานกันลั่น แต่คุณสินธรเข้าใจนิสัยคนไทยเป็นอย่างดี รีบเฉลยให้ทราบว่าสุกี้หม้อที่คณะทานไปนั้น ได้เปลี่ยนน้ำซุปแล้ว อย่างไรก็ดี คนท้องถิ่นทั่วไปเชื่อว่า น้ำซุปที่ต้มจนร้อนจัดและพริกจำนวนมากในหม้อซุปได้ฆ่าเชื้อโรคต่างๆ จึงปลอดภัยและสามารถทานได้

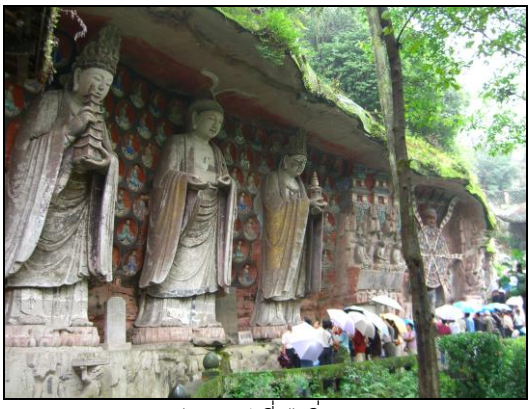

รูปแกะสลักที่เป่าติ่งซาน

สำหรับ**เป่าติ่งซาน** เป็นผาหินแกะสลัก อยู่ห่างจากนครฉงชิ่งไปทางตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 180 กิโลเมตร ใกล้กับอำเภอต้าจู๋ เป็นการแกะสลักหินตามซอกผาและถ้ำที่สวยงามและวิจิตรตระการตากว่า 10,000 ชิ้น สร้างโดยพระสงฆ์ชื่อ Zhao Zhifeng กว่า 800 ปีก่อน ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจาก UNESCO งานหินแกะสลักส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดใหญ่นอนทอดไปตามความยาวของซอกผา เจ้าแม่กวนอิมประทับบนดอกบัว พระกร 1,007 ข้างแผ่รัศมีคล้ายหางนกยูงขยายออกไปเป็นพื้นที่กว่า 88 ตารางเมตร รูปแกะสลักพระศรีอารย์ พระสังกระจายและงานแกะสลักคำสั่งสอนในพุทธศาสนา ลัทธิเต๋า คำสั่งสอนของขงจื้อเรื่องบาปบุญคุณโทษและความกตัญญูกตเวทิตาต่อบิดามารดา

ภาพที่ผู้เขียนประทับใจเป็นพิเศษคือภาพแม่นอนทับที่นอนที่เปียกปัสสาวะของลูกเพื่อให้ลูกได้นอนบนที่นอนแห้งขณะดูดน้ำนมจากแม่ ภาพความยากลำบากของพ่อแม่ในการหาเลี้ยงชีพ ภาพงานศพที่ลูกชายหามโลงศพ เรื่องราวเกี่ยวกับนรกและสวรรค์ ต้าจู๋เคยเจริญรุ่งเรืองในสมัยต้นราชวงศ์ถังและในช่วงที่พุทธศาสนาเผยแพร่ในจีน ประชาชนจึงแสดงความศรัทธาผ่านงานแกะสลักเหล่านั้น โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้มั่งคั่งในท้องถิ่น วัด ศิษยานุศิษย์ ผู้ศรัทธาในพุทธศาสนาและช่างฝีมือต่างๆ

จุดหมายสุดท้ายคือที่กรุงปักกิ่ง คณะเข้าเยี่ยมชมสำนักงานใหญ่ของสำนักข่าวซินหัวที่กรุงปักกิ่ง และเยี่ยมชมสำนักงานสาขาที่กรุงปักกิ่งด้วย ที่กรุงปักกิ่ง รวมทั้งได้เยี่ยมคารวะอธิบดีกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศของจีน ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวแล้วในตอนต้น

ที่กรุงปักกิ่ง การเยี่ยมชมที่เรียกได้ว่า “ต้องมี” คือการไปเยี่ยมชมกำแพงเมืองจีนและพระราชวังต้องห้าม สำหรับกำแพงเมืองจีน ผู้เขียนเคยนำไปเล่าในรายการรู้รอบโลก ได้รับความสนใจจากผู้ฟัง เขียนจดหมายมาบอกว่าชอบฟังเรื่องนี้มาก อยากให้เล่าในแง่มุมต่างๆ อีก แต่ต้องขอยกเป็นโอกาสหน้า เพื่อจะได้เล่ารายละเอียดของประวัติศาสตร์ได้ละเอียด

บทส่งท้าย

สิ่งที่ผู้เขียนเห็นชัดเจนในการไปจีนครั้งนี้คือความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลงของจีนในหลายๆ ด้านภายในช่วงเวลา 6-10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะสนามบินเกือบทุกแห่งที่ขยายและสร้างขึ้นใหม่จนแทบไม่เห็นเค้าเดิม ตึกรามบ้านช่อง ถนนหนทาง ทางด่วนขนาดใหญ่โตผุดขึ้นมากมาย ที่กำลังก่อสร้างก็มีอีกไม่น้อย บ้านเมืองดูสะอาดตาเป็นระเบียบขึ้น ภาพที่คนไทยชินตากับคลื่นคนขี่จักรยานถูกแทนที่ด้วยภาพรถยนต์ใหม่ๆ จากหลายค่ายของยุโรป อเมริกา รวมทั้งญี่ปุ่นจอดเหยียดยาวเต็มท้องถนนทั่วกรุงปักกิ่ง การแต่งกายของผู้คนก็ทันสมัยและมีชีวิตชีวา ภาพเหล่านี้ปรากฏในทุกเมืองที่ได้ไปเห็นมา

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงการสัมผัสกับจีนในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น คุณผู้อ่านคงจะเห็นด้วยกับผู้เขียนที่ว่า สื่อมวลชนจะมีบทบาทส่งเสริมความรู้และความเข้าใจระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองได้ ก็ต้องเริ่มต้นจากการที่สื่อมวลชนทั้งสองฝ่ายศึกษาหาความรู้ของกันและกันในทุกมิติ รวมถึงการไปใช้ชีวิตคลุกคลีกับคนในประเทศนั้นนานเพียงพอที่จะเข้าใจ เข้าถึงวัฒนธรรมและภาษา จึงจะสามารถสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดสู่ประชาชนผู้บริโภคข่าวสารได้ครอบคลุม รวมทั้งการชี้แนะสังคมได้ถูกต้องบนมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ

หวังว่าในอนาคตอันใกล้นี้ จะได้เห็นผู้สื่อข่าวของไทยในจีนรายงานข่าวจากมุมมองของนักข่าวไทยที่ไปใช้ชีวิต ไปสัมผัสกับผู้คนที่หลากหลายอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สื่อมวลชนเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับประชาชนอย่างแท้จริง

---

* อ้างอิงจากบทความเรื่อง “ฉงชิ่ง จุดยุทธศาสตร์สำคัญของนโยบาย Go West” วารสารส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม 2548

วนิดา พหลพลพยุหเสนา

วันดี ๆ ที่บรัสเซลส์

ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนกันยายน ของทุกปี เขตปกครองพิเศษกรุงบรัสเซลส์ (La Region de Bruxelles - Capitale) กำหนดให้เป็นวัน “ปลอดรถยนต์“ (Dimanche sans Voitures หรือCar Free day) ซึ่งปีนี้นับเป็นครั้งที่ 4 ตรงกับวันที่ 18 กันยายน กรุงบรัสเซลส์ได้กำหนดให้พื้นที่ทั่วกรุงบรัสเซลส์ รวมทั้ง 160 ตารางกิโลเมตรรอบกรุงบรัสเซลส์เป็นเขตปลอดรถยนต์ โดยห้ามนำรถยนต์ส่วนตัวออกมาแล่นตั้งแต่เวลา 9.00 – 19.00 น. ทำให้วันนี้กรุงบรัสเซลส์จะปลอดมลภาวะและประหยัดพลังงานได้ถึง 90% ผู้คนสามารถสัญจรไปมาโดยใช้บริการรถขนส่งมวลชนภายในกรุงบรัสเซลส์ “ฟรี” ทุกประเภท ได้แก่ รถเมล์ รถราง และรถไฟฟ้าใต้ดิน รถแทกซี่ก็มีให้บริการตามปกติ และเสียค่าบริการตามมิเตอร์ไม่มีการโก่งราคาพิเศษแต่อย่างใด สำหรับรถยนต์ส่วนตัวที่มีความจำเป็นต้องแล่นในวันนี้จะต้องไปขอใบอนุญาตล่วงหน้าจากที่ทำการเขตที่ตนอยู่อาศัย หรือผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตกรุงบรัสเซลส์จะนำรถยนต์เข้ามาในกรุงบรัสเซลส์ก็ต้องขอใบอนุญาตจากเขตที่ตนจะเข้ามาติดต่อ ทั้งนี้จะต้องมีเหตุผลความจำเป็นจริงๆ เช่น การส่งของในกรณีเร่งด่วน การเคลื่อนย้ายคนพิการหรือคนป่วย ฯลฯ อย่างไรก็ตาม บรรดารถประเภทต่างๆ ที่อนุญาตให้แล่นได้นั้น จะต้องใช้ความเร็วไม่เกิน 30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง บรรดาผู้ขับขี่จักรยาน 2 ล้อ 3 ล้อ หรือ 4 ล้อ รวมทั้งผู้เล่นโรลเลอร์สเก็ต สเก็ตบอร์ดทั้งหลายสามารถใช้ถนนที่รถยนต์แล่นได้โดยต้องเคารพกฎจราจรอย่างเคร่งครัด ทั้งหยุดไฟแดงตามสี่แยกและหยุดให้คนข้ามตามทางม้าลายด้วย เพราะหากไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรก็สามารถเกิดอุบัติเหตุได้เช่นกัน

เมื่อกล่าวถึงเรื่องกฎจราจรขอเล่านอกเรื่องนิดนะคะ เมื่อสักประมาณ 2 สัปดาห์ก่อนวันปลอดรถยนต์ ทางโรงเรียนได้ขอให้นักเรียนชั้นประถมทุกคนนำจักรยานหรือรถไถ 3 ล้อ (Trottinette) ของตนมาโรงเรียนเพื่อฝึกให้เด็กๆ เรียนรู้กฎจราจร ลูกชายเล่าว่า มีตำรวจจราจรจริงๆ มาที่โรงเรียน ตีเส้นที่พื้นสนาม นำไฟเขียว-ไฟแดงเล็กๆ มาวางตามสี่แยก ฝึกให้เด็กๆ อ่านสัญลักษณ์จราจรต่างๆ และจำลองบรรยากาศบนท้องถนนจริงๆ ให้เด็กๆ ขี่จักรยานของตนตามกฎจราจร บ้างก็ผลัดกันเล่นเป็นคนเดินเท้าข้ามทางม้าลาย รถจักรยานต้องหยุดให้คนข้ามก่อน เด็กๆ ก็สนุกสนานแฝงความรู้ ถือเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีเอาไว้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อีกนัยหนึ่งเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมในวันปลอดรถยนต์อย่างปลอดภัยด้วย

เช้าวันนั้นฉันก็ได้ชะโงกหน้าจากหน้าต่างอพาร์ทเม้นท์ซึ่งติดกับถนนใหญ่ออกมาสูดอากาศบริสุทธิ์ มองแวบลงไปที่ท้องถนนได้เห็นบรรยากาศรอบๆ ตัวแล้วก็ชื่นใจ เพราะภาพที่เคยเห็นชินตามีแต่รถติดแถวยาว เสียงบีบแตรลั่นถนน ผู้คนเร่งรีบกับชีวิตประจำวัน แต่วันนี้แทนที่จะเป็นภาพแบบนั้น

กลับเป็นภาพผู้คนขี่จักรยานเต็มท้องถนน ทั้งแบบ 2 ล้อ 3 ล้อ เด็กๆ ก็ขี่จักรยาน 4 ล้อคันเล็กตามพ่อ แม่ หรือพ่อ-แม่เป็นคนถีบจักรยานคันใหญ่นำหน้า ลูกตัวเล็กอยู่ในรถพ่วงด้านหลัง นั่งๆ นอนๆ ชมวิว น่าสบาย แต่ละคนมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ชื่นบาน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทั้งครอบครัวได้กระทำร่วมกันอย่างมีความสุข บรรยากาศช่างอบอุ่นดีจริงๆ เห็นทีเราจะอยู่ในบ้านเฉยๆ ไม่ได้แล้วล่ะ ต้องออกมาร่วมกิจกรรมดีๆ อย่างนี้บ้าง ตอนแรกนึกวางแผนเอาไว้ว่าจะไปเช่าจักรยานเป็นรายชั่วโมงเพื่อขี่ชมกรุงบรัสเซลส์เหมือนกันค่ะ แต่พอออกมาดูก็ต้องหมดหวังเพราะมีคนมาเช่าเอาไปหมดแล้วตั้งแต่เช้ามืด ถ้าจะรอจริงๆ ก็คงนานมาก เพราะคิวยาวเหลือเกิน เปลี่ยนไปเที่ยวกร็องพลาสดีกว่า วันนี้สามารถขึ้นรถไฟใต้ดินได้ฟรีด้วย สถานนีอยู่ไม่ไกลนี่เอง ขณะที่เรากำลังจะเดินข้ามถนนหน้าบ้าน ก็จ๊ะเอ๋เข้ากับกลุ่มนักปั่นจักรยานของไทยเข้าพอดี ทั้ง 8 คน โบกไม้โบกมือทักทายภาษาไทยกับเราเสียงดังลั่นถนน แต่ละคนเหงื่อโทรมกาย สีหน้าเหนื่อยอ่อนจากการขึ้นๆ ลงๆ ถนนที่เป็นเนิน ผู้แทนนักปั่นจักรยานของไทยวันนี้มีทั้งข้าราชการที่ประจำการอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์และน้องๆ นักเรียนทุน ได้พูดคุยดื่มน้ำพอได้พักเหนื่อยกันสักครู่ก็ร่ำลากันไป เพราะเดี๋ยวบางคนต้องวนกลับไปคืนจักรยานที่เช่ามาจากแถวกร็องพลาสให้ทันเวลาอีก ขอให้โชคดีนะน้อง แอบคิดในใจว่านักกีฬาสมัครเล่นอย่างเรา คงปั่นจักรยานรอบเมืองไม่ไหวแน่ เพราะหากไม่ได้ออกกำลังกายหรือขี่จักรยานอย่างสม่ำเสมอ คงแย่เหมือนกัน เพราะถนนส่วนใหญ่ในกรุงบรัสเซลส์เป็นเนินสูงขึ้นๆ ลงๆ ฉันอาจจะต้องลากรถจักรยานขึ้นรถเมล์กลับเป็นแน่ ขอเวลาไปฟิตซ้อมอีกสักปี แล้วปีหน้าค่อยว่ากันใหม่

ยิ่งได้คุยกับคณะจักรยานไทยแล้วก็ได้ย้ำความตั้งใจที่จะขึ้นรถไฟใต้ดินไปเที่ยวกร็องพลาส เพราะที่นั่นมีกิจกรรมดีๆ มากมาย เดินข้ามถนนไปประมาณ 100 เมตร ก็ถึงสถานีรถไฟใต้ดิน “Shuman” ผู้คนเบียดเสียดกันพอสมควร แต่ดีหน่อยที่นั่งไปเพียง 4 ป้ายก็ถึงที่หมายแล้ว โผล่จากใต้ดินขึ้นมาก็เจอกับสถานีรถไฟ (Gare Centrale) ซึ่งเป็นสถานีที่อยู่ใกล้กร็องพลาสมากที่สุด ข้ามถนนไปก็เป็นลานกว้างซึ่งมีคนมุงดูอะไรกันแน่นขนัด เห็นทีไทยมุงอย่างเราอดจะเข้าไปดูด้วยไม่ได้ พบว่าเป็นหน่วยแพทย์เคลื่อนที่มาจากศูนย์โรคหัวใจเพื่อให้บริการตรวจสุขภาพเนื่องในสัปดาห์โรคหัวใจ (Semaine du Coeur) มีคณะแพทย์และพยาบาลออกมาตั้งบู๊ทเพื่อให้บริการตรวจวัดความดัน ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และเจาะเลือดเพื่อตรวจวัดระดับคลอเรสเตอรอลในเลือดให้ฟรีด้วย พร้อมทั้งมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญอ่านผลการตรวจและบันทึกลงในสมุดบันทึกสุขภาพส่วนตัวที่แจกให้อีกด้วย ฉันก็เข้าไปตรวจวัดความดัน ดูความสมดุลย์ของน้ำหนักและส่วนสูง แพทย์ก็บอกว่าปกติดี แต่เจาะเลือดเนี่ยสิ คิวยาวมากๆ เลย ขอผลัดเป็นขากลับค่อยมาแวะใหม่แล้วกัน (แต่เหตุผลลึกๆ คือกลัวค่ะ กลัวการเจาะเลือดที่สุดเลยเพราะหาเส้นยากค่ะ) จนแล้วจนรอดขากลับก็ไม่ได้เจาะหรอกค่ะ เดินเลยไปได้อย่างไรไม่ทราบ

เดินลัดเลาะไปตามรายทาง ผู้คนเดินกันขวักไขว่ กร็องพลาสคึกคักมาก ไม่เคยไร้ซึ่งผู้คน เพราะนอกจากจะมีร้านค้ามากมายให้ชมแล้ว สถานที่สำคัญๆ สถาปัตยกรรมต่างๆ ก็อยู่ในบริเวณเดียวกันนี้หรือจะนั่งจิบกาแฟ ทานช็อกโกแลตเลิศรสก็มีร้านเรียงรายให้เลือกนั่งตลอดสองข้างทาง วันนี้บางร้านเปิดกันตรงกลางถนนเลย ไม่มีรถแล่นเข้าออกให้ต้องระวัง

กลางจตุรัสกร็องพลาสก็มีนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่นต่างๆ จากทั่วทั้งเบลเยียมมาออกบู๊ทสินค้าพื้นเมือง มีอาหารจำพวกหมูแฮม ซาลามี ชีส เบียร์นับร้อยๆ ชนิดของแต่ละท้องถิ่นวางจำหน่าย มีการแสดงกลางแจ้งของหุ่นตุ๊กตาเชิดขนาดยักษ์เต้นระบำจังหวะเพลงท้องถิ่นพร้อมวงดนตรีพื้นเมืองจังหวะสนุสนานมาบรรเลง ผู้คนเดินผ่านก็ได้เฮฮาครื้นเครงเต้นตามไปด้วย มีตำนานเล่ากันว่าเจ้าหุ่นยักษ์เหล่านี้มีกำเนิดตั้งแต่ศตวรรษที่16 ลอกเลียนมาจากตัวละครในนิทานพื้นบ้านเช่น เจ้าชาย เจ้าหญิง มังกรไฟ ชาวนาร่างยักษ์ ฯลฯ โดยจะนำมาแสดงเวลามีงานรื่นเริงตามเทศกาลต่างๆ หรืองาน Carnaval ประจำปีเท่านั้น

มาทราบภายหลังว่าตั้งแต่ปีค.ศ.1989 เป็นต้นมา ได้กำหนดให้วันที่ 17-18 กันยายน ของทุกปีเป็นวันอนุรักษ์มรดกโลก (Journees du Partrimoine) ที่น่าสนใจคือสถานที่สำคัญๆ พิพิธภัณฑ์ต่างๆ สถานที่ราชการหลายแห่ง องค์กรวัฒนธรรม สถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ กว่า 100 แห่งทั่วกรุงบรัสเซลส์ เปิดให้เข้าชมฟรี รวมทั้งมีการแสดงทางประเพณี วัฒนธรรม กว่า 70 รายการ ทั่วกรุงบรัสเซลส์ ซึ่งปีนี้มีวาระพิเศษอีกประการคือเป็นปีที่เฉลิมฉลองครบ 175 ปี ที่เบลเยียมได้รับเอกราชจากเนเธอร์แลนด์และสถาปนากรุงบรัสเซลส์ให้เป็นเมืองหลวงของประเทศเบลเยียม ทั้งนี้ กิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นก็เพื่อให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจและตระหนักถึงความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น สถาปัตยกรรมอันงดงาม และช่วยกันอนุรักษ์มรดกของประเทศสืบไป

กิจกรรมดีๆ หลายๆ อย่างจึงมารวมกันในวันนี้ ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีที่ไปชมสถานที่สำคัญต่างๆ ทั่วกรุงบรัสเซลส์โดยปราศจากมลภาวะ ประหยัดพลังงาน และผู้คนได้ออกกำลังกายขี่จักรยานลัดเลาะตามซอกซอยต่างๆ ด้วยใบหน้าแจ่มใสเป็นบรรยากาศที่แสนประทับใจไม่รู้ลืม

แม่น้ำไนล์....ถิ่นกำเนิดจากยูกันดาและเอธิโอเปีย

โดย สุภาศิริ อมาตยกุล

แม่น้ำไนล์ (The Nile River) อยู่ในทวีปแอฟริกา เป็นที่รู้จักกันว่า คือสายน้ำแห่งอารยธรรมอียิปต์ เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของชีวิต การเกิดใหม่ และความเป็นอมตะของชาวอิยิปต์โบราณ หากต้องการเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์และอารยธรรมของอียิปต์ ก็ต้องศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับแม่น้ำไนล์นั่นเอง แม่น้ำไนล์ยังมีอิทธิพลและความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับอารยธรรมอื่นๆ ของโลกอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ยังไม่ค่อยเป็นที่กล่าวถึงกันมากนักในเรื่องถิ่นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ ในหนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ จึงขอนำเรื่องราวของต้นกำเนิดแม่น้ำไนล์ที่อยู่ในประเทศยูกันดาและประเทศเอธิโอเปียมาเสนอ ซึ่งจะรวมถึงเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเทศทั้งสองนี้ด้วย

ด้วยสายน้ำที่ยาวถึง 6,400 กิโลเมตร (4,000 ไมล์) ไนล์จึงเป็นแม่น้ำสายที่ยาวที่สุดในโลก ประเทศที่ถือว่าอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำไนล์นั้น ได้แก่ บุรุนดี รวันดา คองโก (Congo DR- เดิมชื่อ ซาอีร์) แทนซาเนีย เคนยา ยูกันดา เอธิโอเปีย ซูดาน และอียิปต์ นับเป็นเวลากว่า 2,000 ปีที่ได้มีความพยายามเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ นักปราชญ์ชาวกรีก ชื่อ ปโตเลมี ไม่เชื่อความคิดของนักภูมิศาสตร์ก่อนๆ ที่ว่าแม่น้ำไนล์เกิดขึ้นจากมหาสมุทรอินเดีย แต่เชื่อว่ามีแหล่งกำเนิดจากที่สักแห่งหนึ่งในทวีปแอฟริกาที่อยู่ทางใต้ของเส้นศูนย์สูตรระหว่างแม่น้ำกับทะเลสาบในบริเวณเทือกเขาอันลึกลับที่เขาเรียกว่า “เทือกเขาแห่งพระจันทร์” (Mountains of the Moon – ปัจจุบันคือ เทือกเขารูเวนโซรี (Ruwenzori Mountains) อยู่ทางตะวันตกของประเทศยูกันดา) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีผู้ใดพิสูจน์หรือหาคำตอบที่แน่ชัดได้ ดังนั้น เรื่องของต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์จึงยังเป็นความลึกลับไปอีกนาน แม้ว่าได้มีคณะนักสำรวจต่างๆ อีกมากมายที่เดินทางเข้าไปในทวีปแอฟริกาเพื่อพยายามค้นหาคำตอบดังกล่าว ซึ่งรวมถึงคณะนักสำรวจที่จัดส่งไปโดยสมาคมภูมิศาสตร์ (Royal Geographic Society) ของอังกฤษ

ในที่สุด จากการสำรวจในระยะเวลาต่อๆ มา ทำให้ค้นพบได้แน่ชัดว่า แม่น้ำไนล์มีแหล่งกำเนิดที่อยู่ในประเทศยูกันดาและเอธิโอเปีย นั่นคือ จากแม่น้ำ 2 สาย ได้แก่ <u>แม่น้ำไนล์ขาว (TheWhite Nile)</u> เกิดจากทะเลสาบวิคตอเรีย (Lake Victoria) ในเขตประเทศยูกันดา และ<u>แม่น้ำไนล์น้ำเงิน (The Blue Nile)</u> เกิดจากทะเลสาบทานา (Lake Tana) บริเวณที่ราบสูงในประเทศเอธิโอเปีย แม่น้ำทั้งสองสายไหลไปบรรจบกันที่เมืองคาร์ทูม (Khartoum) ในประเทศซูดาน จากนั้น เป็นแม่น้ำสายเดียวกัน รวมเรียกว่า แม่น้ำไนล์ ไหลขึ้นทางเหนือไปยังเมืองไคโร (Cairo) ประเทศอียิปต์ จากจุดนี้ แม่น้ำไนล์แยกออกเป็น 2 ช่องทาง ทางหนึ่งไหลลงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ที่เมืองดามิตตา (Damietta) อยู่ห่างจากเมืองท่าซาอิด (Said) ประมาณ 40 ไมล์ อีกทางหนึ่งไหลไปทางเมืองราชิด (Rashid (แต่ก่อนคือเมืองโรเซตตา-Rosetta) อันเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์

เพราะเป็นที่ที่ได้มีการค้นพบแท่งหิน โรเซตตา (Rosetta Stone) ทำให้นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีสามารถเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับภาษาภาพ (hieroglyph) ของอียิปต์โบราณได้

ที่เรียกแม่น้ำสายที่ไหลออกจากประเทศยูกันดาว่าเป็น แม่น้ำไนล์ขาว (The White Nile) นั้น เนื่องจากว่า น้ำในแม่น้ำออกสีขาวและเขียวจางๆ ในขณะที่สีของน้ำในแม่น้ำอีกสายหนึ่งที่ไหลจากประเทศเอธิโอเปียนั้น ออกสีฟ้าน้ำเงิน จึงเรียกแม่น้ำสายนั้นว่า แม่น้ำไนล์น้ำเงิน (The Blue Nile) เป็นแม่น้ำสายที่สั้นกว่าแม่น้ำไนล์ขาว

<u>แม่น้ำไนล์ขาว (The White Nile)</u> มีต้นกำเนิดที่บริเวณ จินจา (Jinta) ริมฝั่งทะเลสาบวิคตอเรียที่อยู่ในเขตประเทศยูกันดา ตามประวัติกล่าวว่า นายจอห์น ฮันนิ่ง สปีค (John Hanning Speke) นักสำรวจชาวอังกฤษ คือผู้หนึ่งที่ได้พยายามค้นหาถิ่นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ ซึ่งในระหว่างการเดินทางลึกเข้าไปในเคนยานั้น เขาได้พบทะเลสาบใหญ่แห่งหนึ่ง เขาได้ตั้งชื่อว่า ทะเลสาบวิคตอเรีย (Lake Victoria) เพื่อเป็นเกียรติแก่พระราชินีวิคตอเรียแห่งอังกฤษ ในปีค.ศ. 1862 เขาได้เดินทางไปสำรวจยังฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสายหนึ่งที่ไหลมาจากทะเลสาบวิคตอเรียและอยู่ฝั่งตรงข้ามกับหมู่บ้าน เอจจินจา (Ejjinja) เขาเป็นผู้ระบุว่า ณ จุดนั้น คือต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์นั่นเอง ในช่วงแรกๆ คำกล่าวของนายสปีคได้รับการคัดค้านจากนักสำรวจอื่นๆ อย่างรุนแรง เพราะพวกเขาเชื่อกันว่าต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์น่าจะอยู่ลึกลงไปทางใต้ของทวีปแอฟริกาใกล้ๆ กับทะเลสาบแทนกันยิกา (Lake Tanganyika) จนกระทั่งในปีค.ศ. 1875 การค้นพบของนายสปีคได้รับการยืนยันจากนักสำรวจอีกผู้หนึ่งที่ชื่อ นายเฮนรี่ มอร์ตัน แสตนลี่ (Henry Morton Stanley)

คนท้องถิ่น เรียกแม่น้ำสายนี้ว่า คีรา (Kiira) พวกเขาอยู่กับแม่น้ำสายนี้มาโดยตลอด แม้เขาไม่เคยรับรู้ว่าแม่น้ำสายนี้ไหลต่อไปยังที่ใด และไปจบลง ณ ที่ใด หรือแม้แต่ไม่เคยทราบว่าแม่น้ำสายนี้มีความสำคัญต่ออารยธรรมของมวลมนุษยชาติอย่างใด เมื่อคราวที่นายสปีคค้นพบต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์นั้น เขาได้บรรยายไว้ในบันทึกว่า เขาได้พบน้ำตกอันเป็นทัศนียภาพที่น่าสนใจที่สุดที่เขาได้เคยพบเห็นมาในแอฟริกา ชนพื้นเมืองเผ่า วากันดา (Waganda) ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเรียกน้ำตกนี้ว่า ก้อนหิน เนื่องจากตรงแม่น้ำที่มีหมู่บ้านของชนพื้นเมืองเหล่านี้ มีก้อนหินใหญ่อยู่หนึ่งก้อน ซึ่งในภาษาท้องถิ่นเรียกว่า เอจจินจา ต่อมาบริเวณนั้นจึงได้ชื่อว่า จินจา (Jinja) นั่นเอง นายสปีคได้ตั้งชื่อน้ำตกนั้นว่า ริบปอน (Ripon Falls) เพื่อเป็นเกียรติแก่ประธานสมาคมภูมิศาสตร์แห่งอังกฤษในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปีค.ศ. 1974 ไม่มีน้ำตกแห่งนี้อีกแล้วอันเนื่องมาจากการก่อสร้างเขื่อนในบริเวณนั้น

ในคำบันทึกของนายสปีคได้กล่าวถึงความงดงามของธรรมชาติของน้ำตกที่เขาค้นพบดังกล่าว และยังได้กล่าวถึงชนพื้นเมืองเผ่า วาโกซา (Wagosa) และ วากันดา ที่ชอบไปตกปลาในบริเวณนั้น นอกจากนี้

ยังมีเรือแคนู (canoes) ที่ล่องอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ เพื่อข้ามจากฝั่งของชนเผ่าบูโซกา (Busoga) ไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงแห่งอาณาจักรบูกันดา (Buganda Kingdom) แต่นายสปีคไม่ได้เคยล่องเรือข้ามฟากไป จนกระทั่งนายเฮนรี่ มอร์ตัน แสตนลี่ ได้เป็นชาวยุโรปคนแรกที่เดินทางเข้าไปถึงอาณาจักรบูกันดาเมื่อปีค.ศ. 1875 ในระหว่างที่เขาสำรวจทะเลสาบวิคตอเรีย

ปีค.ศ. 1901 ผู้บริหารเขตอาณานิคมในบูโซกา ได้ย้ายสำนักงานจากเมืองอิกังกา (Iganga) ซึ่งอยู่ห่างไปทางตะวันออกอีก 20 กิโลเมตร ไปยังจินจา และในปีนั้นทางรถไฟจากเมืองมอมบาซา (Mombasa) ชายฝั่งตะวันออกของเคนยา ก็ได้เข้าไปถึงเมืองคิซูมู (Kisumu) ทางฝั่งตะวันตกของเคนยาซึ่งอยู่ด้านตะวันออกของทะเลสาบวิคตอเรียตรงฝั่งจินจานั่นเอง รถไฟที่วิ่งทางสายดังกล่าวจึงช่วยบริการให้กับทั้งสองฝั่งของทะเลสาบ จากนั้น จินจาได้พัฒนาขึ้นเป็นเมืองสำคัญทางด้านการค้า โดยในระยะแรกๆ นั้น งาช้างเป็นสินค้าหลัก แต่ต่อมาในปีค.ศ. 1903 ได้มีการนำฝ้ายเข้าไปปลูกในเขตบูกันดาและกลายเป็นสินค้าสำคัญอีกชนิดหนึ่ง นอกจากนี้ จินจายังได้ชื่อว่าเป็นเขตอุตสาหกรรมและการลงทุนที่สำคัญด้วย ในปีค.ศ. 1908 เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล (Sir Winston Churchill) นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้เรียกยูกันดาว่าเป็น “ไข่มุกแห่งแอฟริกา” เพราะเห็นว่าเมืองจินจาของยูกันดาจะกลายเป็นสถานที่สำคัญของแอฟริกาตอนกลาง อีกทั้งจะกลายเป็นที่ตั้งของสำนักงาน โรงงาน และคลังสินค้าต่างๆ อีกด้วย ในกาลต่อมา คำพูดของเซอร์วินสตัน เชอร์ชิลดังกล่าวก็ได้กลายเป็นความจริง

เมืองจินจา ตั้งอยู่ทางเหนือของเส้นศูนย์สูตร อยู่ที่ความสูง 3,750 ฟุตจากระดับน้ำทะเล เมืองนี้อยู่ห่างจากเมืองกัมปาลา (Kampala) นครหลวงของประเทศยูกันดาประมาณ 80 กิโลเมตร เมืองจินจายังคงเป็นศูนย์กลางสำคัญทางด้านการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกฝ้าย สำหรับพืชเกษตรอื่นๆ ก็ได้แก่ น้ำตาล กาแฟ และถั่ว นอกจากนี้ ที่บริเวณต้นแม่น้ำไนล์ของเมืองจินจา ยังมีป้ายปักไว้ ณ จุดที่แม่น้ำสายนี้ไหลออกจากทะเลสาบวิคตอเรียด้วย ซึ่งตรงจุดนี้มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 4,070 ฟุต

*** รูปที่ 1 ป้ายบอกจุดต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ ที่จินจา ริมฝั่งทะเลสาบวิคตอเรีย

*** รูปที่ 2 ความเชี่ยวแรงของแม่น้ำไนล์ขาว ที่จินจา ประเทศยูกันดา

จากจุดเริ่มต้นที่เมืองจินจา ริมฝั่งทะเลสาบวิคตอเรีย แม่น้ำที่ไหลไปนั้นเรียกว่า วิคตอเรียไนล์ (Victoria Nile) ไหลขึ้นไปทางเหนือ ผ่านเขตของอาณาจักรบูกันดา ไปทางหุบเขาแห่งทะเลสาบคโยกา (Lake Kyoga) ซึ่งในบริเวณนั้นได้มีทางน้ำสายเล็กๆ ที่ไหลมาจากที่ราบสูงทางตะวันออกไหลลงไปรวมกันด้วย จากทะเลสาบคโยกา แม่น้ำสายนี้ไหลขึ้นไปทางเหนือ ผ่านน้ำตกคารูมา (Karuma Falls) ไหลต่อลงไปยังน้ำตกเมอร์ชิสัน (Murchison Falls) ซึ่งมีความลึกถึง 147 ฟุต แล้วไหลเลียบหุบเขาทรุดไปลงทะเลสาบอัลเบิร์ต

(Lake Albert) จากจุดนั้นเรียกชื่อว่า อัลเบิร์ตไนล์ (Albert Nile) ไหลต่อขึ้นทางเหนือไปจนถึงเขตประเทศซูดาน ที่เมืองนิมูเล (Nimule) เปลี่ยนเป็นชื่อ ไนล์ขาว (White Nile) จากนั้นไปรวมกับแม่น้ำไนล์น้ำเงินที่เมืองคาร์ทูม ประเทศซูดาน แล้วไหลรวมกันเป็นแม่น้ำไนล์ผ่านประเทศอียิปต์ลงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในที่สุด

นอกจากเรื่องของเมืองจินจา ต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ขาว จะขอกล่าวถึงเรื่องราวที่สนใจเกี่ยวกับประเทศต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ขาวด้วย นั่นคือ ยูกันดา เป็นประเทศที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ (236,580 ตารางกิโลเมตร) ตั้งอยู่บนเส้นศูนย์สูตร ในบริเวณที่ราบสูงด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา และอยู่ระหว่างแนวเทือกเขาด้านตะวันออกและด้านตะวันตกของหุบเขาทรุดแห่งแอฟริกา (The Great Rift Valley) ที่ราบสูงตอนกลางของประเทศมีความสูงประมาณ 3,450 ฟุตจากระดับน้ำทะเล จุดที่สูงที่สุดของประเทศอยู่ทางด้านตะวันตก คือ ยอดเขามาเกริต้า (Margherita) บนเทือกเขารูเวนโซรี (Rowenzori) สูงถึง 16,762 ฟุตจากระดับน้ำทะเล ในสมัยโบราณพ่อค้าชาวอาหรับเรียกเทือกเขารูเวนโซรี ว่า เทือกเขาแห่งพระจันทร์ ดังที่ปรากฏอยู่ในบันทึกของปโตเลมี นักปราชญ์ชาวกรีกนั่นเอง ที่น่าสนใจคือ เทือกเขารูเวนโซรี เป็นเทือกเขาที่ไม่ใช่ภูเขาไฟที่สูงที่สุดในทวีปแอฟริกา

ยูกันดามีภาษาของชนพื้นเมืองกลุ่มต่างๆ มากกว่า 40 ภาษา แต่ภาษาราชการได้แก่ ภาษาอังกฤษ มีการใช้ภาษาสวาฮีรี (Swahili) บ้างเช่นกัน ชนพื้นเมืองของยูกันดาแบ่งตามกลุ่มภาษาได้ 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มบันตู (Bantu) กลุ่มนิโลติค (Nolotic) กลุ่มนิโล-ฮามิติค (Nilo-Hamitic) และกลุ่มซูดานิค (Sudanic) ในแต่ละกลุ่มเหล่านี้ มีโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อนและต่างกันไปในระหว่างชนเผ่าด้วย

แม้ว่าปัจจุบันยูกันดามีการปกครองแบบสาธารณรัฐและมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ แต่ยูกันดายังคงมีราชอาณาจักรของชนเผ่าต่างๆ อยู่ ซึ่งยังไม่เป็นที่ทราบกันมากนักถึงประวัติความเป็นมาของราชวงศ์ต่างๆ ที่มีมาถึง 5 ราชวงศ์แล้ว ส่วนใหญ่อาจเป็นเพราะประวัติศาสตร์ช่วงแรกๆ ยังไม่มีการบันทึกเรื่องราวเหล่านี้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พื้นที่อันกว้างใหญ่ของประเทศล้วนแต่มีอาณาจักรย่อยๆ ที่ปกครองโดยกษัตริย์ที่สืบสันติราชวงศ์ต่อกันมา ดังเช่น ชนเผ่าบูกันดา (Buganda) บันโยโร (Bunyoro) อังโกเล (Ankole) โตโร (Toro) และบูโซกา (Busoga) ล้วนพูดภาษาของกลุ่มบันตู (Bantu) และมีราชวงศ์ปกครองมานานนับศตวรรษ ตามประวัตินั้น ราชวงศ์เหล่านี้มีการติดต่อกับโลกตะวันตกมากว่า 100 ปีแล้ว

ราชอาณาจักรบูกันดา (Buganda Kingdom) เป็นราชอาณาจักรเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศยูกันดา อีกทั้งมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกและศึกษาไว้มากที่สุดด้วย สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยสำหรับการศึกษาเรื่องราวเหล่านี้คือ ข้าวของเครื่องใช้และศิลปวัตถุต่างๆ ที่ถูกฝังอยู่ในหลุมฝังศพของแต่ละราชวงศ์ นอกจากนี้ยังมีการเก็บรักษากระดูกฟันส่วนล่างของคนสำคัญๆ ไว้ด้วย นับเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งของราชอาณาจักรบูกันดาเลยทีเดียว

ในช่วงค.ศ. 1890 ราชอาณาจักรบูกันดาได้ถูกผนวกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศยูกันดา แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และสถานภาพของการเป็นราชอาณาจักร กล่าวคือ ยังคงมีสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องกว่า 700 ปี ต่อมา หลังจากที่ยูกันดาได้ประกาศอิสรภาพจากอังกฤษในปีค.ศ. 1962 ราชอาณาจักรบูกันดาได้ทำความตกลงกับรัฐบาลกลางยูกันดา รวมเป็นสหพันธรัฐ โดยให้อำนาจการปกครองในลักษณะกึ่งอิสระ (semi-autonomous) อย่างไรก็ตาม ในปีค.ศ. 1966 ได้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารโดยนายมิลตัน โอโบเต (Milton Obote) นายกรัฐมนตรีของยูกันดาไม่ยอมรับราชอาณาจักรบูกันดา และได้ขับกษัตริย์บูกันดาองค์ที่ 35 ออกจากราชอาณาจักร ทำให้พระองค์ต้องลี้ภัยอยู่นอกประเทศและเสียชีวิตในปีค.ศ. 1969

ในปีค.ศ. 1986 เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในยูกันดา มีการออกรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ฟื้นฟูสถาบันพระมหากษัตริย์แห่งบูกันดา ในปีค.ศ. 1993 เจ้าชายโรนัลด์ มูเวนดา มูเตบี ที่สอง (Ronald Muwenda Mutebi) พระราชโอรสของกษัตริย์บูกันดาองค์ที่ 35 ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์องค์ที่ 36 แห่งราชอาณาจักรบูกันดา (His Majesty Ronald Muwenda Mutebi II, Kabaka of Buganda) ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว กษัตริย์บูกันดาเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมและประเพณีของชาวบูกันดา และทรงพิทักษ์รักษาวัฒนธรรมของชาวบูกันดาด้วย ส่วนรัฐบาลยูกันดาก็ได้มีนโยบายสนับสนุนสถาบันกษัตริย์ในราชอาณาจักรต่างๆ ให้เป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรมของประชาชนเช่นกัน

ปัจจุบัน บูกันดาเป็นราชอาณาจักรที่ใหญ่ที่สุดในยูกันดา ประกอบด้วยเขตการปกครอง 3 เขต (ประเทศยูกันดามี 56 เขตการปกครอง) ราชอาณาจักรบูกันดามีเอกลักษณ์ทางภาษา ประเพณี และวัฒนธรรมของตนเอง มีประชากรประมาณ 6 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 25 ของประชากรยูกันดาทั้งประเทศ นอกจากนี้ราชอาณาจักรบูกันดายังเป็นที่ตั้งของกรุงกัมปาลา นครหลวงของยูกันดา รวมทั้งท่าอากาศยานนานาชาติเอนเทบเบ (Entebbe) อีกด้วย ราชอาณาจักรบูกันดามีรัฐบาลและรัฐสภาของตนเอง แต่ยังอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลยูกันดา

ระหว่างวันที่ 11-14 ตุลาคม 2547 ดิฉันได้มีโอกาสติดตามเอกอัครราชทูต ณ กรุงไนโรบี (นายอัครสิทธิ์ อมาตยกุล) เดินทางไปกรุงกัมปาลา เพื่อยื่นพระราชสาส์นตราตั้งแก่ประธานาธิบดีแห่งประเทศยูกันดา เพื่อดำรงตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัมปาลา อีกแห่งหนึ่ง ในระหว่างการเยือนยูกันดาครั้งนี้ เราได้ไปทัศนศึกษาและเยี่ยมชมสถานที่สำคัญๆ ในกรุงกัมปาลา อีกทั้งได้ไปเมืองจินจาเพื่อดูต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ขาว นอกจากนี้ ยังได้ไปเยือนเขตที่เป็นราชอาณาจักรบูกันดา โดยเอกอัครราชทูตและดิฉันได้เข้าเยี่ยมคารวะรองนายกรัฐมนตรีของราชอาณาจักรบูกันดา และไปเยี่ยมชมพระราชวังเก่าของราชอาณาจักรบูกันดา ซึ่งอยู่บนเนินเขาคาซูบี (Kasubi Hill) ห่างจากกรุงกัมปาลาไปทางตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร เนินเขา

คาซูบีเคยเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงแห่งราชอาณาจักรบูกันดา ในสมัยของกษัตริย์มูเตซาเมื่อปีค.ศ.1881 ปัจจุบันพระราชวังแห่งนี้ได้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์และที่ฝังพระศพของอดีตกษัตริย์ 4 พระองค์ของราชอาณาจักรบูกันดา

*** รูปที่ 3 เอกอัครราชทูตเข้าเยี่ยมคารวะรองนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรบูกันดา

พระราชวังเก่าแห่งราชอาณาจักรบูกันดา เป็นเรือนใหญ่คล้ายกระท่อม ทรงกลม มุงด้วยใบจากและหญ้า คลุมลงมาถึงพื้นโดยรอบ ภายในสร้างด้วยโครงไม้ท่อนสูง กลม มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมของแอฟริกาโดยแท้จริง การเข้าเยี่ยมชมภายในอาณาเขตพระราชวังเก่านี้ ทุกคนต้องถอดรองเท้า ส่วนผู้หญิงต้องสวมใส่ผ้าถุงพื้นเมืองเพื่อคลุมเท้า เป็นการแสดงความเคารพ ภายในพระราชวังที่กลายเป็นที่ฝังพระศพนั้น มีข้าวของเครื่องใช้ของอดีตกษัตริย์จัดวางไว้อยู่โดยรอบ รวมทั้งเครื่องดนตรีของชนเผ่าบูกันดา อาวุธต่างๆ และซากเสือดาวที่เคยเป็นสัตว์เลี้ยงของกษัตริย์มูเตซาที่ 1 (King Mutesa I) ในการเข้าไปเยี่ยมชมที่ฝังพระศพ ต้องเดินผ่านประตูไม้ที่กั้นไว้ 2 ชั้น ประตูนี้คือทางเข้า-ออกของกษัตริย์บูกันดาเมื่อครั้งที่สถานที่นี้ยังเป็นพระราชวัง ในโอกาสที่ได้เข้าไปเยี่ยมชมครั้งนั้น ดิฉันยังได้พบกับสตรีผู้หนึ่งที่เป็นพระญาติของอดีตกษัตริย์องค์หนึ่ง นางยังคงอาศัยอยู่ในเรือนภายในอาณาเขตของราชอาณาจักรบูกันดานั่นเอง ส่วนพระราชวังแห่งใหม่ของกษัตริย์บูกันดาในปัจจุบันนั้น อยู่ไม่ห่างไปจากเขตพระราชวังเก่าเท่าใดนัก แต่ไม่เปิดให้ผู้คนเข้าเยี่ยมชม

*** รูปที่ 4 พระราชวังเก่า ปัจจุบันเป็นที่ฝังพระศพของกษัตริย์แห่งราชอาณาจักรบูกันดา
*** รูปที่ 5 ภายในพระราชวังเก่า ที่ฝังพระศพของกษัตริย์อยู่ใต้ดิ) ดังรูปที่แขวนไว้ มีอาวุธและเครื่องราชย์ประดับไว้หน้าพระศพแต่ละองค์

กษัตริย์แห่งราชอาณาจักรบูกันดาองค์ปัจจุบันได้ทรงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการพยายามยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การพัฒนาชุมชน การศึกษา และการพัฒนาด้านสุขอนามัย โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการริเริ่มการพัฒนา ในการนี้ พระองค์ได้ทรงทราบถึงความสำเร็จในการพัฒนาของประเทศไทย โดยเฉพาะตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์จึงทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จฯ เยือนประเทศไทยเพื่อศึกษาประสบการณ์ในการพัฒนาของประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาราชอาณาจักรบูกันดาและประเทศยูกันดาโดยรวมต่อไป

*** รูปที่ 6 กษัตริย์โรนัลด์ มูเวนดา มูเตบี ที่สอง แห่งราชอาณาจักรบูกันดา

ระหว่างวันที่ 25 สิงหาคม ถึง 5 กันยายน 2548 กษัตริย์โรนัลด์ มูเวนดา มูเตบี ที่สอง แห่งราชอาณาจักรบูกันดาได้เสด็จฯ เยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์ โดยมีนายเจมส์ มูลวานา (Mr. James

Mulwana) กงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยประจำยูกันดา พร้อมด้วยรัฐมนตรีคลังและเจ้าหน้าที่ของราชอาณาจักรบูกันดาร่วมตามเสด็จ โดยเอกอัครราชทูต ณ กรุงไนโรบี และดิฉันได้ไปรับเสด็จกษัตริย์โรนัลด์ มูเวนดา มูเตบีที่สอง ที่สนามบินดอนเมืองในวันเสด็จฯ มาถึงด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ในระหว่างการเสด็จฯ เยือนประเทศไทย กษัตริย์แห่งราชอาณาจักรบูกันดาได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ วังศุโขทัย เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2548 นอกจากนี้ ยังได้เสด็จฯ เยี่ยมชมโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา พระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระที่นั่งวิมานเมฆ และศูนย์ศิลปชีพบางไทร พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับสถานที่สำคัญอื่นๆ ที่ได้เสด็จฯ ไปด้วยนั้น คือ เมืองพัทยา และจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งที่จังหวัดเชียงใหม่นั้น พระองค์ยังได้เสด็จฯ เยี่ยมชมศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยห้องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ นับว่าเป็นการเยือนที่ประสบความสำเร็จด้วยดี

*** รูปที่ 7 กษัตริย์แห่งราชอาณาจักรบูกันดา (คนที่สองจากซ้าย) ระหว่างการเสด็จฯ เยือนไทย นาย เจมส์ มูลวานา กงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยประจำยูกันดา (คนซ้ายสุดของภาพ) ร่วมเดินทางมาด้วย

<u>แม่น้ำไนล์น้ำเงิน (The Blue Nile)</u> มีต้นกำเนิดอยู่ในประเทศเอธิโอเปีย อันเป็นประเทศที่มีความงดงามและความหลากหลายทางภูมิประเทศ อีกทั้งยังเป็นแหล่งอารยธรรมอันเก่าแก่ที่สุดของโลกแห่งหนึ่ง เอธิโอเปียอยู่ในบริเวณที่ได้ชื่อว่าเป็น “แหล่งกำเนิดของมวลมนุษยชาติ (Cradle of Mankind)

ทะเลสาบทานา (Lake Tana) บนที่ราบสูงทางตะวันตกเฉียงเหนือของเอธิโอเปีย คือถิ่นกำเนิดของแม่น้ำไนล์น้ำเงิน (The Blue Nile River) ทะเลสาบทานาเป็นหนึ่งในทะเลสาบที่งดงามที่สุดของหุบเขาทรุด (The Great Rift Valley) แห่งแอฟริกาตะวันออก ชาวกรีกโบราณเรียกทะเลสาบนี้ว่า Pseboa ทะเลสาบทานาเป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดของเอธิโอเปีย มีอาณาเขตประมาณ 3,600 ตารางกิโลเมตร ภายในทะเลสาบทานามีเกาะเล็กๆ กระจายอยู่ทั้งหมด 37 เกาะ ซึ่งในจำนวนนี้ มีอยู่ประมาณ 20 กว่าเกาะที่มีโบสถ์และสำนักสงฆ์ของศาสนาคริสเตียนออร์โธดอกซ์ตั้งอยู่มากมาย เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์และศาสนาของเอธิโอเปีย เป็นที่เก็บคัมภีร์และเอกสารโบราณ ตลอดจนศิลปะและวัตถุล้ำค่าทางศาสนาไว้มากมาย ดังนั้น จึงถือกันว่าทะเลสาบทานาเป็นหนึ่งใน “เส้นทางประวัติศาสตร์ (The Historic Route)” ของเอธิโอเปีย เส้นทางดังกล่าวยังต่อขึ้นไปทางเหนือและตะวันออกของประเทศ อันเป็นแหล่งอารยธรรมและอาณาจักรโบราณกว่า 3,000 ปี

นักสำรวจหลายคนได้พยายามเดินทางเข้าไปให้ถึงแหล่งของต้นกำเนิดแม่น้ำไนล์ ซึ่งรวมถึงบาทหลวงเจอโรนิโม โลโบ (Father Jeronimo Lobo) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “การเดินทางสู่อบิสสิเนีย (A Voyage

to Abyssinia)" และนายเจมส์ บรูซ (James Bruce) นักสำรวจชาวสก๊อตต์ ผู้ได้บันทึกการเดินทางของเขาไว้ในหนังสือที่ชื่อ "การเดินทางเพื่อค้นพบต้นกำเนิดแม่น้ำไนล์ (Travels to Discover the Source of the Nile)" การสำรวจดังกล่าวได้ระบุถึงแม่น้ำสายเล็กๆ ที่ไหลเข้าสู่ทะเลสาบทานา ซึ่งชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่บนที่ราบสูงตอนเหนือของเอธิโอเปียกล่าวว่า แม่น้ำสายเล็กๆ นี้ คือต้นกำเนิดของแม่น้ำไนล์น้ำเงิน พวกเขาจึงให้ชื่อว่า "แม่น้ำไนล์สายเล็ก" พระนักบวชชาวโปรตุเกส ชื่อ เปโดร ปาเอส (Pedro Paez) ก็ได้ค้นพบแม่น้ำสายนี้เมื่อปีค.ศ. 1618 แม่น้ำสายเล็กดังกล่าวได้ไหลไปอีก 140 กิโลเมตร ก่อนที่จะไหลลงสู่ทะเลสาบทานา ซึ่งเป็นที่รวมของแม่น้ำสายอื่นๆ อีกกว่า 60 สายอันเกิดจากเทือกเขาสูงที่อยู่โดยรอบ จากนั้นมีแม่น้ำไหลออกมาทางริมฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของทะเลสาบทานา ใกล้เมืองบาฮาร์ ดาร์ (Bahar Dar) ได้ชื่อว่า แม่น้ำไนล์น้ำเงิน (Blue Nile River) เพราะแม่น้ำออกเป็นสีน้ำเงินชัดเจนในช่วงฤดูแล้ง ชนพื้นเมืองเรียกแม่น้ำไนล์ว่า อา-บาย (Abai) และเชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บได้

แม่น้ำไนล์น้ำเงินไหลออกจากทะเลสาบทานาไปเพียง 35 กิโลเมตร ก็ไหลลงไปยังน้ำตกทิซ อิแสท (Tis Isat Falls) ที่มีความลึกถึง 160 ฟุต และที่ตอนบนของน้ำตกนั้น แม่น้ำไนล์น้ำเงินมีความกว้างถึง 1,280 ฟุต คำว่า ทิซ อิแสท (Tis Isat) ในภาษาอัมฮาริก (Amharic language) อันเป็นภาษาราชการของเอธิโอเปียมีความหมายว่า ควันไฟ (smoke of fire) อาจได้ชื่อมาจากกลุ่มน้ำที่แตกกระจายเป็นฝอยเมื่อแม่น้ำตกลงกระทบพื้นอย่างรุนแรงจนมองดูเหมือนควันไฟที่พุ่งขึ้นมา

จากน้ำตกทิซ อิแสทนั้นแล้ว แม่น้ำไนล์น้ำเงินได้ไหลผ่านพื้นที่กว้างใหญ่ไปอีก 800 กิโลเมตร พัดผ่านพื้นผิวหน้าดินตามไปด้วย ที่ใกล้กับน้ำตกทิซ อิแสท มีสะพานหินที่สร้างไว้โดยนักสำรวจชาวโปรตุเกสในสมัยศตวรรษที่ 17 เรียกว่า สะพานโปรตุเกส (Portuguese Bridge) จากนั้น แม่น้ำไนล์น้ำเงินก็ไหลวกไปทางตะวันตกและต่อขึ้นไปยังตะวันตกเฉียงเหนือ ดูเป็นวงโค้ง ตัดผ่านแนวเทือกเขาตอนกลางของประเทศ ก่อให้เกิดหุบเขาและโกรกธาร (Blue Nile Gorge) ที่มีความลึกที่สุดและงดงามที่สุดแห่งหนึ่งของโลก บางแห่งที่แม่น้ำไหลผ่านนั้น ไม่มีแม้แต่บ้านเรือนหรือผู้คนอาศัยอยู่เลย เพราะอยู่ลึกเข้าไปภายในภูมิประเทศ มีเทือกเขา โขดหิน โกรกธาร และหุบเขาใหญ่น้อยมากมาย ในบางแห่งโกรกธารมีความกว้างถึง 25 กิโลเมตร ทัศนียภาพของแม่น้ำไนล์น้ำเงินที่ไหลผ่านภูมิประเทศเหล่านี้มีความงดงามอย่างน่ามหัศจรรย์ กล่าวกันว่า ความงดงามของโกรกธารแห่งแม่น้ำไนล์น้ำเงิน (Blue Nile Gorge) นั้น เปรียบกันว่าเหมือนกับความงามและความมหัศจรรย์ของหุบเขาอันยิ่งใหญ่ (Grand Canyon) ที่อยู่ในมลรัฐแอริโซนา แห่งสหรัฐอเมริกา

แม่น้ำไนล์น้ำเงินไหลเชี่ยวอย่างรุนแรงในบางตอนของโกรกธาร และไหลเอื่อยในบางช่วง แต่ก็มีความน่ากลัว ประกอบกับในแม่น้ำไนล์น้ำเงินมีจระเข้และฮิปโปโปเตมัสอาศัยอยู่มากมาย เป็นอันตรายต่อมนุษย์เช่นกัน เมื่อผ่านพ้นเขตประเทศเอธิโอเปีย แม่น้ำไนล์น้ำเงินก็ไหลต่อเข้าไปในประเทศซูดานเป็นระยะทางอีก 480 กิโลเมตร จนถึงเมืองคาร์ทูม ประเทศซูดาน ณ ที่นั้นแม่น้ำไนล์น้ำเงินได้ไปรวมกับแม่น้ำไนล์ขาวที่มีถิ่น

กำเนิดจากทะเลสาบวิคตอเรียในประเทศยูกันดา รวมเป็นแม่น้ำไนล์สายเดียว ไหลต่อไปอีก 3,000 กิโลเมตร ผ่านประเทศอียิปต์และลงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนต่อไป ทั้งนี้ ในภาษาอาระบิก คำว่า คาร์ทูม (Khartoum) แปลว่า งวงช้าง (elephant's trunk) ได้ชื่อมาจากลักษณะของแผ่นดินตรงจุดที่แม่น้ำไนล์ขาวและไนล์น้ำเงินไหลไปรวมกัน

โดยเฉลี่ยแล้ว แม่น้ำไนล์น้ำเงินให้น้ำประมาณ 2 ใน 3 ของแม่น้ำไนล์ทั้งหมด โดยในหน้าฝน แม่น้ำไนล์น้ำเงินสามารถให้น้ำได้มากถึงร้อยละ 90 ส่วนหน้าร้อนระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายนนั้น ระดับน้ำของแม่น้ำไนล์น้ำเงินลดลงอย่างมากจนน่ากลัวว่าจะเหือดแห้งไปได้

ระหว่างวันที่ 29 มีนาคม ถึง 4 เมษายน 2548 ดิฉันได้ติดตามเอกอัครราทูต ณ กรุงไนโรบี เดินทางไปกรุงแอดดีส อบาบา เพื่อยื่นพระราชสาส์นตราตั้งแก่ประธานาธิบดีแห่งประเทศเอธิโอเปีย เพื่อดำรงตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงแอดดีส อบาบา อีกแห่งหนึ่ง ในระหว่างการเยือนเอธิโอเปียครั้งนี้ เราได้มีโอกาสเดินทางออกไปทัศนศึกษาภูมิประเทศอันงดงามของเอธิโอเปียที่บริเวณช่วงหนึ่งของโกรกธารแม่น้ำไนล์น้ำเงิน โดยเราได้เช่ารถจากโรงแรมออกไป มีคนขับทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ให้ด้วย ชื่อนายอโวเก เจเนตู (Awoke Genetu) นับว่าโชคดีที่มัคคุเทศก์ผู้นี้เคยเป็นครูสอนวิชาประวัติศาสตร์เอธิโอเปียมาก่อน จึงทำให้อธิบายเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างดีและละเอียดยิ่ง เราได้รับความรู้เพิ่มเติมมากมาย

*** รูปที่ 8 ภูมิประเทศอันงดงามของเอธิโอเปีย มัคคุเทศก์ของเรายืนอยู่กับชนพื้นเมืองบนหลังม้าที่ตกแต่งตามประเพณีโบราณ

เมื่อนั่งรถออกจากกรุงแอดดิส อบาบาไปทางเหนือได้ประมาณ 82 กิโลเมตร ก็เริ่มผ่านเข้าสู่บริเวณที่เป็นโกรกธารของแม่น้ำไนล์น้ำเงิน ภูมิประเทศโดยรอบมีความงดงามและหลากหลาย เริ่มจากพื้นที่ราบและทุ่งหญ้าอันกว้างใหญ่ ได้เห็นหมู่บ้านของชนพื้นเมืองเรียงรายตลอดทาง ต่อมาภูมิประเทศเริ่มรายล้อมไปด้วยเทือกเขา มีภูเขาไฟและปล่องภูเขาไฟให้เห็นเป็นระยะๆ จากนั้น ภูมิประเทศก็เป็นหุบเขาและโกรกธาร บางช่วงแคบ บางช่วงกว้างใหญ่ รถของเราแล่นผ่านโกรกธาร และขึ้นสูงบนเทือกเขาบางตอน มองลงไปเบื้องล่างเห็นทัศนียภาพของธรรมชาติและภูมิประเทศที่มีแม่น้ำไนล์น้ำเงินไหลคดเคี้ยวผ่านโกรกธาร ดูเหมือนว่าจะไหลไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

*** รูปที่ 9 เด็กหญิงชาวเอธิโอเปีย เบื้องหลังคือโกรกธารแม่น้ำไนล์น้ำเงิน

แม้เรามีเวลาที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถเดินทางต่อไปถึงน้ำตกทิซ อิแสท และทะเลสาบทานาได้ แต่ก็เป็นโอกาสอันดีที่ได้ไปสัมผัสกับธรรมชาติอันน่ามหัศจรรย์ของเอธิโอเปียเช่นนี้ ในช่วงขากลับ เราได้แวะ

เยี่ยมชมโบสถ์แห่งภูเขาลิบานอส (Debre Libanos) คำว่า “Debre” แปลว่า “โบสถ์” นับเป็นโบสถ์เก่าแก่และสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของศาสนาคริสเตียนออร์โธดอกซ์ของเอธิโอเปีย สร้างตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 โดยนักบุญเตเกล ไฮมานอต (Tekle Haimanot) ซึ่งตำนานกล่าวขานว่า ยืนสวดมนต์เพียงขาเดียวอยู่ในถ้ำถึง 7 ปี ทำให้ขาอีกข้างหนึ่งหลุดไป เราจึงได้เห็นภาพวาดของนักบุญท่านนี้ผู้มีแต่ขาเพียงข้างเดียว ต่อมาในสมัยของกษัตริย์เมอนิหลิก พระองค์ได้เสด็จไปยังโบสถ์แห่งนี้บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในช่วงที่ไม่สบายก่อนสิ้นพระชนม์ เพื่อไปหาน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่พบในถ้ำ นักบวชและชาวเอธิโอเปียชอบเดินทางไปแสวงบุญยังโบสถ์แห่งนี้ ในช่วงที่อิตาลีเข้าบุกเอธิโอเปียเมื่อปีค.ศ. 1937 พระนักบวชของโบสถ์แห่งนี้ได้ทำการต่อสู้การยึดครองของอิตาลี ทำให้พระเหล่านี้ถูกฆ่าหมู่ไปทั้งหมด 297 รูป และกระดูกได้ถูกฝังอยู่บริเวณใกล้เคียงกับโบสถ์นั่นเอง

*** รูปที่ 10 โบสถ์แห่งภูเขาลิบานอส

กล่าวกันว่า อาคารดั้งเดิมของโบสถ์ที่สร้างอยู่ภายใต้หน้าผาบนภูเขาลิบานอสได้ถูกทำลายไป ต่อมา อาคารโบสถ์หลังใหม่ถูกสร้างขึ้นเมื่อปีค.ศ. 1961 โดยคำสั่งของกษัตริย์ไฮเล เซลาสซี ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายของเอธิโอเปีย นับเป็นโบสถ์ที่มีสถาปัตยกรรมแบบคริสเตียนออร์โธดอกซ์ของเอธิโอเปียอย่างแท้จริง หน้าต่างกระจก (stained glass windows) โดยรอบ ดูสวยงาม บอกเล่าเรื่องราวทางศาสนา อีกทั้งยังมีภาพเขียนฝาผนังโดยศิลปินที่มีชื่อเสียงของเอธิโอเปีย ในวันที่เราไปเยี่ยมชมโบสถ์นี้นั้น เราได้เดินขึ้นภูเขาไปยังถ้ำที่อยู่ใต้หน้าผา ภายในถ้ำมีน้ำใต้ดินไหลผ่านซอกหิน น้ำเย็นเฉียบ ชนพื้นเมืองถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ และมักเตรียมกระป๋องไปรองน้ำนำไปบูชาและรักษาโรคภัยไข้เจ็บ มีพระนักบวชอยู่ 1 รูป เพื่อสวดมนต์และรดน้ำศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้คนที่ผ่านไปเยี่ยมเยียนด้วย

*** รูปที่ 11 พระนักบวชแห่งศาสนาคริสเตียนออร์โธดอกซ์ของเอธิโอเปีย ภายในถ้ำมีน้ำใต้ดินถือกันว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์

เมื่อแม่น้ำไนล์น้ำเงินไหลไปรวมกับแม่น้ำไนล์ขาวที่เมืองคาร์ทูม ประเทศซูดาน กลายเป็นแม่น้ำไนล์สายเดียว เรียกว่า แม่น้ำไนล์ (The Nile River) ไหลผ่านประเทศอียิปต์ลงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในโอกาสนี้จึงขอกล่าวถึงประเทศอียิปต์สักเล็กน้อยว่า แม่น้ำไนล์มีความสำคัญต่อชีวิตของชาวอียิปต์มานับแต่โบราณกาล มีเพลงหนึ่งชื่อว่า The Hymn to Nile กล่าวถึงความสำคัญของแม่น้ำไนล์ที่ให้ชีวิตแก่ชาวอียิปต์ เชื่อว่าเพลงนี้แต่งขึ้นในยุคราชวงศ์แห่งอาณาจักรกลาง (the Middle Kingdom) เมื่อ 2050-1750 ปีก่อนคริสตกาล นักประวัติศาสตร์ชาวกรีกที่ชื่อ เฮโรโดตัส (Herodotus) ได้ให้คำสรุปสั้นๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอียิปต์กับแม่น้ำไนล์ไว้ว่า อียิปต์คือของขวัญจากแม่น้ำไนล์ (Egypt is the gift of the Nile) ทั้งนี้ อียิปต์โบราณนั้น ได้รับการเรียกโดยชนพื้นเมืองว่า Kemet ซึ่งแปลว่า “ดำ” อันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างพื้นที่สีดำที่เกิดจากดินตะกอนทับถมของแม่น้ำไนล์กับพื้นสีขาวของทะเลทรายที่อยู่โดยรอบไปกว้างไกล ชาว

อียิปต์สมัยโบราณยังมีแนวคิดที่เกี่ยวกับแม่น้ำอื่นๆ โดยใช้แม่น้ำไนล์เป็นหลัก ดังเช่น คำสลักในแผ่นหินที่มีอายุราว 1600 ปีก่อนคริสตกาลนั้น ได้กล่าวถึงแม่น้ำยูเฟรติส (Euphrates) แห่งเมโสโปเตเมียว่าไหลผิดทาง เพราะแม่น้ำไนล์ไหลจากทางใต้ขึ้นไปทางเหนือ แต่แม่น้ำยูเฟรติส ไหลจากทางทิศเหนือไปสู่ทิศใต้

ลักษณะที่สำคัญยิ่งของแม่น้ำไนล์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาจนถึงปีค.ศ. 1971 ได้แก่ การไหลท่วมท้นทุกปี เนื่องจากแม่น้ำได้รับน้ำจากฝนที่ตกทางตอนในของแอฟริกาโดยเฉพาะจากแม่น้ำไนล์น้ำเงินในประเทศเอธิโอเปีย และน้ำที่ละลายมาจากหิมะบนที่ราบสูงเอธิโอเปียลงสู่แม่น้ำไนล์น้ำเงิน ไปไหลรวมกันเป็นแม่น้ำไนล์สายเดียวและไหลไปยังอียิปต์นั้น ได้ท่วมท้นริมฝั่งสองข้างของแม่น้ำ นำเอาดินตะกอนมาทับถมเกิดเป็นที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมกว้างใหญ่หลายพันกิโลเมตร เป็นพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชน เป็นแหล่งกสิกรรมและการประมง เป็นเส้นทางคมนาคม และเป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรมอียิปต์ขึ้นมา

ชาวอียิปต์ได้ทำการชลประทานและใช้ประโยชน์จากแม่น้ำไนล์ในการเกษตรมานานนับพันปี เกษตรกรรมมีความเจริญก้าวหน้า และมีวิวัฒนาการของเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร รวมทั้งการใช้สัตว์เพื่อช่วยในการเพาะปลูก ดังเช่นที่ เฮโรโดตัส นักประวัติศาสตร์ชาวกรีก ได้บันทึกไว้เมื่อศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาลว่า ชาวอียิปต์ใช้หมูช่วยในการหว่านเมล็ดพืชแทนการใช้แพะ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นับจากปีค.ศ. 1971 ได้มีการสร้างเขื่อนอัสวาน (Aswan High Dam) และการขุดสร้างทะเลสาบนัสเซอร์ (Lake Nasser) ซึ่งถือเป็นทะเลสาบขุดที่ใหญ่ที่สุดในโลก ได้ทำให้การชลประทานเป็นไปได้ตลอดปี ในขณะเดียวกันก็ไม่มีน้ำท่วมไหลล้นสองฝั่งของแม่น้ำไนล์ มีผลทำให้ไม่เกิดการตกตะกอนของดินและแร่ธาตุอันอุดมสมบูรณ์ตามฝั่งแม่น้ำและที่ปากแม่น้ำไนล์อีกต่อไป ในบางพื้นที่ยังได้เกิดมีทะเลทรายขึ้นมาอีกด้วย ทั้งนี้ การสร้างเขื่อน ที่กั้นน้ำ และขุดคลองเพื่อการชลประทานตามริมฝั่งแม่น้ำไนล์ได้มีมานานนับแต่ยุคของฟาโรห์แล้วเช่นกัน

บทบาทของประเพณีความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาได้มีส่วนสำคัญยิ่งในชีวิตประจำวันของชาวอียิปต์โบราณ พวกเขาเชื่อและนับถือเทพเจ้าหลายพระองค์ แม่น้ำมีความสัมพันธ์กับเทพเจ้าหลายพระองค์เช่นกัน ดังเช่น องค์หนึ่งคือ Hapi เทพผู้ยิ่งใหญ่แห่งการจัดสรรและการประมงและผู้รับผิดชอบต่อการท่วมท้นของแม่น้ำไนล์ รวมทั้งการให้แม่น้ำไนล์มีน้ำมากเพียงพอเพื่อให้ท่วมท้นสองฝั่ง นอกจากนี้ความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากแม่น้ำไนล์ได้ทำให้ชาวอียิปต์ในสมัยโบราณสร้างสรรค์งานด้านศิลปะและสถาปัตยกรรมตามสองฝั่งแม่น้ำ เช่น โบสถ์และอนุสาวรีย์เพื่อบูชาเทพเจ้าและฟาโรห์ของอียิปต์ เป็นต้น

นี่คือเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของแม่น้ำไนล์ ซึ่งไม่ว่าแม่น้ำไนล์มีต้นกำเนิดจากประเทศใด และไหลผ่านไปยังประเทศใด ก็คือสายน้ำแห่งชีวิตและอารยธรรมของประชาชนในพื้นที่ที่แม่น้ำไนล์ไหลผ่านนั่นเอง ดิฉันหวังว่าเรื่องราวข้างต้นคงทำให้ท่านผู้อ่านรู้จักแม่น้ำไนล์และถิ่นกำเนิดของสายแม่น้ำ

แห่งอารยธรรมนี้มากขึ้น ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากความรู้และประสบการณ์จากการไปเยือน และจากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ส่วนรูปต่างๆ ในเรื่องนี้ดิฉันเป็นผู้ถ่ายภาพมาเก็บไว้เป็นที่ระลึกเช่นกัน

หนังสืออ้างอิง

1. Amin Mohamed; and Duncan Willetts and Alastair Matheson. **Journey Through Ethiopia.** Nairobi : Camerapix Publishers International. 2004

2. Amin Mohamed; and Duncan Willetts . **Ethiopia : A Tourist Paradise.** Nairobi : Camerapix Publishers International. 2001 (second edition)

3. **Spectrum Guide to Ethiopia.** Nairobi : Camerapix Publishers International. 2001 (second edition)

4. Gozalbez; and Dulce Cebrian. **Touching Ethiopia.** Addis Ababa : Shama Books, 2004

5. **"Blue Nile Gorge",** by Ethiopian Tourism Commission. Publication on "Ethiopia" p. 5

6. **"The Historic Route"** by Ethiopian Tourism Commission. Publication on "Discover Ethiopia" . p. 10

7. **Spectrum Guide to Uganda.** Nairobi : Camerapix Publishers International. 2004 (second edition)

8. Brett, Michael. **Kenya the Beautiful : Celebrating the Land.** London : New Holland Publishers (UK) Ltd. 1995

9. Rose-Marie and Rainer Hagen. **Egypt : People, God, Pharaohs.** Cologne : Taschen GmbH. 2003

10. Gianni, Guadalupi. **The Discovery of the Nile.** London : Swan Hill Press. 1998

11. Davidson, Basil. **Africa : History of a Continent.** London : The Hamlyn Publishing Group Ltd., 1972

12. Mountfield, David. **African Exploration.** London : The Hamlyn Publishing Group Ltd., 1976

13. Harpur, James; and Jennifer Westwood. **The Atlas of Legenary Places**. New York: Marshall Editions Developments Ltd. 1989

14. เอกสารภูมิหลังเรื่อง **"ราชอาณาจักรบูกันดา"** กองแอฟริกา กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548

การสำรวจความคิดเห็นของผู้ฟังต่อการดำเนินงานของสถานีวิทยุสราญรมย์

เศรษฐพันธ์ กระจ่างวงษ์
ผู้ดำเนินรายการรักษ์สิ่งแวดล้อม
สถานีวิทยุสราญรมย์

ความเป็นมาของสถานีวิทยุสราญรมย์

แม้ว่าตามมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จะได้ระบุไว้ว่า คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่นัยดังกล่าวไม่ได้หมายความว่ารัฐจะต้องแปรรูปสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เหมือนเช่นองค์กรรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการหลายหน่วยงานยังคงมีบทบาทและเป็นเจ้าของสื่อเพื่อเป็นกลไกในการประสัมพันธ์ และเผยแพร่สารอันเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงของชาติ การศึกษาและวัฒนธรรม และประโยชน์สาธารณะอื่น ๆ ในปัจจุบัน หน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน อาทิ กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงกลาโหมจึงยังคงมีสถานีวิทยุเป็นกลไกที่สำคัญในการทำงานตามพันธกิจและกลยุทธ์

กระทรวงการต่างประเทศ ก็เป็นอีกหน่วยราชการหนึ่งที่มีสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นของตนเอง ภายใต้ชื่อว่า " สถานีวิทยุสราญรมย์ " ซึ่งแต่เดิมมีชื่อว่าสถานีวิทยุเอเชียเสรี (The Voice of Free Asia – VFA) เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบ AM ความถี่ 1575 กิโลเฮิรตซ์ จัดตั้งขึ้นภายใต้ความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2508 สถานีฯ เริ่มออกอากาศเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2511 โดยรัฐบาลได้ซื้อกรรมสิทธิ์ในสถานีฯ กำลังส่ง 1,000 กิโลวัตต์ ซึ่งสามารถกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนบริเวณตอนใต้ของจีน และถือได้ว่าเป็นสถานีที่มีกำลังส่งไกลที่สุด

นโยบายที่ถือเป็นแนวทางของการจัดรายการของสถานีวิทยุเอเชียเสรีตั้งแต่แรกบนพื้นฐานของถ้อยแถลงของ ฯพณฯ ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น (พ.ศ. 2511) ที่ว่า " *ควรยึดถือเป็นนโยบายที่ส่งเสริมเสรีภาพของประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในเอเชียเป็นหลัก เราเป็นคลื่นของอนาคต เพราะเราทำในสิ่งที่สร้างสรรค์ สถานีฯ ต้องเป็นตัวของตัวเอง คือเป็นของไทย ต้องแสดงสัญลักษณ์ของไทย แสดงวัฒนธรรมไทย หรือของประเทศเพื่อนบ้าน เพราะชื่อสถานีฯ ก็บอกว่ เป็นเสียงของเอเชียเสรี* " นโยบายการเผยแพร่ออกอากาศในยุคเอเชียเสรีจึงมีวัตถุประสงค์คือเพื่อป้องกันภัยคุกคามของลัทธิคอมมิวนิสต์ และเผยแพร่ความดีงามของระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งส่งเสริมเสรีภาพของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียซึ่งเป็นแนวทางการจัดรายการของสถานีฯ ในระยะเริ่มแรก

ภายหลังทศวรรษ 2530 ซึ่งเป็นช่วงสิ้นสุดสงครามเย็น แนวการดำเนินรายการจึงเปลี่ยนมาเป็นเพื่อมุ่งเน้นการส่งเสริมความเป็นมิตร ความเข้าใจอันดี และความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้คนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้าใจและให้การสนับสนุนนโยบายต่างประเทศของไทย และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานที่สำคัญต่าง ๆ ของรัฐบาลไทยและของกระทรวงการต่างประเทศ

จนกระทั่งวันที่ 1 เมษายน 2541 สถานีวิทยุสราญรมย์ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นใหม่ ณ ที่ทำการใหม่ อาคารกระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา โดยมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2541 แนวทางการดำเนินงานใหม่ในช่วงโลกาภิวัตน์ได้เน้นไปที่การนำเสนอข่าวสารอย่างถูกต้อง เที่ยงตรงและฉับไว ตลอดจนบทความ วิทยาการและสาระบันเทิงที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ฟัง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองนโยบายใหม่ที่เรียกว่า การทูตเพื่อประชาชนของกระทรวงการต่างประเทศ และเป็นกระจกของสังคมในการเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมอันดีงามของไทย ดำเนินการสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชนชาวไทย ทั้งในและนอกประเทศในเรื่องบทบาทความเคลื่อนไหวของกระทรวงการต่างประเทศ ในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน ในยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน และเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน สถานีวิทยุสราญรมย์จึงเน้นเสนอข่าวสารที่มีสาระหลากหลายครบทุกด้าน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพและชีวิตประจำวัน

"สถานีวิทยุสราญรมย์" กระจายเสียงภาษาไทยเป็นประจำทุกวันจันทร์ถึงศุกร์

เวลา 05.30 - 07.00 น. เวลา 17.30 - 18.30 น. เวลา 19.00 - 19.30 น. และเวลา 22.00 - 22.30 น.

ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศไทย และสามารถรับฟังได้ในประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งเรือประมงในอ่าวไทยด้วย ดังนั้น กลุ่มผู้ฟังรายการของสถานีฯ จึงมีขอบข่ายที่กว้างขวางมากทั้งในด้านที่ตั้ง ซึ่งมีทั้งในประเทศและนอกประเทศ และในด้านเพศ อายุ การศึกษา หรืออาชีพ ซึ่งสามารถรับฟังรายการอันหลากหลายของสถานีที่มีเนื้อหาสาระแตกต่างกันไป

นับตั้งแต่สถานีฯ ได้เริ่มส่งกระจายเสียงตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2541 เป็นต้นมา สถานีแห่งนี้ได้มีส่วนสนองตอบต่อนโยบายการทูตเพื่อประชาชนของกระทรวงการต่างประเทศในด้านการให้บริการประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่อยู่ในต่างจังหวัดและชนบทห่างไกล ซึ่งสามารถรับสัญญาณได้ดีกว่าในเมือง ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความคิดและวิทยาการต่าง ๆ ทั้งในด้านการต่างประเทศและเรื่องราวทั่วไปซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชน ไม่ว่า การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่

ภายหลังจากที่ได้มีการการปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินงานมาแล้วหลายปีนั้น สถานีฯ ก็ได้รับการติดต่อแสดงข้อคิดเห็นจากประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะมีสมาชิกหลายท่านเขียนเข้ามาคุยกับทางสถานีอยู่เป็นประจำ จึงน่าที่จะได้มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานีและรายการต่าง ๆ ของสถานีฯ ว่ามีข้อเด่นข้อด้อยอย่างไร และสถานีฯ เข้าถึงประเภทและกลุ่มของผู้ฟังรายการมากน้อยเพียงใด ดังนั้น การศึกษาในที่นี้ จึงจะทำการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ฟังที่มีต่อสถานีฯ และรายการต่าง ๆ ที่สถานีฯ ได้ออกอากาศ โดยเน้นไปที่สองเป้าหมาย

1. ความพึงพอใจที่กลุ่มผู้ฟังมีต่อสถานีฯ ในภาพรวม และต่อรายการต่าง ๆ ที่ออกอากาศทางสถานี เพื่อประเมินความสำเร็จของสถานีฯ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของสถานีฯ อาทิ ผู้จัดรายการ ประเภทรายการ สาระของรายการ และเวลาการออกอากาศ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนตัวของผู้ฟัง ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนาของผู้ฟัง ที่มีต่อการรับฟังรายการต่าง ๆ ของสถานีฯ

สมมติฐานการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัยสำคัญสามารถแย่งออกได้เป็น 2 ข้อ ดังนี้

1. ผู้ฟังมีความคิดเห็นในทางบวกกับการดำเนินงานของสถานีฯ

2. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง ทั้งเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้ฟังต่อการดำเนินงานของสถานีฯ

ขอบเขตการวิจัย

ทัศนคติที่ประกอบขึ้นจนมนุษย์แสดงความคิดหรือพฤติกรรมออกมานั้นย่อมมาจากปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว หน้าที่การงาน รายได้ ตลอดจนประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่ทำให้บุคคลได้พัฒนามโนทัศน์ไปในด้านต่าง ๆ และมีปฏิกิริยาและทัศนคติตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ในแนวที่แตกต่างกันไป หากนำแนวคิดด้านนักจิตวิทยามาพินิจพิเคราะห์ด้วยแล้ว การตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งด้านบวกและด้านลบย่อมมาจากปัจจัยส่วนบุคคลที่ตนเองมีอยู่นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาเรื่องความคิดเห็นจึงได้นำข้อมูลส่วนบุคคลมาเป็นตัวแปรอิสระและการศึกษาความคิดเห็นมาเป็นตัวแปรตาม โดยศึกษาวิเคราะห์ว่าปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา จะมีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นที่มีต่อสถานีฯ และการเลือกรับชมรายการต่าง ๆ ของสถานี ดังแบบจำลองกรอบแนวคิดการศึกษาในภาพต่อไปนี้

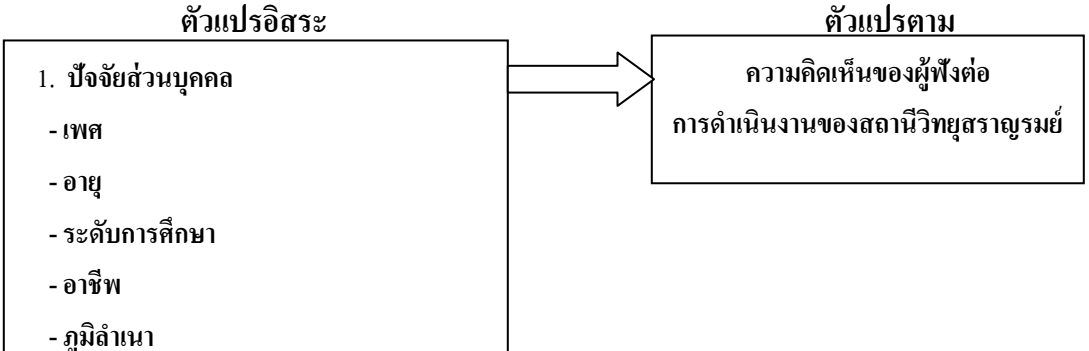

<u>กรอบแนวความคิดในการศึกษา</u>

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ฟังต่อการดำเนินงานของสถานีฯ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แม้ว่าจำนวนประชากรที่แท้จริงที่สามารถรับฟังรายการของสถานีฯ จะไม่สามารถตรวจนับได้ เนื่องจากสถานีฯ สามารถกระจายเสียงที่กว้างไกลข้ามพรมแดนมากที่สุด ในขณะที่ผู้ชมในมหานครอย่างกรุงเทพมหานครอาจไม่สามารถรับฟังได้ชัดเจน ผู้ฟังจำนวนมากจึงกระจายอยู่ในต่างจังหวัด และในต่างประเทศ อาทิ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไกลถึงบรูไน และฮ่องกง จนทำให้จำนวนผู้ฟังมีความกระจัดกระจาย และไม่สามารถคาดคะเนจำนวนประชากรทั้งหมดที่สามารถเข้าถึงการกระจายเสียงของสถานีฯ ได้

อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มผู้ฟังส่วนหนึ่งได้พยายามเขียนมาติชมรายการและทางสถานีฯ ก็ได้บันทึกเป็นสถิติและเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการสุ่มจากกลุ่มผู้ฟังประจำที่เขียนมาถึงสถานีฯ ในช่วงเดือนมกราคม – มิถุนายน 2548 จำนวน 157 คน

อย่างไรก็ดี จากการตรวจสอบที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 157 คน พบว่า มีจำนวน 13 คนที่พำนักในต่างประเทศ ได้แก่ ฮ่องกง สิงคโปร์ มาเลเซีย พม่า บรูไน เวียดนาม ซึ่งมีข้อจำกัดของการส่ง-รับแบบสอบถาม ดังนั้น การศึกษาจึงคัดเลือกเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่พำนักในประเทศไทย รวม 144 คน โดยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งกระจายอยู่ใน 42 จังหวัดทั่วประเทศ *(ตารางที่ 1)*

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้คือแบบสอบถาม โดยแบ่งคำถามออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 คือ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานีฯ และต่อรายการต่างๆ ของสถานีฯ รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่นๆ

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรได้จากการจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaires) ไปถึงกลุ่มตัวอย่างที่พำนักใประเทศไทย 144 คน โดยทางไปรษณีย์ พร้อมแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณย์จ่าหน้าซองที่อยู่ของผู้ทำวิจัย เพื่อการส่งกลับแบบสอบถาม

ผลของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. การเก็บข้อมูล (Collecting) จากการส่งแบบสอบถามจำนวน 144 ชุดไปให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ ณ วันที่ 25 สิงหาคม 2548 โดยอนุญาตให้ใช้เวลาในการส่งกลับประมาณ 20 วัน (ภายในวันที่ 18 กันยายน 2548) ได้รับแบบสอบถามส่งกลับมา 112 ชุด

2. การตรวจสอบข้อมูล(Editing) จากการตรวจดูสภาพความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทั้งหมด112 ชุด จำแนกเป็นแบบสอบถามที่ใช้วิเคราะห์ทางสถิติได้ 105 ชุด เป็นแบบสอบถามที่เสียหรือไม่สมบูรณ์ 7 ชุด ซึ่งเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลไม่ครบถ้วน *(ตารางที่ 2)*

3. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสตามที่กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า โดยข้อมูลส่วนตัวและความคิดเห็นจะถูกแปลงค่าเป็นตัวเลข เพื่อให้สามารถนำไปหาค่าทางสถิติได้

4. การประมวลผลข้อมูล (Processing) ข้อมูลที่ลงรหัสแล้วได้นำมาบันทึกเข้าลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมไว้ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

<u>ตารางที่ 1</u> จำนวนผู้ฟังที่ใช้ในการสำรวจ - จำแนกตามรายภาค

ภาค	จำนวน	ร้อยละ
เหนือ	61	42.36
กลาง	51	35.42
ตะวันออกเฉียงเหนือ	19	13.19
ตะวันออก	7	4.86
ใต้	6	4.17
รวม	**144**	**100.00**

<u>ตารางที่ 2</u> ข้อมูลส่วนตัวผู้ฟังกลุ่มตัวอย่าง - จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	67	63.8
หญิง	38	36.2
รวม	**105**	**100**

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการศึกษา

นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบรับของผู้ฟัง มาทำการแจกแจงทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์สรุปค่าทางสถิติ ทั้งผลรวม ค่าเฉลี่ย ของข้อมูลส่วนตัวและความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งเปรียบเทียบและหาความความสัมพันธ์ ระหว่างข้อมูลส่วนตัวและความคิดเห็นที่มีต่อสถานีฯ และรายการของสถานีฯ รวมทั้งประมวลผลการวิเคราะห์วิจารณ์ของผู้ฟังที่มีต่อรายการต่างๆ ของสถานีฯ ทั้ง 105 ชุด และการวิเคราะห์ทางสถิติ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นและทัศนคติที่มีต่อสถานีวิทยุสราญรมย์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณา (Descriptive Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณเพื่อวิเคราะห์ค่าทางสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Count) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายปัจจัยทางด้านข้อมูลส่วนตัวของตัวอย่างทั้งหมด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็น/ทัศนคติที่มีต่อสถานีวิทยุสราญรมย์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณา (Descriptive Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณเพื่อวิเคราะห์ค่าทางสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Count) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่ามัชฌิม (mean) เพื่ออธิบายความคิดเห็นในภาพรวมที่มีต่อสถานี รายการที่ได้รับความนิยมสูงสุด รายการที่ควรปรับปรุง รายการที่ควรยกเลิก การขยายเวลาออกอากาศ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลต่อความแตกต่างของ ความคิดเห็น/ทัศนคติ ด้วยการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบแบบ t-test และ Analysis of Variance (ANOVA) และการหาค่าสหสัมพันธ์แบบ Pearson เพื่อหาว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่าง ๆ มีผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็น/ทัศนคติที่มีต่อสถานีและรายการหรือไม่ อย่างไร

<u>ตารางที่ 3</u> จำนวนผู้ฟังกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
< 20 ปี	10	9.5
21-30 ปี	6	5.7
31-40 ปี	13	12.4
41-50 ปี	30	28.6
51-60 ปี	30	28.6
> 60 ปี	16	15.2
รวม	**105**	**100.0**

<u>ตารางที่ 4</u> จำนวนผู้ฟังกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	21	20.0
มัธยมศึกษา/ปวช.	26	24.8
ปวส./อนุปริญญา	10	9.5
ปริญญาตรี	30	28.6
ปริญญาโท/เอก	10	9.5
อื่น ๆ	8	7.6
รวม	**105**	**100.0**

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า ระดับการศึกษาของผู้ฟังรายการวิทยุสราญรมย์มีการกระจายตัวชัดเจน ซึ่งทำให้เข้าใจได้ว่า สถานีได้รับความสนใจจากคนทั่วไป ไม่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษา

<u>ตารางที่ 5</u> จำนวนผู้ฟังกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	31	29.5
รับจ้าง	15	14.3
ค้าขาย/ธุรกิจ	8	7.6
รับราชการ	24	22.9

<u>ตารางที่ 6</u> จำนวนผู้ฟังกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายภาค

ภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เหนือ	45	42.9
ตะวันออกเฉียงเหนือ	13	12.4
กลาง	36	34.3
ตะวันออก	6	5.7

นักเรียน/นักศึกษา	9	8.6
อื่นๆ	18	17.1
รวม	**105**	**100.0**

ใต้	5	4.8
รวม	**105**	**100.0**

กลุ่มผู้ฟังที่เป็นแฟนประจำรายการของสถานีฯ มาจากหลายวงการหลายอาชีพ รายการของสถานีฯ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทั้งเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และกลุ่มข้าราชการซึ่งส่วนใหญ่ เป็นครูในโรงเรียน โดยในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นกลุ่มผู้ฟังทางภาคเหนือมากที่สุด

ความคิดเห็น/ทัศนคติต่อสถานีและรายการของสถานี

จากคำถามทั้งหมด 9 คำถาม ได้ผลจากการถอดรหัสและวิเคราะห์แจกแจงข้อมูล ดังนี้

<u>ตารางที่ 7</u> ความคิดเห็นทั่วไปของผู้ฟังต่อสถานี

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. สถานีฯเป็นสถานีวิทยุที่น่าสนใจ	77	28	-	-	-	4.73	.444
2. ท่านเป็นแฟนประจำของสถานีฯ	67	36	2	6	2	4.62	.526
3. ท่านเชื่อถือเนื้อหาสาระที่สถานีฯ เผยแพร่	66	36	3	11	9	4.60	.548
4. รายการของสถานีฯ เหมาะสมดีและมีสาระหลากหลาย	66	35	4	16	-	4.59	.567
5. ผู้ดำเนินรายการมีความสามารถในเรื่องที่นำเสนอสูง	46	47	6	2	-	4.27	.812
6. เวลาของสถานีฯ มีความเหมาะสม	40	47	5	-		4.07	1.012
7. คลื่นสัญญาณที่ได้รับมีความชัดเจน	36	40	4			3.74	1.308
8. สถานีฯ เป็นแหล่งข้อมูลให้ความรู้กับท่าน	65	36	2			4.56	.634
9. ท่านรู้จักกระทรวงการต่างประเทศดีขึ้นจากสถานีฯ	66	35	4			4.59	.567

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามในข้อต่าง ๆ และผลจากการหาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นตามหลักเกณฑ์การกำหนดระดับความคิดเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ยมาแปลงความหมายเปรียบเทียบ โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ 4.73 คือ ข้อ 1 สถานีวิทยุสราญรมย์เป็นสถานีที่น่าสนใจ และข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับ 3.74 คือ ข้อ 7 เรื่องคลื่นสัญญาณที่ได้รับมีความชัดเจน

ผู้ศึกษาได้แยกคำถามที่แสดงความคิดเห็นให้ผู้ตอบเลือกดยการตอบคำถามแบบตัวเลขที่สามารถคำนวณค่าทางสถิติมี 4 ข้อ และเปิดให้แสดงความคิดเห็นแบบอิสระอีก 2 ข้อ ประกอบด้วย

1. รายการใดที่ท่านโปรดปรานมากที่สุด
2. รายการใดที่ท่านเห็นว่าควรมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นมากที่สุด
3. ท่านคิดว่าควรมีการขยายเวลาออกอากาศหรือไม่
4. ช่วงเวลาใดที่ท่านคิดว่าควรมีรายการออกอากาศเพิ่มมากที่สุด
5. ท่านต้องการรายการแบบไหนเพิ่มมากที่สุด
6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

<u>ตารางที่ 9</u> จำนวนผู้ฟังจำแนกตามรายการที่โปรดปรานมากที่สุด

	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	สราญรมย์ยามเช้า	6	5.7
2	ท่องเที่ยวไทย	10	9.5
3	เล่าสู่กันฟัง	3	2.9
4	สุขภาพรับอรุณ	24	22.9
5	เศรษฐกิจบัวแก้ว	1	1
6	รอบบ้านเรา	18	17.1
7	สราญรมย์สนทนา	2	1.9
8	ปกิณกะจากสำนักราชเลขาธิการ	2	1.9
9	รู้รอบโลก	6	5.7
10	นานาสาระ	3	2.9
11	กงสุลสัมพันธ์	1	1
12	อังกฤษอินเทรนด์	7	6.7
13	เปิดโลกยามเย็น	1	1
14	ทำมาหากิน	6	5.7
15	รู้กฎหมายสบายใจ	2	1.9
16	คุยกันวันจันทร์/พุธ/ศุกร์	1	1
17	หลายคนอยากรู้	1	1
18	รักษ์สิ่งแวดล้อม	3	2.9
19	ดาวดวงน้อย	7	6.7
20	หน้าต่างโลกกว้าง	1	1
	Total	105	100.0

รายการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือรายการสุขภาพรับอรุณ (หมายเลข 4) มีแฟนรายการคิดเป็นร้อยละ 22.9 รองลงมาคือรายการรอบบ้านเราและท่องเที่ยวไทย มีแฟนรายการคิดเป็นร้อยละ 17.1 และ 9.5 ตามลำดับ

(2) รายการที่ควรปรับปรุง

ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม มีเพียง 37 คนที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ โดยเห็นว่า ควรปรับปรุง 15 รายการ ได้แก่ รายการนานาสาระ มีผู้เห็นควรปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 13.5 รายการรอบบ้านเรา รายการคุยกันวันจันทร์/พุธ/ศุกร์ และรายการหน้าต่างโลกกว้าง มีผู้เห็นควรปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 10.8 โดยเสนอให้ดำเนินการดังนี้ ขอให้ขยายเวลา ขอให้เพิ่มสาระด้านอื่นเพิ่มเติม ทั้งนี้ ผู้ฟังส่วนใหญ่ไม่ได้ตำหนิรายการที่ขอให้ปรับปรุงแต่อย่างใด

(3) – (4) การขยายเวลาออกอากาศและช่วงเวลาที่ควรมีรายการออกอากาศเพิ่มมากที่สุด

ผู้ฟังจำนวน 80 คน หรือประมาณ 3 ใน 4 ต้องการให้ขยายเวลาออกอากาศ ซึ่งจากช่วงเวลาที่มี

ให้เลือก 4 ช่วงเวลาปรากฏผลดังนี้

<u>ตารางที่ 10</u> จำนวนผู้ฟังจำแนกตามช่วงที่คิดว่าควรขยายเวลาออกอากาศ

ช่วงเวลา	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเช้า 07.00 – 11.00 น.	30	37.5
ช่วงกลางวัน 11.00 – 13.00 น.	6	7.5
ช่วงบ่าย 13.00 – 16.00 น.	5	6.3
ช่วงค่ำ 20.00 – 22.00 น.	39	48.8
รวม	80	100

(5) รายการที่เห็นควรเพิ่มมากที่สุด

มีผู้ฟังเสนอความคิดเห็นในเรื่องนี้ 32 คน โดยเสนอให้มีรายการเพลง (8 คน) มีรายการเพื่อสุขภาพ (7 คน) มีรายการท่องเที่ยว (4 คน) และรายการปลีกย่อยอีก 2 กลุ่ม (ข่าวสารและบันเทิง)

(6) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

มีข้อเสนอแนะอยู่ 6 ประเด็นใหญ่ ได้แก่

- ต้องการให้ปรับปรุงสัญญานคลื่นที่ไม่ชัดเจนและรับฟังได้ยาก
- ต้องการให้ส่งวารสารวิทยุสราญรมย์ไปให้อย่างต่อเนื่อง
- ชื่นชมต่อผู้จัดรายการบางท่าน
- ต้องการรายการที่บรรยายในรายละเอียด
- ต้องการติดต่อกับผู้ดำเนินรายการที่ตนโปรดปราน
- ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสถานี และกระทรวงการต่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็น/ทัศนคติ

จากผลการสำรวจความเห็น 9 ข้อข้างต้น ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลและความคิดเห็นเพื่อทดสอบสมมติฐาน 2 ข้อใหญ่ ดังนี้

<u>สมมติฐานที่ 1</u> ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น/ทัศนคติในทางบวก หรือเห็นด้วยกับแนวทางในการดำเนินการของสถานี

<u>ตารางที่ 11</u> ความคิดเห็นในภาพรวมต่อสถานี

ความคิดเห็นในภาพรวมต่อสถานี	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
รวม	529	340	30	35	11	4.42	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผู้ฟังรายการเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการดำเนินงานของสถานีฯ ทั้งนี้ เหตุผลประการสำคัญเนื่องจากผู้ได้รับการสอบถามคือแฟนประจำของสถานีนั่นเอง

<u>สมมติฐานที่ 2</u> ความคิดเห็น/และความสนใจของการเลือกรับฟังรายการต่างๆ ของสถานีฯ มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ฟัง ทั้งเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนา โดยจากการใช้สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความคิดเห็น/ทัศนคติต่อสถานี ดังนี้

<u>ตารางที่ 12</u> ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างเพศ-ความคิดเห็นโดยรวมต่อสถานีฯ

เพศ	F value	Sig
ข้อ 2 ท่านเป็นแฟนประจำของสถานีฯ	11.081	.001

หมายเหตุ : ใช้ค่าทดสอบ t test นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

<u>ตารางที่ 12</u> ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุ-ความคิดเห็นโดยรวมต่อสถานี

อายุ	F value	Sig
ข้อ 6 เวลาของสถานีฯ มีความเหมาะสม	3.096	.012
ข้อ 7 คลื่นสัญญานที่ได้รับมีความชัดเจน	4.100	.002

หมายเหตุ : ใช้ค่าทดสอบ Analysis of Variance (ANOVA) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศชายและหญิงเห็นแตกต่างกันในการเป็นแฟนประจำของสถานีฯ โดยพบว่า เพศหญิง 35 คนจาก 38 คน เห็นด้วยอย่างยิ่งในการเป็นแฟนรายการของสถานีฯ ขณะที่เพศชายเพียง 32 จาก 67 คน (ไม่ถึงร้อยละ 50) เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการเป็นแฟนรายการประจำของสถานี

สำหรับคนที่มีอายุแตกต่างกันมีแนวโน้มที่จะคิดไปในทางเดียวกันในเรื่องความคิดเห็นที่มีต่อเวลาของสถานีฯ และความชัดเจนของคลื่นสัญญาณ และมีแนวโน้มที่จะเห็นแตกต่างไปจากคนในกลุ่มอายุอื่น

<u>ตารางที่ 13</u> ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างภูมิลำเนากับความคิดเห็นโดยรวมที่มีต่อสถานี

ภูมิลำเนา (ภาค)	F value	sig
ข้อ 7 คลื่นสัญญานที่ได้รับมีความชัดเจน	2.849	0.028
ข้อ 8 สถานีนี้เปรียบเสมือนแหล่งข้อมูลหลักในการให้ความรู้กับท่าน	2.857	0.027

หมายเหตุ : ใช้ค่าทดสอบ Analysis of Variance (ANOVA) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคลื่นสัญญาณและการเป็นแหล่งสาระข้อมูลของสถานีมีส่วนเกี่ยวข้องกับภูมิลำเนาของผู้ฟังอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าคนที่อาศัยอยู่คนละภาคกันมีแนวโน้มที่จะคิดไปในทางเดียวกันและแตกต่างจากภาคอื่นในเรื่องดังกล่าว

<u>การวิเคราะหาค่าสหสัมพันธ์</u>

นอกจากการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นในภาพรวมแล้ว การศึกษาในที่นี้ ยังได้นำวิธีวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการของสถานีและเวลาในการออกอากาศด้วยวิธี_Pearson Correlation ด้วย

<u>ตารางที่ 14</u> ค่าสหสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคลกับรายการที่โปรดปรานที่สุด

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่า Correlations	sig
เพศ	-.003	.978
อายุ	-.293**	.002 **
การศึกษา	-.051	.604
อาชีพ	.151	.123
ภูมิลำเนา	.064	.519

<u>ตารางที่ 15</u> ค่าสหสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคลกับช่วงเวลาที่ต้องการให้มีการขยายการออกอากาศ

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่า Correlations	sig
เพศ	-.104	.358
อายุ	-.306	.006 **
การศึกษา	-.106	.350
อาชีพ	-.031	.788
ภูมิลำเนา	.175	.120

รายการที่โปรดปรานมากที่สุดมีความสัมพันธ์กับอายุอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยพบว่า แฟนรายการสุขภาพรับอรุณซึ่งมีผู้นิยมมากที่สุดนั้น ส่วนใหญ่แฟนรายการฯ เป็นผู้ฟังที่มีอายุเกิน 60 ปี (14 คน จาก 24คน) โดยสรุปแล้ว อายุเป็นเพียงข้อมูลส่วนบุคคลปัจจัยเดียวที่มีผลต่อความแตกต่างในความคิดเห็นต่อการรายการยอดนิยม

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและการยกเลิกรายการ เนื่องจากผู้ฟังซึ่งอยู่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากไม่ตอบความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว จึงไม่มีคุณค่าทางสถิติในการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์

สำหรับการเพิ่มเวลาของสถานี พบว่าไม่มีข้อมูลส่วนบุคคลใดมีสหสัมพันธ์กับความคิดเห็นว่าควรมีการขยายเวลาออกอากาศหรือไม่ แต่เมื่อวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ในส่วนของช่วงเวลาที่ต้องการให้มีการขยายเวลาการออกอากาศ กลับพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างในช่วงเวลาที่ต้องการให้มีการขยายการออกอากาศ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาดูในรายละเอียดของผู้แสดงความเห็น 80 คนที่ต้องการให้ขยายเวลาออกอากาศ พบว่า มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในกลุ่มผู้ฟังที่มีอายุแตกต่างกัน

<u>ตารางที่ 16</u> จำนวนผู้ฟังที่อายุแตกต่างกันและช่วงเวลาที่ต้องการให้มีการขยายการออกอากาศ

อายุ/ช่วงเวลา	7-11 น.	11-13 น.	13-16 น.	20-22 น.	รวม
< 20 ปี	2	-	1	5	8
21-30 ปี	1	-	-	4	5
31-40 ปี	1	-	2	7	10
41-50 ปี	8	1	1	14	24
51-60 ปี	12	4	1	3	20
> 60 ปี	6	1	-	6	13
รวม	30	6	5	39	80

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ กับช่วงเวลาที่ต้องการให้มีการขยายการออกอากาศแสดงให้เห็นชัดเจนว่ากลุ่มผู้ฟังอายุในช่วง 41-50 ปี ต้องการให้ขยายเวลาออกอากาศในช่วงค่ำ (20.00- 22.00 น.) ขณะที่กลุ่ม

ผู้ฟังอายุในช่วง 51 - 60 ปี ต้องการให้ขยายเวลาออกอากาศในตอนเช้า (7.00 - 11.00 น.)

การศึกษาความคิดเห็นต่อสถานีวิทยุสราญรมย์ข้างต้นเป็นการประเมินผลการดำเนินงานของสถานีฯ และเป็นการวัดความสนใจของกลุ่มประชากรที่เป็นแฟนรายการที่มีต่อรายการต่างๆ ของสถานีฯ สิ่งที่น่าสนใจไปกว่านั้นก็คือการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าการที่คนเราจะมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นนอกจากขึ้นกับความแตกต่างและหลากหลายของสื่อและสารที่ส่งผ่านสื่อออกไปแล้ว ปัจจัยส่วนบุคคล อาทิ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และถิ่นที่อยู่ของผู้รับสารยังมีส่วนสำคัญและมีผลต่อการรับรู้ การรู้สึก และการเกิดพฤติกรรมตอบสนองด้วย ผู้ฟังที่ร่วมมือจนเกิดผลการศึกษาในที่นี้ได้เสนอแนะความต้องการหลายๆ ด้านที่มีต่อรายการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงสถานีฯ ไปสู่ความเป็น “การทูตเพื่อประชาชนมากขึ้น” อาทิ การสรรหา “นักการทูตดีเจ” มาเปิดเพลง Hip Hop พร้อมสาระมาดึงดูดกลุ่มผู้ฟังกลุ่มวัยรุ่นที่ยังมีอยู่น้อย หรือหา “นักการทูตเจดีย์” มาเล่าธรรมะยามเช้าเป็นของแถมจรรโลงใจและเสริมพลังให้ผู้เฒ่าผู้แก่แฟนประจำที่ใส่ใจสุขภาพ หรือการเพิ่มประเภทรายการ “ทูตหญิงถึงผู้หญิง” ที่กระทรวงต่างประเทศอาจต้องจัดหากะละแม กต. มาเล่าเรื่องที่ผู้หญิงอยากรู้เพื่อดึงดูดกลุ่มผู้ฟังผู้หญิงที่มีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มผู้ฟังผู้ชายมาช็อปปิ้ง presale สินค้ากาชาด เป็นต้น นอกจากนั้น ข้อเสนอถึงการขยายเวลาในช่วงต่าง ๆ ก็เป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง แต่ด้วยข้อสงวนที่ว่า จะทำกันไหวหรือไม่เท่านั้น

ท้ายนี้ คงต้องขอขอบคุณแฟนรายการสถานีวิทยุ ที่ให้ความร่วมมือตอบข้อคิดเห็นอย่างจริงจังและจริงใจ ความคิดเห็นที่อันเป็นประโยชน์ที่ท่านได้เสนอไว้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานีฯ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของผู้ฟังต่อไป

ตารางที่ 6 ผู้ฟังจำแนกตามรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
กทม	5	4.8
กำแพงเพชร	1	1.0
ขอนแก่น	1	1.0
จันทบุรี	1	1.0
ฉะเชิงเทรา	2	1.9
ชัยนาท	1	1.0
เชียงราย	7	6.7
เชียงใหม่	3	2.9
ตาก	3	2.9
นครปฐม	2	1.9
นครราชสีมา	1	1.0
นครศรีธรรมราช	1	1.0
นครสวรรค์	1	1.0
น่าน	7	6.7
ปทุมธานี	1	1.0
ประจวบคีรีขันธ์	1	1.0
พะเยา	3	2.9
พิษณุโลก	2	1.9
เพชรบุรี	2	1.9
เพชรบูรณ์	3	2.9
แพร่	2	1.9
มหาสารคาม	1	1.0
แม่ฮ่องสอน	3	2.9
ยโสธร	1	1.0
ราชบุรี	2	1.9
ลพบุรี	5	4.8
ลำปาง	5	4.8
ลำพูน	1	1.0
เลย	2	1.9
สงขลา	2	1.9

สระแก้ว	3	2.9
สระบุรี	6	5.7
สุโขทัย	2	1.9
สุพรรณบุรี	1	1.0
สุราษฎร์ธานี	2	1.9
หนองคาย	1	1.0
อยุธยา	9	8.6
อ่างทอง	1	1.0
อำนาจเจริญ	1	1.0
อุดรธานี	3	2.9
อุตรดิตถ์	2	1.9
อุบลราชธานี	2	1.9
รวม	105	100.0

(อ้อ อาจตัดตารางนี้ได้)

ปกิณกะสำนักราชเลขาธิการ ตอนที่ ๒

การใช้คำราชาศัพท์อย่างถูกระเบียบแบบแผน เกี่ยวพันกับการใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ จึงควรที่คนไทยจะได้ใส่ใจศึกษา พึงสังเกต และ จดจำ เพื่อสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องถ่องแท้ โดยเฉพาะในรัชกาลปัจจุบันที่มีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ จากการที่เจ้านายกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันมาก และจากความก้าวหน้าของเครื่องมือสื่อสารที่มีหลากหลายรูปแบบ เหล่านี้ล้วนมีส่วนสนับสนุนให้คนไทยสามารถใช้คำราชาศัพท์ที่ถูกต้อง

สำหรับท่านที่สนใจเกี่ยวกับการใช้คำราชาศัพท์และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดริ สามารถติดตามรับฟังรายการปกิณกะสำนักราชเลขาธิการได้ทุกวันอังคาร ระหว่างเวลา ๐๖.๓๐ – ๐๗.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุสราญรมย์ เอเอ็ม ๑๕๗๕ เมกะเฮิร์ซ หรือที่เว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ www.mfa.go.th/web/149.php รวมทั้งหนังสือวิทยุสราญรมย์ ซึ่งนำรายการที่ได้ออกอากาศแล้ว มาสรุปเรียบเรียงเป็นบทความ ลงพิมพ์ในวาระอันควร

บทความนี้สรุปและเรียบเรียงมาจากบทสัมภาษณ์คุณประสพโชค อ่อนกอ ผู้ช่วยราชเลขาธิการ สำนักราชเลขาธิการ โดยคุณเบญจาภา ทับทอง เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม

การใช้คำราชาศัพท์ ทูลกระหม่อม ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ใต้ฝ่าละอองพระบาท และ ใต้ฝ่าพระบาท

คำ **ทูลกระหม่อม** เป็นคำที่ข้าราชบริพารหรือผู้ทำงานในราชสำนักใช้ออกพระนามเจ้านายชั้นสมเด็จ ฯ เจ้าฟ้าที่ประสูติแต่พระอัครมเหสี ในรัชกาลปัจจุบัน คือ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี อย่างไรก็ดี หากเป็นการออกพระนามที่มิได้เป็นการภายในหรือโดยประชาชนทั่วไป ย่อมเป็นการสมควรที่จะออกพระนามตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ส่วนคำ **ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท** เป็นคำสรรพนามที่หมายถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ คำนี้เป็นคำที่ใช้มาแต่โบราณกาลเพื่อแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนของประชาชนต่อองค์พระมหากษัตริย์ และยกย่องพระมหากษัตริย์ไว้ดุจสมมติเทพ ประชาชนเปรียบตนเองเสมือนธุลีหรือฝุ่นที่อยู่ใต้พระบาท หรือใต้เท้าของพระมหากษัตริย์ สำหรับเจ้านายพระองค์อื่น จะใช้คำสรรพนามว่า **ใต้ฝ่าละอองพระบาท** และ **ใต้ฝ่าพระบาท** ตามพระอิสริยยศของแต่ละพระองค์

การใช้คำราชาศัพท์เกี่ยวกับภาพถ่าย ภาพเขียน และภาพพระราชกรณียกิจ

คำราชาศัพท์เกี่ยวกับภาพถ่ายของเจ้านาย มีที่ใช้ดังนี้ คือ คำว่า **พระบรมฉายาลักษณ์** ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น ภาพถ่ายของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ใช้คำว่า **พระฉายาลักษณ์** เจ้านายชั้นรองลงมาจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ใช้คำว่า **พระรูป**

ลักษณนามของพระบรมฉายาลักษณ์ พระฉายาลักษณ์ และพระรูปใช้คำว่า พระรูป เหมือนกัน เช่น พระบรมฉายาลักษณ์ ๑ พระรูป พระฉายาลักษณ์ ๑ พระรูป พระรูป ๑ พระรูป

ในการขอภาพถ่ายของเจ้านายเพื่อเชิญไปเผยแพร่ ผู้ขอต้องมีหนังสือขอพระราชทาน และเมื่อพระราชทานแล้ว ก็จะใช้คำว่า **โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน** สำหรับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ในกรณีที่ประชาชนได้เข้าเฝ้าฯ ถ่ายรูปร่วมกับเจ้านายและขอภาพในโอกาสดังกล่าว มีข้อพึงระวังว่า ไม่ใช้คำว่า ขอพระราชทานพระบรมฉายาลักษณ์หรือพระฉายาลักษณ์ แต่ใช้คำว่า **ขอพระราชทานภาพถ่ายในโอกาสเข้าเฝ้าฯ** เนื่องจากเป็นการขอภาพถ่ายของประชาชนที่ถ่ายกับ เจ้านาย โดยควรระบุให้ชัดเจนว่าในโอกาสเข้าเฝ้าฯ ในวาระใด

ส่วนภาพเขียน คำราชาศัพท์ใช้ว่า **พระบรมรูปเขียน** โดยใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ส่วนเจ้านายพระองค์อื่น ใช้คำว่า **พระรูปเขียน**

อีกคำที่ได้ยินบ่อยคือคำว่า **ภาพพระราชกรณียกิจ** หมายถึงภาพที่พระองค์ท่านทำกิจ อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกร คำ ภาพพระราชกรณียกิจ ใช้กับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี หากเป็นเจ้านายพระองค์อื่น ใช้คำว่า **ภาพพระกรณียกิจ**

ส่วนคำว่า **อัญเชิญ** นั้น เป็นคำที่ใช้มาตั้งแต่เดิม มีหลายความหมาย ความหมายแรก คือ เชิญ ความหมายที่ ๒ คือ อุ้ม เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสให้พระพี่เลี้ยงนางนม อัญเชิญพระกุมารมา อีกความหมายหนึ่ง ใช้กับการอัญเชิญเทพยดา อารักษ์ เป็นต้น ดังนั้น การเชิญเจ้านาย จะใช้ เชิญ หรือ อัญเชิญ โดยคงรูปแบบคำเดิมในครั้งโบราณก็ได้

การใช้คำราชาศัพท์ เสด็จ เสด็จพระราชดำเนิน และ โดยเสด็จ หรือ ตามเสด็จ

คำว่า **เสด็จ** มีหลายความหมาย ในความหมายแรก แปลว่า เคลื่อนที่ โดยทั่วไป ต้องมีคำต่อท้าย "ไป" หรือ "มา" เพื่อให้ได้ความที่ครบถ้วนสมบูรณ์ อีกทั้งช่วยในการขยายความให้ทราบว่าผู้พูดอยู่ที่ใด คำที่ได้ยินบ่อย คือคำว่า **เสด็จพระราชดำเนิน** ซึ่งมีความหมายว่า เดินทาง ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เช่น เมื่อพูดว่า พรุ่งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินมากรุงเทพฯ ทำให้ทราบว่าผู้พูดอยู่กรุงเทพฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เมื่อใช้คำต่อท้ายว่า "ขึ้น" "ลง" "เข้า" หรือ " ออก" คงใช้คำว่า **เสด็จขึ้น** หรือ **เสด็จลง** **เสด็จเข้า** หรือ **เสด็จออก** เท่านั้น เพราะใช้ในความหมายแสดงทิศทางของการเคลื่อนที่ ไม่ได้ใช้ในความหมายของการเดินทาง

นอกจากนี้ คำ **เสด็จประพาส** เป็นอีกคำที่มีความหมายว่า เดินทาง เช่นกัน โดยคนไทยคุ้นหูคำนี้กันมากจากการเสด็จประพาสหัวเมืองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำ เสด็จประพาส หรือ เสด็จประพาสต้น ส่วนใหญ่ ใช้ในความหมายของการเดินทางส่วนพระองค์ โดยคำว่า เสด็จประพาส จะใช้กับการเดินทางที่เป็นทางการหรือกึ่งทางการ

คำว่า เสด็จ อีกความหมายหนึ่ง เป็นคำที่ข้าราชบริพารในราชสำนักใช้เรียกพระองค์เจ้าที่เป็นพระราชโอรสหรือพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์ ว่า **เสด็จพระองค์ชาย** หรือ **เสด็จพระองค์หญิง**

อีกคำที่ได้ยินกันบ่อย คือคำว่า **โดยเสด็จ** และ **ตามเสด็จ** จะใช้ในความหมายของการเดินทางร่วมไปกับผู้เป็นใหญ่ซึ่งเป็นประธานในขบวนเสด็จนั้นๆ ตัวอย่างเช่น

- ค่ำวานนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกรที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในโอกาสนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเสด็จด้วย
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการนี้ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ตามเสด็จด้วย เป็นต้น

นิทานอีสป

ลากับม้าทหาร

ลาตัวหนึ่งบรรทุกสัมภาระอันหนักอึ้งไว้บนหลัง ค่อยๆ เดินเข้าประตูเมืองอย่างเชื่องช้า

" หลีกทางไป เจ้าลาสกปรก " เสียงม้าทหารดังขึ้นจากข้างหลัง ตวาดไล่ด้วยเสียงอันดัง

ลาจึงค่อยๆ ขยับหลีกทางให้ ขณะที่ม้าทหารเดินผ่านไป ลาก็ได้แต่เฝ้ามองดูม้าทหารซึ่งงามสง่าอยู่ในเครื่องประดับเต็มยศอย่างโก้หรูเยื้องย่างผ่านไป แล้วก้มลงย้อนมองดูตนเอง ลาก็ได้แต่นึกอิจฉาในความโก้หรูมียศศักดิ์ของม้าทหาร แต่ก็ไม่อาจทำอะไรได้ ได้แต่ถอนใจในโชคชะตาของตน

เวลาผ่านไปหลายเดือน ต่อมา ลาได้พบกับม้าทหารตัวเดิม แต่คราวนี้ ไม่มีสภาพของม้าที่ประดับยศอย่างโก้หรูอยู่อีกเลย ทั้งเนื้อตัวของม้ามีแต่ร่องรอยบาดเจ็บจากการสู้รบในสนามรบ ม้าที่เคยสง่างามตอนนี้ไม่อาจออกสู่สนามรบได้อีกแล้ว เครื่องประดับโก้หรูที่ม้าเคยประดับก็ไม่มีอีกต่อไป ม้าต้องทำงานหนักในไร่นา ลากเกวียนที่บรรทุกสัมภาระหนักๆ ทุกวันอย่างตรากตรำ

ลาได้แต่มองอดีตม้าทหารอย่างเวทนาที่ต้องทำงานลำบากตรากตรำเหมือนกับตน เมื่อมันได้พบกับม้าทหารตัวอื่นๆ ลาไม่ได้นึกอิจฉาม้าทหารอีก เพราะบัดนี้ มันได้เข้าใจความไม่แน่นอนของชีวิตมากขึ้นแล้ว

คติเตือนใจ

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ผู้ที่หลงในยศศักดิ์ เมื่อตกต่ำแล้วมักโดดเดี่ยวและเจ็บปวด ไม่ควรค่าแก่การที่เราจะอิจฉา เราควรเวทนามากกว่าที่เขายังหลงระเริงกับความไม่แน่นอน

เศรษฐีกับคนนำทาง

มีเศรษฐีผู้หนึ่งต้องการจะเดินทางไปยังเมืองหนึ่งซึ่งตนยังไม่เคยไป เขาจึงได้ป่าวประกาศหาคนนำทางเพื่อสอบถามความสามารถของแต่ละคน

ในที่สุด เขาก็เลือกได้ชายผู้หนึ่งที่แสดงความรู้ความสามารถ อธิบายเป็นที่น่าเชื่อถือได้ให้เป็นคนนำทาง

ครั้นแล้วเศรษฐีก็เริ่มออกเดินทาง โดยมีคนนำทางนำขบวนไพร่พลหาบของมุ่งหน้าไปยังเมืองที่เป็นจุดหมาย

ขณะที่ขบวนของเศรษฐีกำลังเดินทางอยู่ในป่าลึกนั้น ก็พลันมีเหตุให้คนนำทางตกลงไปในหลุมที่พรานป่าขุดไว้ดักสัตว์ เศรษฐีและลูกหาบต้องช่วยกันอยู่นานกว่าจะฉุดเอาคนนำทางขึ้นมาจากหลุมลึกได้

โชคดีที่คนนำทางไม่ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด

เมื่อทุกคนพักกันจนหายเหนื่อยแล้ว คนนำทางก็บอกเศรษฐีว่าพร้อมที่จะออกเดินทางต่อได้

เศรษฐีจึงบอกกับคนนำทางว่า

" ข้าจะจ้างท่านต่อไปได้อย่างไร ในเมื่อท่านเองก็ยังนำตัวของท่านไปตกในหลุมของนายพราน? ตัวท่านเองยังเอาตัวเองไม่รอดเลย "

คติเตือนใจ

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า การกระทำเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ดียิ่งกว่าคำพูดมากนัก

เทียนแข่งแสง

ที่บ้านหลังหนึ่งในชนบทห่างไกล เมื่อถึงยามค่ำคืน ชายเจ้าของบ้านได้จุดเทียนขึ้น ตัวเทียนเหลืออยู่อีกเพียงเล็กน้อย จึงให้แสงสว่างมากกว่าปกติซึ่งเป็นธรรมดาของเทียนที่ใกล้จะหมด

เทียนแท่งนี้กลับคุยอวดกับเจ้าของว่า " ท่านดูสิ แสงเทียนของข้านั้นสว่างกว่าแสงดาว แสงจันทร์ และแม้กระทั่งแสงอาทิตย์ด้วยนะ "

ทันใดนั้นเอง ก็มีลมวูบผ่านเข้ามาทางหน้าต่าง และพัดจนแสงเทียนดับวูบลง

เจ้าของจึงจุดเทียนขึ้นใหม่ แล้วกล่าวกับเทียนว่า

" แสงอาทิตย์ แสงจันทร์ และแสงดาวนั้นไม่เคยดับ และไม่ต้องมีใครจุดให้ แต่เทียนอย่างเจ้านั้น ต้องมีคนมาจุดให้ จึงจะมีแสง และเจ้าก็มีวันดับ มีวันหมดแสง "

คติเตือนใจ

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า จงทำหน้าที่ของตนอย่างเจียมตน จึงดูมีคุณค่า โดยไม่ต้องนำไปเปรียบเทียบหรือแข่งขันกับผู้อื่น

ธรรมโอวาทของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

...วิชาความรู้ที่ไม่มีเจ้าของคือ ศีลธรรม เป็นเครื่องคุ้มครองรักษาและปฏิบัติแล้วจะไม่ได้เรื่องอะไรแหละ เรียนมามากมาน้อยมักเป็นเครื่องมือส่งเสริมในทางที่เสียหายไปเสียมากจนไม่อาจพรรณนานับอ่านได้ จึงอยากให้ลูกหลานทั้งหลายเป็นคนดีมีศีลธรรมประจำตัวแต่ยังเล็กทั่วผืนแผ่นดินไทยที่เป็นชาวพุทธ เพราะเราเป็นคนไทยด้วยกันทั้งประเทศ การแนะนำสั่งสอนก็สั่งสอนเพื่อโลก สงสารเพื่อบ้านเมืองของเรา เพราะฉะนั้น จึงอดวิตกวิจารไม่ได้ว่า ถ้ามีแต่ความรู้ทางโลกล้วน ๆ ไม่มีศีลธรรมเข้าเกี่ยวข้องเป็นภาคปฏิบัติติดแนบไปด้วยแล้วมีทางเสียหายได้จริง ๆ นี่ซิที่น่าวิตกอยู่เรื่อยมา...

...เรียนนี้เรียนเพื่อความฉลาดในการรักษาชาติบ้านเมืองนั่นเอง ไม่ใช่เรียนเพื่อความรู้ความฉลาดที่จะทำลายชาติบ้านเมือง ความรู้ความฉลาดในตัวของเราขยายออกไป ๆ ใครก็มีแต่ความรู้ความฉลาดขยายออกไปเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมือง ทำไมบ้านเมืองจะเจริญไม่ได้ บ้านเขาก็เป็นบ้านคน บ้านเราก็เป็นบ้านคน เขาบำรุงรักษาเขาจริญได้ บ้านเราบำรุงรักษา ทำไมจะเจริญไม่ได้ ถ้าเราไม่ทำลายเสียอย่างเดียวเท่านั้น อันนี้พากันจำเอาไปประพฤติปฏิบัติ...

กองไฟกับชายชรา

ชายชรานั่งผิงไฟอิงไออุ่น ได้กลิ่นกรุ่นเศษฟางไม้ถูกไหม้เผา
ค่อยๆแหงนมองฟ้าพร่าแสงเงา ดวงตะวัน ดวงเก่า เลือนลับลา

“พ่อจ๋าพ่อ” แว่วเสียงสำเนียงลูก เคยพันผูกฟูมฟักเฝ้ารักษา
ดุจลูกเป็นเพชรเม็ดงามล้ำราคา สร้างคุณค่าสร้างคนจนได้ดี

นานแล้วเจ้าดวงใจไปจากบ้าน ทิ้งถิ่นฐานหาเลี้ยงตนบนวิถี
จากเดือนคล้อยคลาเคลื่อนเลื่อนเป็นปี ลมหายใจที่พ่อมีเริ่มรวยริน

พ่อก็เหมือนกองไฟใกล้ดับมอด อุ่นอ้อมกอดหัวใจให้ถวิล
ทำนองรักแห่งวันวานยังแว่วยิน รอลูกน้อยหวนคืนถิ่นก่อนสิ้นลม

นางสาวรัชดาภรณ์ ทองวิจิตร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ครืนครืน...คลื่นสึนามิ

ครืนครืน...คลื่นถาโถมโครมสนั่น หวีดหวาดหวั่นร้องระงมก่อนจมหาย
ท้องทะเลคือสุสานแห่งความตาย แผ่นผืนทรายเปื้อนน้ำตาอันดามัน
ครืนครืน...คลื่นซัดสาดหาดทรายขาว ทอดตัวยาวกว้างไกลสุดปลายฝัน
มองท้องน้ำสงบนิ่งยิ่งเงียบงัน ล่วงเลยวันข้ามเวลามาครบปี
ครืนครืน...คลื่นย้ำเตือนเหมือนบันทึก ร่วมรำลึกความสูญสิ้นถิ่นวิถี
ความอาลัยจะไหลหลั่งดั่งนที เพื่อชีวีทุกเชื้อชาติที่ขาดใจ
ครืนครืน...คลื่นกระทบซบชายฝั่ง กลบความหลังกลืนความเศร้าด้วยน้ำใส
หลังเหตุการณ์ฝันร้ายจางหายไป ฟ้าหลังฝนยังมีไว้ให้เชยชม

รัชดาภรณ์ ทองวิจิตร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

โลกมุสลิมกับประเทศไทย

ภาณุทัต ยอดแก้ว

การเปลี่ยนฉากการเมืองครั้งใหญ่ในหลายประเทศมุสลิม เช่น การได้รับอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ของเลบานอนหลังจากที่ซีเรียยอมถอนกำลังทหารของตนออกจากดินแดนเลบานอน การขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์องค์ใหม่ของซาอุดิอาระเบีย ตลอดจนการเลือกตั้งใหญ่ของอียิปต์ได้ส่งสัญญาณว่าจากนี้ไปโลกอาหรับอาจต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เปิดกว้างอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะใช้เวลานานสักเท่าไรและจะจุดกระแสการเปลี่ยนแปลงในรัฐน้อยใหญ่ต่างๆ ของโลกมุสลิมทั้งหมดหรือไม่นั้นยังเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ว่านี้อาจลดการสังหารโหดบุคคลสำคัญ และการระเบิดพลีชีพที่มีมาหลายสิบครั้งในตะวันออกกลางหรือไม่ ยังเป็นสิ่งที่คนทั่วไปกำลังจับตามองโลกมุสลิม

ยิ่งกว่านั้น เหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงในประเทศดังกล่าวที่ดูเหมือนว่าจะส่งผลให้เกิดการปฏิรูปทางวัฒนธรรมและสังคมอย่างราบรื่นและลงตัวนั้น แต่ในอีกด้านหนึ่งชาวโลกต่างตกใจต่อคำพูดของประธานาธิบดี Mahmoud Ahmadinejad แห่งอิหร่าน ที่ได้กล่าวว่ายุโรปและอเมริกาเหนือน่าจะเป็นเจ้าภาพในการจัดตั้งรัฐยิวในที่ใหม่ซึ่งต้องไม่ใช่ในดินแดนตะวันออกกลาง ซึ่งการกล่าวนี้มิใช่ครั้งแรกนับจากที่ตนได้ขึ้นดำรงตำแหน่ง หากวิเคราะห์การกล่าวให้ลึกลงไปนั้น เราจะพบว่าการกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นในบริบทสำคัญที่รัฐบาลของอิหร่านกำลังถูกกดดันจากชาติตะวันตกให้ยกเลิกความพยายามของตนในเรื่องการพัฒนาโครงการพลังงานนิวเคลียร์ กรณีนี้จึงกลายเป็นการเผชิญหน้าอย่างตึงเครียดระหว่างอิหร่านกับชาติตะวันตก เหตุการณ์ความตึงเครียดนี้เป็นเรื่องที่เพิ่งจะมาเป็นประเด็น ซึ่งหากสังเกตเมื่อปีก่อน อิหร่านดูเหมือนจะได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้นำของชาติสำคัญในยุโรป

คำว่า โลกมุสลิม เป็นคำที่สร้างขึ้นมาอย่างหลวมๆ เพื่อสะท้อนภาพทางสังคมโดยเน้นปัจจัยทางศาสนาอิสลามเป็นแกนเชื่อม แม้แต่ คำว่า “อิสลาม” ยังมีการตีความในเรื่องความหมายของคำไปหลายอย่าง เช่น บางคนอ้างว่าอิสลามหมายถึง สันติภาพ แต่ความหมายที่เข้าใจกันกว้างขวางมากที่สุด คือ อิสลามแปลว่าการยอมรับในพระเจ้า (submission to God) และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามหรือชาวมุสลิมจึงหมายถึงผู้ที่ยอมรับเจตจำนงของพระเจ้าโดยไม่มีเงื่อนไข และพระเจ้าในที่นี้คือ Allah ตามคำสอนทางศาสนาอิสลามเชื่อว่าศาสนาอิสลามเป็นการสำแดงตนขั้นสุดท้ายของพระเจ้าเพื่อให้มนุษย์ประจักษ์ ซึ่งมีนัยว่าการสำแดงตนก่อนหน้านั้น คือ คริสต์ และยิวดา นั้นจึงไม่สมบูรณ์

ชาวมุสลิมเชื่อว่าศาสนาอิสลามเป็นระบบความเชื่อและการปฏิบัติที่ครบวงจรของชีวิต และยังต้องแสดงความศรัทธาต่อพระมูหะหมัด (Muhammud) ในฐานะศาสดา หรือ ชาฮาดา (shahada) แต่ความศรัทธาอย่างลึกต่อศาสนาหรือพระเจ้าคือ อิมาน (Iman)

ศาสนาอิสลามได้กำเนิดขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 7 และได้แพร่ขยายอย่างรวดเร็วจากถิ่นกำเนิดในคาบสมุทรอาระเบียในฝั่งตะวันตกไปสู่ภูมิภาคแอฟริกาเหนือจนจรดชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกในประเทศโมร็อกโก ต่อจากนั้นได้ขยายเข้าไปสู่ภูมิภาคอื่นๆของโลก อย่างไรก็ตามเนื่องจากอิทธิพลของศาสนาอิสลามได้กินพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาลเชื่อมต่อหลายทวีป ชุมชนมุสลิมจึงมีศูนย์บัญชาการที่เกิดขึ้นมาใหม่ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานของประวัติศาสตร์ ในตอนแรกนั้นศูนย์กลางหรือกาลิบ (caliphate) ของศาสนาได้ตั้งอยู่ไม่ไกลจากนครเมกกะ คือ นครเมดินา หรือบางคนอาจนิยมเรียกศูนย์กลางนั้นว่า กาลิบแห่งเมดินา และต่อมาได้เกิดศูนย์ใหม่ที่เพิ่มขึ้น คือ กรุงดามัสกัส หรือรู้จักกันว่า อุมายัดแห่งดามัสกัส และกรุงแบกแดด หรือรู้จักกันในนาม อาบาซิดแห่งแบกแดด และศูนย์กลางของศาสนาอิสลามแห่งสุดท้าย คือ กรุงไคโร

น่าสังเกตว่า ซีเรีย อิรัก อียิปต์ จึงต่างเคยเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของโลกมุสลิมมาแล้วทั้งสิ้น ดังนั้น ชาวมุสลิมในบางนิกายเชื่อว่าอิรักเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่ศาสนาอิสลามเคยรุ่งเรืองมาก่อน อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 9 เป็นต้นมา ระบบกาลิบได้เริ่มลดบทบาทลงอย่างมาก ภาวะเช่นนี้นำไปสู่การเกิดศูนย์กลางใหม่ที่มีอิสระในการตีความศาสนาอิสลามกันเองอย่างมากมาย ศาสนาอิสลามในตอนนี้ได้ผนวกความเชื่อท้องถิ่นเข้าไปด้วย ดังนั้น ระบบประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อจึงแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ นับจากโมร็อกโกไปจนถึงอาณาจักรต่างๆ ในเขตเอเชียกลาง

นิกายที่ใหญ่ที่สุดในโลกมุสลิม คือ นิกายสุหนี่ (Sunna) ซึ่งมีอิทธิพลในหลายส่วนของโลก นอกจากนั้น นิกายชีอะห์เป็นอีกนิกายที่สำคัญแต่ยังคงเป็นนิกายของคนส่วนน้อยเท่านั้นแต่ทว่านิกายนี้มีบทบาทอย่างมากในอิหร่านและอิรัก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาพัฒนาการของศาสนาอิสลาม ผู้นำของนิการชีอะห์ต้องสูญเสียความเป็นใหญ่ให้แก่มาเมลูกเติร์ก (Turkish Mamelukes)ในปี ค.ศ. 1260 และในปี ค.ศ. 1517 ซึ่งเป็นปีที่ชี้ชะตากรรมของโลกอาหรับทั้งหมด เมื่อจักรวรรดิออตโตมันได้กรีฑาทัพและสามารถยึดอาณาจักรสำคัญของโลกอาหรับไว้ได้เกือบทั้งหมด

แต่เมื่อหันมาพิจารณาพัฒนาการของชุมชุนมุสลิมที่อยู่ในฝั่งตะวันออกที่ไม่ได้จัดว่าอยู่ในดินแดนอาหรับ เราจะเห็นว่าในปี ค.ศ. 1217 และปี ค.ศ.1256 พวงมองโกลจากเอเชียกลางได้เข้ารุกรานดินแดนมุสลิมในฝั่งโลกตะวันออก ถึงแม้กระนั้น ผู้คนในแถบนี้ก็ยังสามารถรวมพลกันเป็นปึกแผ่นเป็นอาณาจักรขนาดใหญ่ ราชวงศ์สำคัญ เช่น Safavids of Isfahan (ค.ศ.1501) และ Qajar of Tehran (ค.ศ.1779) ได้สามารถสร้างอาณาจักรมุสลิมขนาดใหญ่ขึ้นมาใหม่ได้ในดินแดนเปอร์เซียจนทำ

ให้ลัทธิโซโรแอสเตอร์ ซึ่งเป็นลัทธิดั่งเดิมของเปอร์เซียที่เคยเจริญอย่างมากก่อนการเข้ามาของศาสนาอิสลามต้องลดบทบาทไปจากชีวิตคนอย่างมาก

เนื่องจากจักรวรรดิออตโตมันครอบครองดินแดนหลายส่วนในอาหรับและมีอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่อโลกอาหรับพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงศตวรรษที่ 19 อียิปต์สามารถรวบรวมกำลังพลและปลดแอกตนเองออกจากจักรวรรดิออตโตมันได้สำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อจักรวรรดิออตโตมันใหญ่โตจนไม่สามารถรักษาดินแดนของตนได้อีกต่อไปแล้ว นอกจากนั้น ยังมีเหตุการณ์แย่งชิงราชสมบัติและการแตกแยกของขุนนางที่ได้เกิดขึ้นภายในจักรวรรดิ์ออตโตมัน ซึ่งเป็นหนึ่งสาเหตุที่ทำให้จักรวรรดิต้องล่มสลายในที่สุด

ในยุคแห่งการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกในศตวรรษที่ 18 และ 19 อาณาจักรมุสลิมน้อยใหญ่จำนวนมากในโลกอาหรับได้ประสบการรุกรานครั้งสำคัญ เมื่อมหาอำนาจตะวันตก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฮอลแลนด์ และรัสเซีย พยายามเข้าแทรกแซงและยึดดินแดนของมุสลิมไว้ได้เกือบทั้งหมด ยกเว้นตุรกีและเปอร์เซียเท่านั้นที่สามารถรักษาเอกราชของตนไว้ได้ และเมื่อเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ อังกฤษและฝรั่งเศสพยายามเข้ามาแสดงแสนยานุภาพแทนที่ออตโตมัน และสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้ทำให้จักรวรรดิออตโตมันได้ถึงจุดอวสาน

เมื่อพิจารณามิติต่างๆ อย่างแท้จริงแล้ว โลกมุสลิมก็คงไม่ต่างจากโลกอื่นๆ ซึ่งคงจะไม่ผิดนักที่กล่าวว่าโลกมุสลิมเป็นโลกแห่งการเชื่อมต่อและการแตกแยก น่าสังเกตว่าชาวมุสลิมที่มีอยู่ในหลายสิบประเทศทั่วโลกนั้นล้วนมีความคิดที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในหลายด้าน ซึ่งรวมทั้งความเชื่อในกฎและแนวปฏิบัติทางสังคมและศาสนา

แต่การที่ไทยจะไม่สนใจปัญหาของโลกมุสลิมโดยถือว่าเป็นภูมิภาคที่ไกลตัวนั้นก็คงจะไม่ถูกต้องนัก เพราะในโลกนี้มีชาวมุสลิมประมาณ 600 กว่าล้านคนและทุกการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในโลกมุสลิมนั้นมักจะมีผลกระทบต่อประเทศไทยไม่ทางตรงก็ทางอ้อม โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่โอกาสที่หายไปหรือเพิ่มขึ้นทางธุรกิจหรือเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะในเรื่องพลังงานน้ำมันซึ่งการเติบโตของประเทศไทยต่างขึ้นอยู่กับราคาของน้ำมันมากพอกับความก้าวหน้าในนวตกรรมทางอุตสาหกรรมของไทย นอกจากนั้น การเมืองของโลกมุสลิมเป็นการเมืองที่อยู่ในความสนใจของโลกตะวันตกมาโดยตลอด เนื่องจากโลกมุสลิมมีดินแดนที่ครอบครองตำแหน่งที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ มีทรัพย์สินมหาศาล มีตลาดขนาดใหญ่ และมีอิทธิพลต่อการเมืองโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องอิทธิพลต่อตลาดพลังงานของโลก และสิ่งที่ดูเหมือนจะกระทบตัวเรามากที่สุดในขณะนี้คือความเกี่ยวเนื่องในปัญหาความรุนแรงในสี่จังหวัดภาคใต้

เมื่อกล่าวถึงโลกมุสลิมนั้น คนส่วนมากนึกถึงดินแดนอาหรับ แต่แท้จริงแล้วโลกมุสลิม

กินอาณาบริเวณที่กว้างใหญ่ไพศาลกว่าดินแดนอาหรับ กล่าวคือ กินอาณาบริเวณที่พาดยาวจากโมร็อกโกซึ่งตั้งอยู่ปลายตะวันตกเฉียงเหนือสุดของแอฟริกายาวไปถึงบรรดาหมู่เกาะน้อยใหญ่ในประเทศอินโดนีเซีย ดังนั้นอิทธิพลของมุสลิมจึงมีอาณาบริเวณพาดยาวถึงสามทวีป ซึ่งกินอาณาเขตที่ผ่านเขตยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองโลก

น่าสังเกตว่าการที่จักรวรรดิออตโตมันได้สามารถพิชิตยุโรปนั้นได้ทิ้งมรดกมากมายทั้งที่เป็นศิลปะและวัฒนธรรมแห่งการดำรงชีวิต ยิ่งกว่านั้น การครอบครองหลายส่วนของยุโรปเป็นระยะเวลานานจึงก่อให้เกิดชุมชนมุสลิมน้อยใหญ่ทั่วยุโรป เช่น ดินแดนซาราเยโว และแม้แต่ประเทศอัลบาเนีย ซึ่งอยู่ในทวีปยุโรปมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม

อาณาจักรโอมานที่พยายามแสดงแสนยานุภาพของตนในทะเลอาหรับต่างทิ้งร่องรอยของวัฒนธรรมของตนไว้เช่นเดียวกัน และการที่สุลต่านแห่งโอมานได้พิชิตชายฝั่งแอฟริกาตะวันออกได้ก่อให้เกิดนครรัฐแซนซิบาร์ที่มีสุลต่านเป็นมุสลิมหลายชั่วอายุคน ซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศแทนซาเนีย การเผยแผ่ศาสนาอิสลามได้นำไปสู่การปรากฏตัวขึ้นของชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ในประเทศซูดาน โซมาเลีย เอธิโอเปีย แทนซาเนีย ไนจีเรีย และเคนยา เป็นต้น นอกจากนั้น เรายังสามารถเห็นชุมชนมุสลิมที่กระจัดกระจายมากมายในเกือบทุกประเทศของทวีปแอฟริกา

แม้ว่าในปัจจุบัน ประเทศส่วนใหญ่ในโลกมุสลิมค่อนข้างพัฒนาไปอย่างเชื่องช้า แต่ชาวมุสลิมเชื่อว่าตนเองนั้นเป็นแกนอำนาจที่สำคัญของโลก และเห็นว่าตลอดระยะเวลาที่ยาวนานของประวัติศาสตร์ อาหรับได้ทิ้งมรดกที่มีค่าทางวัฒนธรรมให้แก่ชาวโลกไว้อย่างมายมาย นับจากระบบตัวเลข ระบบเวลา วิธีการคำนวณ วรรณกรรม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม นาฏศิลป์ การแต่งกาย และวิถีความเชื่อในการดำเนินชีวิต แม้แต่ นักออกแบบชาวตะวันตกและตะวันออกต่างรับแรงบันดาลใจจากศิลปะของโลกมุสลิม นับจากตระกูลศิลปะที่สำคัญ เช่น เติร์ก อาหรับ อิหร่าน โมร็อกโก และอียิปต์ นักศึกษาในโลกตะวันตกต่างพิศวงในลวดลายศิลปะของโลกอาหรับที่มีลักษณะคล้ายการซ้อนตัวกันของรูปเรขาคณิตที่มีความงามอันโดดเด่นในลักษณะเดียวกับศิลปะตระกูลกรีก

สุภาษิตมุสลิมล้วนให้คติและข้อคิดที่กินใจ แต่ผู้ฟังนั้นยังต้องตีความอย่างลึกซึ้ง สุภาษิตที่รู้จักกันดี เช่น การที่ได้รู้จักกันก็คือการที่ได้รักกัน (to know is to love)

หากเราจะแบ่งโลกมุสลิมในด้านพฤติกรรมในเวทีระหว่างประเทศ อิหร่าน ซีเรีย ลิเบีย และมาเลเซียถือว่าอยู่ในกลุ่มรัฐมุสลิมที่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ตะวันตก และมิยอมให้ชาติตะวันตกเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของตนเองโดยเด็ดขาด โดยเฉพาะ อิหร่านและซีเรีย ซึ่งมีพฤติกรรมที่กล้าออกมาต่อต้านนโยบายของสหรัฐอเมริกาอย่างเด่นชัด ในขณะที่ปากีสถาน ตุรกี อียิปต์ยังมีลักษณะประนีประนอมกับสหรัฐอเมริกา กลุ่มสุดท้ายคือ ซาอุดิอาระเบีย คูเวต กาตาร์ เยเมน สหรัฐอาหรับ

เอมิเรตส์ จอร์แดน ฯลฯ เป็นกลุ่มรัฐที่มีระบบการปกครองที่ไม่ตะวันตกมองว่าไม่เป็นประชาธิปไตยเท่าไรนัก แต่ได้พัฒนาความพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาจนถึงขั้นที่ว่าสหรัฐอเมริกาเกิดความไว้วางใจในระดับหนึ่ง

ประเทศที่น่าจัดว่ามีความสำคัญหรือมีบทบาทมากในโลกมุสลิมประกอบด้วย ดังนี้

ซาอุดิอาระเบีย ซึ่งมีอาณาเขตมหาศาลอยู่ในคาบสมุทรอาหรับเป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรมอาหรับและศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาที่มีบทบาทสำคัญศาสนาหนึ่งของโลก ด้วยเหตุนี้คำสอนของศาสนาอิสลามจึงถูกเขียนด้วยภาษาอาหรับ นครเมกกะ ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของชาวมุสลิมทั่วโลกตั้งตระหง่านอยู่ในประเทศซาอุดิอาระเบีย และคงไม่ผิดนักที่จะกล่าวว่าอาหรับกับอิสลามจึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้ ซาอุดิอาระเบียจึงเป็นหนึ่งในเพียงไม่กี่ประเทศที่มีบทบาทอย่างมากในโลกมุสลิม

นอกจากนั้น ซาอุดิอาระเบียพยายามแสดงตนเป็นผู้นำในโลกมุสลิมหลายอย่าง ดังเห็นว่าการปฏิรูปศาสนาอิสลามได้เริ่มต้นที่ซาอุดิอารเบียโดย Abd al-Wahhab (คศ. 1703-1792) ซึ่งมุ่งเน้นให้ยกเลิกการบูชารูปหรือเทวรูปเหมือนในคริสตศาสนา โดยการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมที่เคร่งครัดโบราณที่เรียกกันว่าฮันบาลี (Hanbali tradition) การปฏรูปหรือแนวคิดนี้กลายมาเป็นพลังสำคัญของราชวงศ์ซาอุดิอาระเบียในการขยายอำนาจทางการทหารในคาบสมุทรอาระเบีย ซึ่งทำให้ซาอุดิอาระเบียได้พื้นที่เกือบทั้งหมดของคาบสมุทรในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 และทุกวันนี้แนวคิดนี้รู้จักกันในนามวาฮิบี ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของรัฐซาอุดิอาระเบีย

ประเทศซาอุดิอาระเบียในปัจจุบันมีรายได้มหาศาลจากการส่งออกน้ำมัน ซึ่งส่งผลให้รายได้ต่อหัวสูงกว่าประเทศอื่นๆในโลกมุสลิม ซาอุดิอาระเบียยังมีเหมืองทองคำขนาดใหญ่ในระดับแนวหน้าของโลก แต่สถิติปัจจุบันได้แสดงว่าซาอุดิอาระเบียไม่ใช่ประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกมุสลิม ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมยังกระจุกตัวอยู่ในบางสาขาเท่านั้นและขนาดของประชากรที่ไม่สามารถเป็นตลาดขนาดใหญ่ กอร์ปกับดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศแทบจะเพราะปลูกอะไรไม่ได้มาก รายได้ส่วนใหญ่ของประเทศจึงขึ้นอยู่กับการผลิตน้ำมันและเหมืองแร่ เช่น ทองคำตลอดจนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ซาอุดิอาระเบียพยายามลงทุนอย่างหนักในการพัฒนาและขยายเครือข่ายทางอุตสาหกรรมเพราะผู้นำของประเทศเกรงว่าในเวลาเพียงสามสิบปี น้ำมันซึ่งเป็นสินค้าหลักของประเทศคงจะหมดไปและซาอุดิอาระเบียก็คงจะต้องประสบความยากลำบากทางเศรษฐกิจอย่างแน่นอน

แต่ด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม ซาอุดิอาระเบียยังพยายามรักษาการเป็นผู้นำของโลกมุสลิมสายกลาง แต่ในสายตาของมุสลิมสายเหยี่ยว ซาอุดิอาระเบียดูเหมือนได้หลุดออกไปจาก ตำแหน่งผู้นำของโลกอาหรับ หลังจากที่ซาอุดิอาระเบียไม่สามารถแก้ไขปัญหาอะไรได้เลยในตะวันออกกลาง ทั้งยังยอมให้สหรัฐอเมริกาใช้ประเทศตนเป็นฐานและทางผ่านในการบุกโจมตีอิรัก ซึ่งถือว่าเป็นพี่น้องมุสลิมด้วยกันเอง แต่สำหรับประเทศขนาดเล็กที่รายรอบคาบสมุทรอาหรับต่างเห็นว่าซาอุดิอาระเบียมิได้มีท่าทีที่คุกคามตนและมิได้คิดว่าซาอุดิอาระเบียเป็นภัยคุกคามของโลกอาหรับ โดยเฉพาะราชวงศ์ของซาอุดิอาระเบียในปัจจุบันที่พยายามส่งเสริมแนวคิดมุสลิมสายกลาง

อิหร่าน เป็นประเทศมุสลิมที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาตินานาชนิด แต่อิหร่านยังไม่สามารถนำศักยภาพของตนเองมาใช้ได้หมด อิหร่านในปัจจุบันจึงถูกรุมเร้าไปด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจอย่ามาก โดยเฉพาะอัตราการว่างงานที่สูงมากประเทศหนึ่งของโลก อิหร่านยังไม่สามารถพัฒนาระบบอุตสาหกรรมของตนเองอย่างเป็นรูปธรรมและการลงทุนจากภายนอกมักจะอยู่ในไม่กี่สาขา แม้ว่ารัฐบาลอิหร่านได้พยายามโน้มน้าวหลายประเทศให้เข้าไปลงทุนในอิหร่าน

สถานการณ์ทางการเมืองภายในของอิหร่านค่อนข้างลงตัว แต่อิหร่านในปัจจุบันยังคงมีปัญหากับตะวันตก โดยเฉพาะในเรื่องที่ตะวันตกพยายามขอให้อิหร่านยกเลิกแผนหรือความพยายามที่จะพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ต่อไปเนื่องจากตะวันตกไม่ไว้วางใจในผู้นำของอิหร่าน

อิรัก เป็นประเทศที่มีปริมาณสำรองน้ำมันมากเป็นอันดับสองของโลก ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประเทศอิรักกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในเรื่องพลังงานของโลก นักวิชาการหลายท่านยังวิจารณ์ว่านี้อาจเป็นตัวกระตุ้นให้สหรัฐอเมริกาต้องเร่งจัดการให้อิรักมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อให้การส่งออกน้ำมันของอิรักเป็นไปในหลักการตลาด เนื่องจากในอดีตอิรักมักไม่ได้สนใจการส่งออกน้ำมันมากนัก แต่ผู้เชี่ยวชานด้านตะวันออกกลางทราบดีว่าอิรักนั้นอุดมไปด้วยน้ำมัน โดยเฉพาะที่เมืองรูไมลา (Rumaila) และเมืองคีร์คุก (Kirkuk) ซึ่งเป็นบ่อน้ำมันหลักของประเทศ

อินโดนีเซีย เป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลกในด้านขนาดของประชากร และยิ่งกว่านั้น อินโดนีเซียเป็นรัฐมุสลิมเพียงไม่กี่ประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถลบภาพลักษณ์ที่ว่าสังคมมุสลิมไม่รู้จักคำว่าประชาธิปไตย ปัญหาหนักของอินโดนีเซียในปัจจุบันคือการว่างงานและการพัฒนาที่เชื่องช้าในหมู่เกาะที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์อำนาจ ซึ่งอาจนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดนหรือการก่อตั้งขบวนการก่อการร้ายในอนาคต ปัญหาการกระจายรายได้ไม่สามารถเข้าถึงคนจนที่มีจำนวนกว่าร้อยล้านคนยังเป็นสิ่งที่ท้าทายอินโดนีเซีย แม้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียในทุกยุคทุกสมัยพยายามที่จะไม่เน้นเรื่องศาสนาอิสลามในฐานะแกนหลักของชาติ เพราะ

อินโดนีเซียมีประชากรกว่า 20 ล้านคนที่นับถือคริสต์ศาสนานิกายลูเธอรันด์และศาสนาฮินดู แต่เป็นที่ทราบดีกันว่าอินโดนีเซียเป็นรัฐมุสลิมที่มีขนาดของประชากรใหญ่ที่สุดในโลก

ตุรกี เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกมุสลิม สถิติปัจจุบันชี้ว่าตุรกีสามารถสร้างรายได้มวลรวมต่อปีประมาณ 194 ถึง 210 พันล้านเหรียญสหรัฐ แม้ว่าการเมืองตุรกีจะมีชื่อเสียงไม่ดีในด้านการคอรัปชั่นแต่ตุรกีมีความมั่งคั่งและยังมีความทันสมัยมากในด้านโทรคมนาคมและการสื่อสารมากกว่าประเทศอื่นๆ ในโลกอาหรับ นอกจากนั้น ตุรกีมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการค้ามากจนขนาดว่าสหภาพยุโรปเองยังกังวลใจหากต้องรวมตุรกีเข้ากลุ่มสหภาพยุโรป ตุรกีเริ่มขยายฐานการค้าของตนเข้าไปในภูมิภาคต่างของโลก โดยเฉพาะรัสเซีย ยุโรปตะวันออก และประเทศในทวีปแอฟริกา และสิ่งที่ทำให้นักธุรกิจชั้นนำของโลกรู้จักประเทศตุรกีดียิ่งขึ้น เมื่อนักธุรกิจของตุรกีติดอันดับแนวหน้าของโลก แต่อย่างไรก็ตาม ในสายตาของโลกอาหรับ ตุรกีกลับไม่ได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำกลุ่มเพราะตุรกีมักจะถูกมองว่าเป็นคนนอกและในบางครั้งยังเป็นขั้วลบของอาหรับ

แม้ว่าตุรกีได้รับคำเตือนจากธนาคารโลกและสถาบันทางการเงินชั้นนำของโลกบ่อยครั้งจากการบริหารการเงินและเศรษฐกิจที่ไม่ได้เป็นไปตามหลักสากลมากนัก แต่ตุรกีก็เป็นอีกประเทศที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของโลก เรายังสามารถสัมพัสความมั่งคั่งของตลาดตุรกีได้จากการที่ประเทศตุรกีนำเข้าทองคำเป็นจำนวนมากในแต่ละปีและส่งผลให้ราคาทองคำในตลาดโลกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เมื่อมาพิจารณาในด้านพัฒนาการทางสังคม ตุรกีแตกต่างจากประเทศมุสลิมอื่นๆในหลายด้าน โดยเฉพาะการส่งเสริมอิสรภาพทางปัจเจกชนมาก จนถึงขนาดรัฐบาลของประเทศอาหรับต่างกังวลใจว่าประชาชนของตนอาจจะเรียนแบบสิ่งที่เกิดขึ้นในตุรกีที่สตรีออกมาวิพากษ์รัฐบาลอย่างไม่เคยเกรงกลัวกฎอะไรทั้งสิ้น และคงไม่มีมุสลิมที่เคร่งครัดคนใดคิดที่จะส่งลูกหลานของตนไปเรียนที่ตุรกี

ยิ่งกว่านั้น เมื่อเราพิจารณาถึงพฤติกรรมของรัฐตุรกีที่ให้ความสนใจในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่าที่จะคิดเป็นผู้นำของโลกมุสลิม ทั้งนี้ เนื่องจากตุรกีเห็นว่าอาหรับบางครั้งนำความปั่นป่วนมาสู่ตนและตุรกีเองยังมีปัญหากับเพื่อนบ้านอย่างเช่นอิรัคในเรื่องชนชาติเคิร์ด

ในเรื่องนโยบายต่างประเทศของตุรกี ตุรกีพยายามขยายแสนยานุภาพของตนในเอเชียกลาง ซึ่งส่วนหนึ่งเพราะรัฐในเอเชียกลางมีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรมกับตุรกี ในขณะเดียวกันตุรกีต่างเล็งเห็นประโยชน์ในการรักษาสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เหตุการณ์ที่ผ่านมาเป็นประจักษ์พยานที่เราสามารถลงความเห็นว่าตุรกีได้สนับสนุนสหรัฐอเมริกาในการทำสงครามกับอิรักโดยยอมให้สหรัฐใช้ฐานทัพและตรึงกำลังของตนในช่วงสงคราม แต่ตุรกีก็ไม่ต่างจากรัฐมุสลิมสมัยใหม่ตรงที่ ประชาชนตุรกีมีเสียงแตกออกเป็นหลายฝ่าย บางฝ่ายนิยมชมชอบตะวันตกและต้องการนำพารัฐตุรกีเข้าสู่สหภาพยุโรปเพื่อหวังผลประโยชน์มหาศาลทางเศรษฐกิจ กลุ่มนี้มักเป็น

บรรดาผู้มีฐานะทางสังคมและนักธุรกิจชั้นนำของประเทศ ในขณะที่ประชาชนจำนวนหลายสิบล้านในหลายส่วนของประเทศต้องการให้ตุรกียังคงความเป็นเอกเทศและภาคภูมิใจในความยิ่งใหญ่ของตนในอดีตซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ตกทอดมาจากจักรวรรดิออตโตมัน ที่ต้องการแยกโลกเติร์กออกจากยุโรปที่ยุ่งเหยิง

แต่อย่างไรก็ตาม ก็คงไม่ผิดนักที่จะวิจารณ์ว่ารัฐบาลตุรกีในปัจจุบันพยายามที่จะปรับเปลี่ยนประเทศให้มีลักษณะทันสมัยแบบตะวันตกอย่างออกนอกหน้าและเป็นจุดที่ทำให้ผู้นำหลายชาติในโลกมุสลิมดูแคลนตุรกีอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

อียิปต์และซีเรียเป็นตัวแปรที่สำคัญของโลกมุสลิม ที่กล่าวเช่นนี้เพราะเนื่องจากอียิปต์มีตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญมาก กล่าวคือ นอกจากอียิปต์คุมเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลกคือคลองสุเอช ดินแดนของอียิปต์ยังเชื่อมโลกมุสลิมที่อยู่ในแอฟริกาเหนือกับโลกอาหรับที่เหลือไว้อย่างสมบูรณ์ แม้ว่าในสายตาของมุสลิมสายเคร่งมักมองว่าอียิปต์เป็นมุสลิมที่เรื่อยๆ ไม่ได้มีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในลักษณะซีเรียหรืออิหร่าน แต่ก็ไม่มีใครปฏิเสธความจริงที่ว่าอียิปต์นั้นเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของโลกมุสลิมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่ง อียิปต์มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของโลกมุสลิม ถ้าจะเปรียบเทียบฐานะของอียิปต์กับพี่น้องมุสลิมนั้น อียิปต์มีเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่าโมร็อกโก (30 พันล้านเหรียญสหรัฐ) อัลจีเรีย (45 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ตูนิเซีย (20 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ซึ่งอยู่ในทวีปแอฟริกา คงจะไม่ผิดหากกล่าวว่ามุสลิมในแอฟริกามองอียิปต์เป็นพี่ใหญ่ที่ร่ำรวยกว่าคนอื่นๆ

ผู้นำอียิปต์พยายามแสดงความเป็นผู้นำในโลกอาหรับหลายครั้ง แต่หลายครั้งก็มักนำพาประเทศไปสู่ความยุ่งเหยิง โดยเฉพาะในการแสดงบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ แต่สิ่ง/ลักษณะทางสังคมที่ทำให้กรณีอียิปต์เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจในความสลับซับซ้อนของโลกอาหรับคือ แม้ว่าอียิปต์มีขบวนการอิสลามหัวรุนแรงที่รู้จักในนาม **ภราดรภาพอิสลาม (Islamic Brotherhood)** ที่สร้างความกังวลใจให้แก่สหรัฐฯ แต่อียิปต์ยังเต็มไปด้วยนักธุรกิจที่อิทธิพลสูงและมีหัวก้าวหน้ามากและยังยุ่งกับเรื่องเงินๆทองๆมากมายของโลกอาหรับ กล่าวกันว่าการโค่นล้มอำนาจและการสนับสนุนขบวนการต่างๆ ในโลกอาหรับมักได้รับเงิน สนับสนุนไม่มากก็น้อยจากเศรษฐีอียิปต์ แม้แต่ สหรัฐอเมริกาก็ทราบดีอยู่เต็มอกที่ว่ามหาเศรษฐีชาวอียิปต์ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทออราสคอม (ORASCOM) ซึ่งเป็นบริษัทเทเลคอมยักษ์ใหญ่ที่มีเครือข่ายอยู่ในหลายประเทศในโลกมุลิมได้อยู่เบื้องหลังการเปลี่ยนแปลงมากมายในโลกมุสลิม รวมทั้งยังได้สนับสนุนการเงินในการโค่นล้มซัดดัม ฮุสเซน

เมื่อหันมามอง**ซีเรีย** ซีเรียถือเป็นประเทศมุสลิมที่รักษาอุดมการณ์ของตนเองอย่างน่าเกรมขาม ซีเรียแม้ว่ามีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่มากนัก แต่ซีเรียมีกองกำลังที่ถือว่า

ทันสมัยและยังดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของตนเองอย่างแข็งกร้าว ในอดีตซีเรียได้ส่งกำลังเข้าไปในจเลบานอนโดยหวังมิให้อิสราเอลขยายอำนาจเข้ามาในเลบานอนและยังมีท่าทีที่เป็นปรปักษ์กับอิสราเอลและสหรัฐอเมริกาอย่างเด่นชัด ดังเห็นว่าซีเรียได้วิพากษ์วิจารณ์นโยบายสหรัฐต่อปัญหาในตะวันออกกลางอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตาม การสังหารนาย Hariri อดียนายกรัฐมนตรีของเลบานอนได้ถูกพาดพิงถึงซีเรีย แม้ว่าซีเรียได้ให้การปฏิเสธ

สิ่งที่น่าสังเกตคือ ซีเรียมีจุดยืนที่ชัดเจนต่อกรณีปัญหาอิสราเอลและปาเลสไตน์ ยิ่งกว่านั้น ซีเรียยังมีระบบผู้นำที่เข้มแข็งและยังเป็นที่ชื่นชอบของคนซีเรียรุ่นใหม่และยังเป็นตัวอย่างที่น่ายกย่องของเยาวชนมุสลิมสายสุดเหวี่ยงที่อยู่ไกลถึงมาเลเซียและอินโดนีเซีย แต่อย่างไรก็ตาม ซีเรียก็ยังมีอุปสรรคที่ไม่สามารถผลักดัดให้ซีเรียทำการบงการวิถีการเมืองอาหรับได้นั้นคือเรื่องโครงสร้างของประเทศ แม้ว่าซีเรียจะมีกองกำลังที่ไม่น้อยหน้าใครในโลกอาหรับ แต่ซีเรียไม่ใช่รัฐที่ร่ำรวยแบบซาอุดิอาระเบียที่มีรายได้มหาศาลจากการส่งออกน้ำมัน และยังไม่มีฐานของประชากรที่ใหญ่แบบตุรกีที่สามารถผลักดับประเทศไปอยู่แนวหน้าสุดของโลกมุสลิม นอกจากนั้น นักธุรกิจของซีเรียก็ไม่ได้มีความทะเยอทะยานแบบอียิปต์ที่ต้องการสร้างอาณาจักรธุรกิจของตนทั้งในแอฟริกาและในตะวันออกกลาง แต่การที่จะบอกว่าซีเรียไม่สำคัญนั้นคงจะไม่ถูกต้อง เพราะซีเรียสามารถเปลี่ยนแปลงเสถียรภาพของตะวันออกกลาง โดยผ่านทางอิรัก และยิ่งกว่านั้น หากซีเรียสามารถดึงอิหร่านที่ไม่พอใจสหรัฐอเมริกาแล้ว ความสงบของตะวันออกกลางจึงขึ้นอยู่กับสมการซีเรีย-อิหร่านอย่างแน่นอน

มาเลเซีย เป็นอีกหนึ่งของตัวอย่างของความสำเร็จของโลกมุสลิม ขนาดทางเศรษฐกิจของมาเลเซียแม้ว่าเล็กกว่าอินโดนีเซีย แต่ถ้าพิจารณาในรายละเอียด มาเลเซียประสบความสำเร็จอย่างยิ่งยวดและได้ถูกมองว่าเป็นตัวอย่างของการพัฒนาที่เยี่ยมยอดของประเทศมุสลิม ดังเห็นว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของมาเลเซียอาจถือได้ว่าอยู่ในแนวหน้าของอาเซียน หากพิจารณาในรายละเอียดในเรื่องทรัพยากร ความมั่นคงทางทหาร และระบบเศรษฐกิจรวม มาเลเซียเป็นประเทศที่มีศักยภาพและความมั่นคงสูงมาก

ยิ่งกว่านั้น ในขณะนี้มาเลเซียยังเป็นดาวเด่นประจำกลุ่ม Organization of Islamic Conference ที่มีผู้คนอยากจะฟังความเห็นของมาเลเซีย มาเลเซียได้สร้างภาพลักษณ์ที่น่าเลื่อมใสในหมู่ประเทศมุสลิม ดังเห็นว่า มาเลเซียได้แสดงความเมตตาทางมนุษยธรรมต่อชาวมุสลิมด้วยการรับเอาผู้ลี้ภัยชาวพม่าที่เชื้อสายโรฮีนยาเข้าประเทศเป็นจำนวนนับหมื่นคน ข้อเท็จจริงนี้เป็นที่เล่าขานกันมากในวงการนักการทูตมุสลิมระดับโลก และในอนาคต มาเลเซียอาจพร้อมจะรับผู้ลี้ภัยจากเพื่อนบ้านได้อีกด้วย

นอกจากนั้น ผู้นำมาเลเซียคนปัจจุบันยังสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประเทศมาเลเซียโดยตนกล้าออกมาสนับสนุนโอกาสของนักธุรกิจชาวจีนและอินเดีย ซึ่งอยู่เบื้องหลังการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องของประเทศ มาเลเซียนอกจากพยายามเร่งส่งเสริมความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคการส่งออก การลงทุน และการเงิน ยังพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับโลกอาหรับ

แต่มาเลเซียมีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ว่ามาเลเซียนั้นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของโลกอาหรับทำให้ประชาชน ชาวมาเลเซียโดยทั่วไปต่างยังไม่สามารถเข้าใจโลกอาหรับทั้งในเรื่องภาษาและวิถีชีวิต ทั้งนี้เพราะแท้จริงแล้ว ชาวมาเลเซียก็ยังมีลักษณะแบบชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั่วไป และยังไม่มีผลประโยชน์มากมายนักในความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกอาหรับในลักษณะที่อียิปต์หรือซีเรียจะได้รับผลกระทบ แม้กระนั้นก็ตาม **มาเลเซียยังคงเป็นดาวเด่นที่สุดของโลกมุสลิมในขณะนี้**

นอกจากประเทศมาเลเซียแล้ว เรายังพบว่ารัฐมุสลิมขนาดเล็ก เช่น **กาตาร์ บาห์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นตัวอย่างของความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ** ดังเห็นว่ารัฐบาลของรัฐขนาดเล็กเหล่านี้ได้พยายามลงทุนอย่างมหาศาลในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศโดยหวังที่จะรักษาตำแหน่งสำคัญทางเศรษฐกิจในภูมิภาคหลังจากที่ทรัพยากรน้ำมันของตนได้หมดลง แต่ประเทศเหล่านี้เล็กเกินไปที่จะสร้างกองทัพที่จะรับมือในกรณีที่มีสงครามหรือภัยภายในโลกอาหรับ

ขนาดเศรษฐกิจของประเทศสำคัญในโลกมุสลิม

รายได้มวลรวมของประเทศมุสลิมบางประเทศ

หน่วย - พันล้านเหรียญสหรัฐ

1	ตุรกี	197
2	ซาอุดิอาระเบีย	187
3	อินโดนีเซีย	173
4	อิหร่าน	133
5	มาเลเซีย	94
6	อียิปต์	94
7	ปากีสถาน	69
8	อัลจีเรีย	60
9	บังคลาเทศ	55
10	โมร็อกโก	40

แหล่งที่มา : สถิติธนาคารโลก

น่าสังเกตว่าตัวเลขที่แสดงรายได้มวลรวมทั้งชาติดังกล่าวมีการเคลื่อนไหวมากในแต่ละปี ดังเช่น ในบางปี ตุรกีมีรายได้รวมทั้งประเทศสูงกว่า 200 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่ซาอุดิอาระเบียต่างได้รับผลประโยชน์มหาศาลจากการที่ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2005 ซึ่งส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงของซาอุดิอาระเบียสูงกว่านี้มาก อย่างไรก็ตาม ตัวเลขที่ให้นี้ยังพอมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจในโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกมุสลิม ซึ่งมักถูกโยงหรือเกี่ยวข้องกับนโยบายและโอกาสในเรื่องยุทธศาสตร์ของแต่ละประเทศ

น่าสังเกตว่าตัวเลขที่แสดงรายได้มวลรวมทั้งชาติดังกล่าวมีการเคลื่อนไหวมากในแต่ละปี ดังเช่น ในบางปี ตุรกีมีรายได้รวมทั้งประเทศสูงกว่า 200 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่ซาอุดิอาระเบียต่างได้รับผลประโยชน์มหาศาลจากการที่ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2005 ซึ่งส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงของซาอุดิอาระเบียสูงกว่านี้มาก อย่างไรก็ตาม ตัวเลขที่ให้นี้ยังพอมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจในโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกมุสลิม ซึ่งมักถูกโยงหรือเกี่ยวข้องกับนโยบายและโอกาสในเรื่องยุทธศาสตร์ของแต่ละประเทศ

ความสำเร็จอย่างโดดเด่นในทางเศรษฐกิจของมาเลเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และตุรกี ต่างเป็นประจักษ์พยานแห่งความก้าวหน้าทางวัตถุของโลกมุสลิม ทั้งที่ทั้งสามประเทศนี้ต่างมีความเชื่อและภูมิหลังทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างมาก

โดยเฉพาะกรณีของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ผู้นำของรัฐดูไบพยายามที่จะพัฒนาเมืองดูไบให้มีตำแหน่งไกล้เคียงกับฮ่องกง หรือสิงคโปร์ ซึ่งเชกแห่งดูไบมีความใฝ่ฝันที่จะเห็นเมืองดูไบเป็นจุดสูงสุดแห่งความสำเร็จทางวัตถุของโลกมุสลิม ในเดือนพฤศจิกายน 2005 บริษัทท่าเรือของดูไบได้ทำการซื้อบริษัทท่าเรือของอังกฤษ ซึ่งมีกองทัพเรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ของโลก เหตุการณ์นี้ได้ส่งสัญญาณให้โลกรู้ว่าดูไบพร้อมที่จะเข้ามาแทนที่อังกฤษในเรื่องพาณิชย์นาวีในภูมิภาคตะวันออกกลางและตะวันออกไกล ดังนั้น เมืองดูไบในปัจจุบันนอกจากเต็มไปด้วยตึกระฟ้า ซึ่งเป็นทั้งสำนักงานของสถาบันการเงินและน้ำมัน หรือโรงแรมระดับ 7 ดาว เมืองดูไบยังเป็นศูนย์กลางทางการเงิน ทองคำ การบิน และท่าเรือที่สำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลกมุสลิมในปัจจุบัน

ภัยของโลกอาหรับ

ปัจจัยร่วมที่ชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีอยู่ในขณะนี้คือดินแดนอาหรับได้ถูกรบกวนโดยอิสราเอล แม้ว่าอิสราเอลจะพยายามดำเนินตามแผนที่วางไว้กับสหรัฐอเมริกาโดยการคืนดินแดนกาซาให้แก่ปาเลสไตน์ แต่ก็มิได้หมายความว่าประเทศต่างๆของโลกอาหรับจะพอใจกับท่าทีของอิสราเอล

ดังเห็นว่าในปี 1947 สหประชาชาติได้มีแผนในการแบ่งรัฐสองรัฐในปาเลสไตน์ รัฐหนึ่งคือ ยิว(อิสราเอล) อีกรัฐคือ อาหรับ (ปาเลสไตน์) ชาติอาหรับปฏิเสธที่จะรับความคิดที่ว่ามีรัฐยิว และได้เริ่มประกาศสงครามกับรัฐยิวในปี 1948 แม้ว่าการหยุดยิงได้มีการลงนามในปี 1949 แต่ภาวะของสงครามยังดำเนินเรื่อยมาระหว่างอิสราเอลและชาติอาหรับ ยกเว้นกับอียิปต์ ซึ่งได้ลงนามสนธิสัญญาสันติภาพที่แคมป์เดวิดในสหรัฐอเมริกาหลังจากที่ประธานาธิบดีอียิปต์เยือนนครเยรูซาเลมในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1977

เมื่อไม่นานนี้ในเดือนตุลาคม 2005 ผู้นำอิหร่านได้กล่าวต่อสาธารณชนในทำนองที่สามารถตีความได้ว่ารัฐอิสราเอลสมควรที่จะถูกลบออกจากแผนที่ของโลกอาหรับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสามสิบปีที่ผ่านมาความรู้สึกเช่นเดิมยังคงอยู่และยังต้องอยู่อีกต่อไป ชาวมุสลิมจำนวนไม่น้อยมองว่าท้ายที่สุดสหรัฐอเมริกาก็ต้องเข้าข้างอิสราเอลเพราะยิวมีอิทธิพลมากเหลือเกินในสหรัฐฯ และชาวอาหรับสายอนุรักษ์นิยมยังเห็นว่าสหรัฐอเมริกาได้พยายามตลอดเวลาที่จะเข้ามาแทรกแซงในวิถีชีวิตของตนเอง

สหรัฐอเมริกา ดูเหมือนจะเป็นเป้าหมายของความเกียจชังในโลกอาหรับ ทั้งที่รัฐบาลอังกฤษเองที่ได้เป็นประเทศแรกที่ได้ประกาศปฏิญญาบัลโฟ (Balfour Declaration) ซึ่งสัญญาว่าจะก่อตั้งรัฐอิสราเอลในดินแดนปาเลสไตน์ อย่างไรก็ตาม ชาวอาหรับ หรืออาจรวมถึงชาวมุสลิมส่วนใหญ่ต่างไม่ชอบสหรัฐอเมริกา ที่เป็นเช่นนี้เพราะสหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ส่งสัญญาณสับสนต่อประเทศมุลิม ดังเห็นว่าตลอดสามทศวรรษที่ผ่านมาสหรัฐอเมริกาพยายามหาพวกในโลกอาหรับเพื่อให้ตนเองสามารถรักษาผลประโยชน์ในเขตนี้ โดยยอมสนับสนุนนระบบปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเลยในซาอุดิอาระเบีย อียิปต์ และโมร็อกโก เพราะสหรัฐอเมริกาทราบดีว่าตนไม่สามารถจะเป็นศัตรูได้กับทุกประเทศในโลกอาหรับ ดังนั้น ลักษณะการทูตแบบสองด้านหรือใช้มาตรฐานสองอย่างต่อโลกมุสลิมจึงเป็นที่ซาบซึ้งใจของชาวมุสลิมทั่วโลก แม้ว่าสหรัฐอเมริกาสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในอิรัก แต่สหรัฐอเมริกายังเห็นว่าอิหร่านและซีเรียเป็นภัยคุกคามของตนเองเนื่องจากผู้นำของทั้งสองนั้นมีลักษณะกล้าแข็งมากเกินกว่าที่จะรับฟังอะไร

อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์ได้แสดงชัดว่า สงครามในอ่านเปอร์เซีย ที่ต้องเกิดขึ้นเพราะอิรักได้บุกคูเวต ซึ่งถือว่าเป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาและการบุกแบบสายฟ้านี้ได้สร้างความวิตกแก่ซาอุดิอาระเบียเป็นอย่างมาก ซึ่งมีชายแดนติดต่อกับทั้งสองรัฐ การเข้ามาจัดการสมดุลในอาหรับโดยสหรัฐอเมริกาซึ่งต้องการรักษาเสถียรภาพการผลิตน้ำมันในคูเวตและรักษาช่องแคบฮอร์มุส ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งของตะวันออกกลาง เพราะช่องแคบนี้เป็นทางผ่านน้ำมันร้อยละ 40 ของโลก จึงกลายเป็นจุดเริ่มของความกังวลใจของหลายประเทศอาหรับ โดยเฉพาะ ซีเรีย และอิหร่าน

แต่หากมองในระดับผู้นำและพฤติกรรมของรัฐ คงจะไม่ผิดที่จะกล่าวว่า ซาอุดิอาระเบีย จอร์แดน คูเวต และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ล้วนพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับสหรัฐฯ และพร้อมที่จะทำตามสิ่งที่สหรัฐอเมริกาขอร้องโดยแลกเปลี่ยนกับความมั่นคงของตนเอง ตลอดจนผลประโยชน์มหาศาลที่สหรัฐฯจะหยิบยื่นให้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะทั้งรัฐเหล่านี้ต่างไม่เคยไว้ใจประเทศพี่น้องในโลกอาหรับด้วยกันเอง การหันไปสู่คนนอกที่มีแสนยานุภาพมากกว่าจึงเป็นเรื่องที่เกิด

เรื่อยมานับตั้งแต่การสิ้นสุดลงของยุคสมัยอาณานิคมตะวันตก

มุสลิมในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การแพร่เข้ามาของศาสนาอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 16 และ 17 ได้ส่งผลให้อาณาจักรฮินดูใหญ่น้อยในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มัชปาหิต มะละกา อาเจะห์ ปัตตานี ต้องเปลี่ยนจากศาสนาฮินดูไปนับถือศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะ อาณาจักรมัชปาหิตในเกาะชวาซึ่งถือว่าเคยมีแสนยานุภาพอย่างมากในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นหมู่เกาะ

การขยายตัวทางการค้าและการอพยพของประชากรได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศาสนาอิสลามจากศูนย์ในเกาะชวาและสุมาตราสามารถเดินทางเข้าไปถึงดินแดนใหม่ ซึ่งได้แก่บรรดาหมู่เกาะใหญ่น้อย เช่น สุราเวสี มินดาเนา ลอมบอก และบอร์เนียว ซึ่งแต่เดิมเป็นเพียงชุมชนที่เต็มไปด้วยคนป่า และในที่สุดดินแดนแถบนี้ทั้งหมดจึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของโลกมุสลิมอย่างถาวร และยังเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยความยากจนเนื่องจากมิได้รับการพัฒนามากนักจากศูนย์อำนาจในเกาะชวา ซึ่งอาจถูกใช้เป็นภาวะบ่มเพื่อก่อให้เกิดลัทธิอิสลามสายสุดขีดที่แพร่จากบางประเทศในตะวันออกกลาง

อาเจะห์ ซึ่งตั้งอยู่ในเกาะสุมาตรามีลักษณะทางประวัติศาสตร์คล้ายกับปัตตานีของไทยได้มีความพยายามที่จะแยกตัวออกจากรัฐบาลกลางที่เกาะชวา ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มก่อการร้ายที่สำคัญกลุ่มหนึ่งของโลก คือ อิสลามิยายังใช้ดินแดนที่ยากจนในแถบนี้เป็นฐานในการระดมพลเพื่อปฏิบัติการก่อการร้ายสากล

เมื่อศาสนาอิสลามเข้ามาในอินโดนีเซีย เราจะพบว่าศาสนาอิสลามเข้ามามีส่วนอย่างมากในประเพณีและพิธีกรรมของอินโดนีเซีย เช่น พิธีแต่งงาน ซึ่งชาวเกาะชวาเรียกว่า “ ซลาเมตัน” (slametan) หากพิจารณาลึกลงไปเราจะพบว่าคำนี้ผันมาจากคำว่า “ซาลาเมท” (slamet) ซึ่งมีรากดั้งเดิมจากคำภาษาอาหรับว่า “ ซาลาม ” (salam) ซึ่งแปลว่าสันติภาพ ซึ่งต่างจากคำว่าอิสลามโดยสิ้นเชิง นิกายสุหนี่เป็นนิกายหลักของประเทศอินโดนีเซีย

ในอดีต ชาวมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างมีโลกทัศน์ที่แตกต่างจากชาวมุสลิมในโลกอาหรับอย่างมาก เนื่องจากระยะทางที่ห่างไกลและระดับของระบบการสื่อสารที่ยังไม่สูงเท่าในยุคปัจจุบัน จวบจนกระทั่งเมื่อโลกเข้าสู่ประมาณทศวรรษที่ 80 ชาวมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้หลั่งไหลเข้าไปศึกษาในแหล่งการศึกษาชั้นสูงของโลกอาหรับอย่างไม่เคยมีมาก่อน พร้อมกันกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนการศึกษาอิสลามในโรงเรียนต่างๆ ในโลกอาหรับจากโมรอกโกถึงปากีสถาน นักศึกษาที่กลับมาจากตะวันออก

กลางต่างเริ่มมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อสถานการณ์ในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะปัญหาอิสราเอล-ปาเลสไตน์

เหตุการณ์การบุกคูเวตของอิรักภายใต้การบัญชาของซัดดัม ฮุสเซน ซึ่งตามมาด้วยการโต้ตอบของสหรัฐอเมริกาอย่างทันทีได้แสดงอย่างเด่นชัดว่าสหรัฐอเมริกาพยายามเข้ามาจัดระเบียบของโลกอาหรับ แต่เหตุการณ์ที่ทำให้โลกอาหรับต้องสั่นคลอนคือการปิดล้อมและยึดกรุงแบกแดดได้เป็นผลสำเร็จโดยกองทัพสหรัฐ ซึ่งได้กระทำร่วมกับกลุ่มสัมพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา (อังกฤษ) ภายใต้ข้ออ้างที่ว่าอิรักมีอาวุธที่มีอานุภาพทำลายร้างสูง แต่ในที่สุดชาวโลกก็ทราบว่าจนถึงทุกวันนี้อาวุธดังกล่าวก็ไม่มี ทั้งที่ เยอรมันนีและฝรั่งเศสต่างคัดค้านการบุกอิรักเพราะทั้งสองประเทศมีสำนักข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพมาก เหตุการณ์นี้ ต่างเป็นตัวชี้ชัดว่าสหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะจัดการกับทุกรัฐในโลกอาหรับที่ก้าวร้าวหรือแข็งกระด้าง

นอกจากนั้น เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ยังเป็นตัวชนวนในการสร้างความแตกแยกระหว่างผู้นำกับประชาชน และยังเป็นจุดเริ่มต้นของการแบ่งอุดมการณ์อย่างชัดเจนระหว่างอาหรับสายกลางที่สนับสนุนสหรัฐฯ กับอาหรับสายสุดขั้วที่ถือว่าสหรัฐฯ เป็นศัตรูที่มาใหม่หลังการสิ้นสุดของลัทธิล่าอาณานิคม รวมไปถึงยังเป็นการเปิดโอกาสให้พวกที่ไม่เห็นด้วยกับสหรัฐอเมริกาใช้เป็นเหตุผลในการทำสงครามในรูปแบบใหม่ หรือ แบบการก่อการร้าย และก่อให้เกิดการขยายตัวของขบวนการอิสลามแบบสุดขั้วในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นไปได้อย่างเป็นระบบ

มุสลิมไทยในบริบทมุสลิมโลก

อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่าชุมชนชาวมุสลิมในภาคกลางของประเทศไทยต่างมีประวัติความเป็นมาที่แตกต่างจากชุมชนชาวมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ ชาวมุสลิมในภาคกลางนั้นมีทั้งพวกที่เคยเป็นลูกหลานของอาณาจักรจาม ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในเขตเวียดนาม ลาว และกัมพูชาในสมัยโบราณ แต่ชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุดคือชุมชนมุสลิมที่จังหวัดอยุธยา ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการเข้ามาของอิทธิพลทางการค้าและศาสนาของจักรวรรดิ์เปอร์เซีย นักประวัติศาสตร์ไทยทุกคนทราบดีว่าการกำเนิดของต้นสกุล บุนนาค ล้วนมาจากสมัยนั้น

นอกจากนั้น เรายังพบกระแสของการเผยแพร่ศาสนาอิสลามจากชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ในอินเดีย ซึ่งการเผยแพร่ดังกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นในช่วงที่ศาสนาอิสลามขึ้นสู่จุดสูงสุดในเอเชียใต้ โดยเฉพาะเมื่ออินเดียตกอยู่ในอำนาจของราชวงศ์โมกุล ซึ่งในสมัยนี้ศิลปะอาหรับเริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างมากในกระแสหลักของศิลปะกรรมและสถาปัตยกรรมอินเดีย จนถึงขนาดว่าการแยกศิลปะดั่งเดิมของอินเดียออกจากศิลปะอาหรับที่เข้ามาใหม่นั้นอาจทำให้ประเทศอินเดียต้องประสบวิกฤตทาง

เอกลักษณ์ของชาติ นารายณ์ราชนิเวชในจังหวัดลพบุรีต่างได้รับแรงบันดาลใจไม่น้อยจากความรุ่งโรจน์ของศิลปะโมกุล ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของศิลปะแม่บทในการสร้างทัชมาฮัล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญอีกอันหนึ่งของโลกมุสลิมที่อยู่นอกอาหรับ

แต่ชุมชนชาวมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้นั้นเป็นพัฒนาการทางสังคมที่แยกออกจากชุมชนมุสลิมในภาคกลางของประเทศไทย ดังเห็นว่าชุมชนมุสลิมที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ นั้นก่อตัวจากการอพยพของประชาชนจากชุมชนมุสลิมในหลายแห่ง เช่น การอพยพของแขกชวา การขยายตัวและอพยพของชุมชนมุสลิมในบริเวณกรุงศรีอยุธยาเข้ามาสู่เขตของกรุงเทพมหานครฯ และจังหวัดต่างๆในภาคกลาง ซึ่งเราสามารถพบชุมชนมุสลิมในจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี เป็นต้น แม้แต่ในส่วนของกรุงเทพมหานครนั้น ชุมชนมุสลิมยังสามารถพบได้ทั่วไปในอำเภอมีนบุรี พระโขนง บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางพลัด ฯลฯ

การพัฒนาตัวขึ้นมาของชุมชนมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ได้มีประวัติผูกพันกับอาณาจักรปัตตานีที่มีพื้นฐานทางชาติพันธ์สายมาเลย์ นักประวัติศาสตร์สมัยใหม่เชื่อกันว่าปัตตานีเป็นอาณาจักรที่มีความสำคัญมากพอสมควรจนถึงขนาดมีการจารึกชื่อเมืองสำคัญของปัตตานีในวัฒนธรรมจีน เมืองสายบุรี เมืองไทรบุรี เมืองยะลา ฯลฯ ต่างมีชื่อที่เรียกเป็นภาษาจีนโบราณ

เราคงต้องยอมรับความจริงที่ว่าส่วนปลายสุดของไทยนั้นได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของมาเลย์ ดังเห็นว่าชื่อเมืองภูเก็ต ตรัง สตูล ฯลฯ ล้วนมาจากภาษามลายูทั้งสิ้น เช่น ภูเก็ตมาจากคำว่าบูกิตในภาษามาเลย์ ซึ่งแปลว่าเกาะ ตรังมาจากคำว่าเตอรัง ซึ่งแปลว่า สว่าง น่าสังเกตว่าการแต่งงานระหว่างชุมชนมาเลย์ในคาบสมุทรมลายูจึงเป็นเรื่องปกติ และการแต่งงานข้ามเผ่าพันธ์ เช่นจีนกับมาเลย์ก็เป็นเรื่องปกติ ซึ่งในมาเลเซียและสิงคโปร์นิยมเรียกชาวจีนที่มาตั้งหลักแหล่งจนรับวัฒนธรรมแบบมาเลย์ว่าพวกเปอรานากัน

แต่การที่อาณาจักรปัตตานีไม่สามารถขยายพื้นที่ของตนขึ้นมาทิศเหนือได้มาก แต่กลับขยายเผ่าพันธุ์ของตนลงไปด้านล่างของคาบสมุทรมลายู เพราะอาณาจักรปัตตานีไม่สามารถปราบอาณาจักรที่สำคัญของพุทธศาสนาคือเมืองนคร (นครศรีธรรมโศกราช) ได้ และก็ไม่เคยปราบได้จนกระทั่ง เมื่ออาณาจักรนครศรีธรรมราชกลายเป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยาราชธานีอย่างถาวรจวบจนกระทั่งเมื่อจักรวรรดิอังกฤษและฮอลันดาได้เข้ามาแพร่แสนยานุภาพของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยยึดอาณาจักรน้อยใหญ่ในคาบสมุทรมลายู ซึ่งมีสุลต่านปกครองตนเองมาหลายชั่วอายุคน

น่าสังเกตว่า การที่ชุมชนมุสลิมในภาคกลางของไทยสามารถกลมกลืนได้อย่างดีกับสังคมไทยนั้นเป็นผลมาจากโอกาสที่ชุมชนมุสลิมนี้ได้รับจากการหยิบยื่นจากราชสำนักของกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสิทธิ์มาโดยตลอดมา ชาวมุสลิมในภาคกลางจำนวนไม่น้อยจึงได้ขึ้นมาเป็น

ใหญ่เป็นโตในระบบราชการและหลายคนได้กลายเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจที่สำคัญของสยาม และหากเราต้องการให้ปัญหาภาคใต้ยุติลง เราคงต้องกลับไปอ่านประวัติศาสตร์ว่ากรุงศรีอยุธยาได้ใช้กุศโลบายใดในการสร้างชาติไทยที่สามารถทำให้ชุมชนมุสลิมอยู่อย่างสันติกับชาติพันธ์อื่นๆในชายเขตพระนคร

ในด้านความสัมพันธ์ทางการทูตนั้น ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกประเทศในโลกมุสลิม ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินนโยบายการทูตแบบทุกทิศทุกทาง (omni-directional diplomacy) ซึ่งเห็นได้ชัดว่าประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับรัฐอิสราเอลและกับโลกอาหรับในเวลาเดียวกัน นอกจากนั้น ประเทศไทยพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยไม่จำเป็นกับชาติต่างๆในโลกมุสลิม เพราะรัฐบาลไทยทุกยุคทุกสมัยเห็นว่าการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศต่างๆ รวมทั้งกับโลกมุสลิมจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ การค้า สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในโลกที่มีความเชื่อและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

กรณีเครื่องเพชรของราชวงศ์ซาอุดิอาระเบียที่ถูกขโมยโดยบุคคลสัญชาติไทยผู้หนึ่งดูเหมือนจะเป็นเพียงเรื่องเดียวที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและซาอุดิอารเบียไม่ราบรื่นเท่าที่ควรในช่วงหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม กาลเวลาเท่านั้นที่คงจะช่วยทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างดีขึ้น

ยิ่งกว่านั้น ประเทศไทยในปัจจุบันยังมีความสัมพันธ์ในระดับที่ดีมากกับอิหร่าน อียิปต์ ตุรกี โมร็อกโก บาร์เรน อินโดนีเซีย และกับอีกหลายสิบประเทศในโลกมุสลิม

น่าสังเกตว่า การแพร่เข้ามาของลัทธิวาดะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงยี่สิบปีมาพร้อมกับคนที่กลับจากประเทศต่างๆในตะวันออกกลาง เช่น อียิปต์ และปากีสถาน ได้ส่งผลให้ชุมชนมุสลิมในประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เคยมีมาก่อน ลัทธินี้ได้ตีความหลักปฏิบัติทางศาสนาที่แตกต่างไปจากนิกายอื่นๆ และได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เคยมีมาก่อนในชุมชนมุสลิมของไทยโดยทั่วไป

ความล้มเหลวในปัญหาสี่จังหวัดภาคใต้จึงเป็นเรื่องของนโยบายความมั่นคงและนโยบายการศึกษาที่ไม่ได้พิจารณาเรื่องชาติพันธ์อย่างเป็นระบบและอย่างจริงจัง ความล้มเหลวได้นำไปสู่การแบ่งขั่วระหว่างคนในชุมชนอย่างถาวร โดยเฉพาะเมื่อประชาชนมุสลิมในท้องที่ส่วนมากไม่เข้าใจในภาษาและระบบราชการไทย จึงเหมือนกับว่าพวกเขาอยู่กันคนละประเทศกับพวกเรา

ภาวะสุกงอมเช่นนี้ได้ระเบิดตัวขึ้นเมื่อระบบอำนาจท้องถิ่นเดิมเริ่มสั่นคลอน และเมื่อผู้นำท้องถิ่นเห็นว่าส่วนกลางไม่สามารถรับประกันความปลอดภัยในชีวิตและอนาคตของชุมชนได้ การแย่งความจงรักภักดีด้วยการสนับสนุนให้คนในชุมชนขึ้นมามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบและปกครองชุมชนของตนเองจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างเร่งด่วน การใช้กำลังปราบปรามเพียงอย่างเดียวโดยไม่ศึกษาบริบท

ของชุมชนจะไม่สามารถทำให้ขบวนการแบ่งแยกดินแดนยุติลงในที่สุด หากรัฐหันมายอมรับในเรื่องเชื้อชาติและศาสนาในลักษณะที่เปิดเผยแบบประเทศแคนาดาทำในแคว้นควิเบก ความรู้สึกที่ดูเหมือนว่าพวกเขาได้ถูกลืมในกระบวนการพัฒนาประเทศที่ยาวนานก็จะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

น่าสังเกตว่าการปลุกกระแสประวัติศาสตร์ปัตตานีจึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด ลักษณะเดียวกันเช่นนี้ได้เกิดขึ้นที่เกาะมินดาเนา ซึ่งเป็นเกาะขนาดใหญ่ที่อยู่ตอนใต้ของฟิลิปปินส์ ซึ่งเกาะนี้เคยเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่และมีเจ้าปกครองเป็นมุสลิมหลายชั่วอายุคน นอกจากนั้น ดินแดนอาเจะห์ในเกาะสุมาตรายังเป็นกรณีศึกษาที่ดีเพราะน่าสังเกตว่าระดับความรุนแรงของกรณีอาเจะห์นั้นยิ่งกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนัก แต่ทว่าสื่อมวลชนทั่วไปส่วนมากยังไม่ค่อยทราบความเป็นมาของอาเจะห์เท่าไรนัก ทั้งที่ ประวัติศาสตร์อาเจะห์เป็นหัวข้อศึกษาที่สำคัญของโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสถานบันการศึกษาชั้นนำของโลกมาโดยตลอด

สำหรับผู้ที่สนใจในความเป็นมาของอาเจะห์ สามารถหาซื้อหนังสือภาษาอังกฤษอ่านได้ไม่ยากนักและยังสามารถชมมรดกทางวัฒนธรรมของอาเจะห์ เช่น เครื่องทอง และเครื่องเงินซึ่งมีอย่างมากมาย อันเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรอาเจะห์โบราณ ซึ่งได้ถูกเก็บรักษาไว้อย่างดีที่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติสิงค์โปร์ และในพิพิธภัณฑ์อีกหลายแห่งในประเทศอินโดนีเซีย

งานเขียนประวัติศาสตร์กระแสหลักของไทยส่วนใหญ่มักไม่รวมเรื่องสังคม/ชุมชนจีนและสังคมมุสลิมเข้าไว้ในโครงเรื่องประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ เพราะงานประวัติศาสตร์ของรัฐต้องการสร้างบรรยากาศแบบเอกเทศ สร้างความรู้สึกว่าเป็นศูนย์เดียว ความเป็นปึกแผ่นโดยไม่เคยพึ่งพาใคร โดยลืมวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ทั้งที่ วัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมแขกล้วนมีผลต่อวิธีคิดและเผ่าพันธุ์ที่แท้จริงของประเทศมาโดยตลอด โลกมุสลิมในสายตาของคนไทยทั่วไปที่ไม่ค่อยสนใจการอ่านหนังสือ จึงเต็มไปด้วยความสับสน ครุมเครือ หรือแม้กระทั้งการปฏิเสธไปเลย ทั้งนี้เพราะแขกนั้นมีมากเหลือเกิน น่าสังเกตว่า แขกในระบบวิธีคิดของไทยมีทั้งอาหรับ อินเดีย ชวา และมาเลย์ ทั้งนี้ ยังไม่นับแขกศรีลังกาที่เข้ามามีบทบาทในการเจริญพุทธศานาในสยามประเทศ แต่ยังมีอีกสิบแขกที่เรายังไม่รู้จัก

ยิ่งกว่านั้น การวิจัย/ศึกษาชุมชนมุสลิมในเชิงลึก ที่รวมความรู้สาขามานุษยวิทยา สังคมวิทยา ภาษาศาสตร์ และเศรษฐศาตร์ ซึ่งเป็นสาขาสำคัญในการสร้างองค์ความรู้เพื่อใช้พัฒนางานเขียนประวัติศาสตร์ได้นั้น แทบหาไม่ได้เลยในประเทศไทย

การที่เราจะเข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชุมชนมุสลิมเหล่านี้ เราจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะเฉพาะของชุมชนมุสลิมในแต่ละเขตของประเทศไทย นอกจากนั้น เรายังต้องทำความเข้าใจบริบทของสังคมไทยในแต่ละยุค เช่น ความจริงใจของคนในระบบราชการ โครงสร้างอำนาจท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองของไทยมากพอกับการศึกษาโครงสร้าง

อำนาจและอุดมการณ์ที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาในโลกมุสลิมด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับโลกมุสลิม หรือหากจะกล่าวให้ถูกต้องในลักษณะที่ยอมรับในบทบาทที่แท้จริงของเรา คือ **โลกมุสลิมกับประเทศไทย** นั้น ยังมีอะไรให้เรายังต้องทำอีกมาก โดยเฉพาะในยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนแนบแน่นอย่างไม่ต้องกังวลสงสัย แต่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับโลกมุสลิมยังคงไม่ชัดเจนหรือยังไม่มีพลังขับเคลื่อนอะไรมากนัก คงจะไม่ผิดหากจะกล่าวว่าทั้งสังคมจีนและสังคมมุสลิมนั้นล้วนเป็นพลังใหญ่ที่สำคัญในการกำหนดทิศทางของทวีปเอเชีย เพราะทั้งจีนและแขกมุสลิมไม่ได้มีเพียงแค่อำนาจทางการเงิน แต่ยังมีพลังทางอุดมการณ์ที่ยังเราอาจลืมมอง ซึ่งพลังเหล่านี้พร้อมที่จะเปลี่ยน หรือ กำหนดบรรยากาศแห่งยุคสมัยของเอเชีย ซึ่งเหมือนกับที่จีนและแขกได้เคยทำมาแล้วในอดีตอันยาวนาน

ผังรายการของวิทยุสราญรมย์
(ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2548)

วัน/เวลา	05:30-06:00	06:00-06:30	06:30-07:00	17:30-18:00	18:00-18:30	19:00-19:30	22:00-22:30
จันทร์	สราญรมย์ ยามเช้า	รอบบ้านเรา	สราญรมย์ สนทนา	อังกฤษ อินเทรนด์	คุยกัน วันจันทร์	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
อังคาร	ท่องเที่ยวไทย	รอบบ้านเรา	ปกิณกะจาก สำนักราชเลขาธิการ	เปิดโลก ยามเย็น	หลายคน อยากรู้	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
พุธ	เล่าสู่กันฟัง	รอบบ้านเรา	รู้รอบโลก	ทำมาหากิน	คุยกัน วันพุธ	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
พฤหัสบดี	สุขภาพ รับอรุณ	รอบบ้านเรา	นานาสาระ	เปิดโลก ยามเย็น	รักษ์ สิ่งแวดล้อม	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
ศุกร์	ช่องทาง ธุรกิจไทย	รอบบ้านเรา	กงสุล สัมพันธ์	รู้กฎหมาย สบายใจ	คุยกัน วันศุกร์	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง

สถานีวิทยุสราญรมย์ กระทรวงการต่างประเทศ ทางคลื่น AM 1575 Khz

ขอเชิญรับฟังรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์ได้ทางเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ www.mfa.go.th